

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

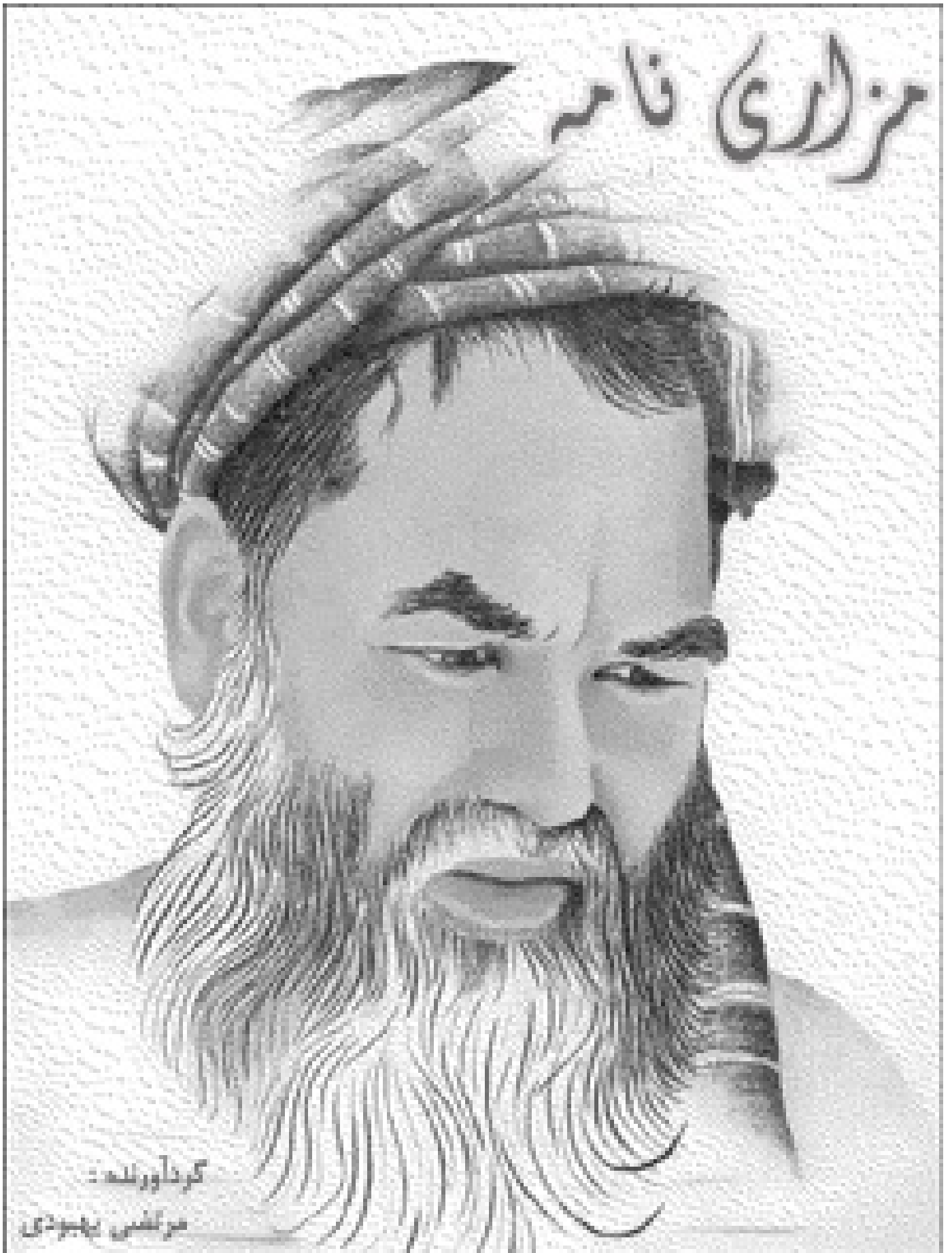
گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

نزاري قامہ

گردآورنده:

مرکز تحقیقات اسلامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مزارى نامه

نویسنده:

مرتضى بهبودى

ناشر چاپى:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	مزاری نامه
۷	مشخصات کتاب
۷	شهید مزاری و اندیشه تفاهم و تغییر در افغانستان
۹	هزاره های گمشده، با آمدن مزاری پیدا شدند
۱۶	چرا از شهادت مزاری تجلیل می کنیم
۱۷	مزاری قربانی آرمان های عدالت خواهی
۱۹	عبدالعلی خان! دیر می شود
۲۱	شهید مزاری چه می خواست؟
۲۳	ما جان بفنا دادیم تا زنده شما باشید!
۲۶	مؤلفه های جامعه مدنی در اندیشه شهید مزاری
۲۸	بایدها و نبایدهای سالیاد شهید مزاری
۳۸	گل سرخ
۳۹	مبارزات رهبر شهید در عرصه های سیاسی و فرهنگی
۴۲	سلام بر مزاری
۴۳	قافله سالار عدالتخواهی
۴۷	مزاری، نگاه جدید به مردم، فرهنگ و عدالت اجتماعی
۵۲	باز خوانی یک آرمان
۵۴	شهید مزاری؛ هویت و وحدت ملی
۵۶	رهبر شهید و تولید مفاهیم ارجمند در ادبیات سیاسی
۵۸	مزاری، پلورالیزم، مانیفست عدالت
۵۹	اندوه بی پایان پدر
۶۱	شهید مزاری و طرح انسانی کردن سیاست

- ۶۵ من و غم هجران تو
- ۶۷ مزاری فریاد درد تاریخ یک ملت
- ۷۵ دولت در اندیشه سیاسی شهید مزاری
- ۸۱ پیام کانون توسعه و تعاون افغانستان
- ۸۲ ملت سازی در اندیشه شهید مزاری
- ۹۱ تبلور صد سال مقاومت - به مناسبت سالگرد شهید بابیه مزاری
- ۹۵ درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

مزاری نامه

مشخصات کتاب

سرشناسه: کتابخانه مجازی افغانستان، ۱۳۹۲

عنوان و نام پدید آور: مزاری نامه / مرتضی بهبودی.

مشخصات نشر دیجیتال: اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه و رایانه

موضوع: شخصیت

شهید مزاری و اندیشه تفاهم و تغییر در افغانستان

شهید مزاری و اندیشه تفاهم و تغییر در افغانستان

نویسنده: رضا ضیایی

راه حل افغانستان تفاهم است نه حذف یکدیگر. تشکیلات گذشته ظالمانه بوده و باید تغییر کند! «شهید مزاری»

در این دو جمله از گفته های رهبر شهید، پیامها و زیباییهای نهفته است که با عنایت به مبانی فکری، و هم آگاهی و دقت ایشان در انتخاب واژه ها میشود به شرح انها پرداخت، بدینسان و برای روشن شدن اهداف و لطافت های بیانی که در ارتباط با دو جمله یاد شده می تواند وجود داشته باشد، سخن را با پرسش های آغاز و پنجره شرح و بحث را این گونه باز می نمایم.

آیا در دیدگاه استاد مزاری میان واژه تفاهم و کلمات چون: مصالحه و آشتی تفاوت وجود داشته است؟ آیا کاربرد کلمه مصالحه در تعاملات سیاسی و اجتماعی آنگونه که در عرف مردمی افغانستان معروف است وسیله برای گذشتن از آب می باشد؟ آیا آشتی صرف یک روی کرد عاطفی و احساساتی با قضایا می باشد؟ اینها پرسش هایی است گرچه ساده ولی پاسخ جدی می طلبد.

روشن است که مصالحه و آشتی از خانواده صلح و شهید مزاری هم صادق ترین حامی صلح در افغانستان بوده است، اما برفرض بر قراری صلح و امنیت در یک کشور، عدالت هم تأمین و مردم به حقوق شهر وندی شان دست می یابند؟

این سوال به ان خاطر مطرح می گردد که، درگفتمان مزاری شهید آنچه مهم است عدالت و احقاق حقوق ضایع شده مردم می باشد و بدین دلیل دغدغه اصلی ایشان تفاهم نیروهای سیاسی و ایجاد تغییرات همه جانبه و عمیق در مناسبات اجتماعی حاکم در افغانستان بوده است. او با شفافیت ضمن طرح تفاهم، خواهان تغییر در ساختار و تشکیلات دولتی می باشد، به تعبیر دیگر شهید مزاری مصلح معترض اما آماده تفاهم باطرف است، او علیرغم اینکه متعهد به دفاع از حیثیت و هویت مردم خود می باشد و نمی خواهد بر سر حقوق انها با صاحبان قدرت و حاکمیت مصالحه و آشتی نماید، اما حاضر است که برای رسیدن به اصول مشترک انسانی و عادلانه با مخالفین خود تفاهم نماید. بنظر می رسد که شهید مزاری با شناخت که از عرف و فرهنگ مردمی افغانستان داشته به ریز ترین مسایل اجتماعی ان نیز واقف بوده و کار بردهای واژه ها رانیز با ظرافت و خردمندی مراعات می نموده اند، گوی ایشان باور داشته اند که مصالحه در عرف سیاسی و مردمی افغانستان بیشتر به عنوان ابزرا بوده در دست حامیان وضع موجود لذا در مسایل بنیادین از جمله در جریان دشوار مطالبات عادلانه مردمی و محقق ساختن ارمانهای انها، نمی تواند کار ساز باشد، دراینباره پاسخ مردم و عرف انها نیز واضح است که مصالحه و آشتی تداعی گر بازیهای سیاسی، عاطفی و احساساتی زود گذراست نه یک سخن جدی، استراتژیک و دگرگون کننده.

بهر حال از آموزه ها و سخنان سنجیده شده ی شهید مزاری در می یابیم که، ایشان با نگاه متفاوت از دیگران به مسایل سیاسی،

روابط و چالش‌های اجتماعی در افغانستان دیده و با زبان خاص از آنها سخن به میان آورده است. از جمله مسایل که با جدیت و حساب شده در سخنان و رهنمود های ایشان مطرح و بیان گردیده، همین مفاهیم سیاسی و اجتماعی، تفاهم و تغییر می باشد (راه حل افغانستان تفاهم است نه حذف یکدیگر) (تشکیلات گذشته ظالمانه بوده و باید تغییر کند) گویا این مطالب مورد مطالبه ایشان یعنی ضرورت تفاهم و تغییرات در ساختار نظام سیاسی در نگاه شهید مزاری از اهمیت ویژه برخوردار بوده و رسیدن به آن یک ضرورت و خواست سیاسی تلقی و دسته بندی گردیده است.

اهمیت و پیام تفاهم و ویژگی‌های اجتماعی آن در چیست؟ بنظر ما در تفاهم اولین چیز که مهم است شناخت جایگاه و حرمت دو طرف می باشد، مهمتر از همه در تفاهم جدیت وجود دارد همان چیزی که برای هر دیگری گونی لازم می باشد و شهید مزاری هم در راستای سخنان و ارمانهای خود از جمله در باره تفاهم و تغییر، انسان است جدی و مصمم: ما عاشق قیافه ی هیچ کسی نیستیم؛ حقوق ملت خود را می خواهیم هر کس این حقوق را برای ملت ما قائل شود، ما دست او را می فشاریم. و یا اینکه می گویند:

اینجا برای شما واضح می گویم در افغانستان دشمنی ملیتها فاجعه بزرگی است، در افغانستان برادری ملیتها مطرح است. حقوق ملیتها یعنی برادری ملیتها، دو برادری که در یک خانه زندگی می کنند چطور برایشان حق قائل اند که در این خانه من هم حق دارم آنهم حق دارم، این برادری است نه دشمنی. شهید مزاری به حیث یک رهبر رهایی بخش، داد خواه، مصلح سیاسی و اندیشمند اجتماعی می خواهد بگوید که تغییر در بنیاد های اساسی یک کشور خصوص تغییر دادن تشکیلات دولتی و ساختارهای اجتماعی، با مصالحه و اشتی های که در عرف افغانی تعریف گردیده بدست نمی آید لذا تفاهم را کار آمد تر می بیند و به طرح آن می پردازد. شهید مزاری در عرصه و باید های تغییر نیز نگاه متفاوت از دیگران دارند، او می خواهد که مردم افغانستان بطور مساویانه در شون سیاسی کشور شرکت داشته و همگی دارای حق و فرصتهای یکسان و در کشور شان صاحب تصمیم باشند، از جانب دیگر تغییر و بدنبال آن تأمین عدالت را در پرتو تغییرات فکری و آگاهی جمعی جامعه میسر می دیده و رسیدن به ارمانها و ارزشهای، یک جامعه عادلانه را نیز منوط به تغییر اندیشه های مردم می دانسته است، بدین خاطر در بیشترین سخنان خود و با اشاره به منابع دینی و پیامهای آسمانی مردم را به تغییرات نفوس و خود باوری دعوت کرده و به دیگر گونی و رشد خرد اجتماعی مردم همت می گماشته و می گفت این ندای دین است که می گوید: خداوند سر نوشت هیچ ملتی را تغییر نمی دهد مگر اینکه آن ملت نفوس و درون خود را تغییر داده باشد. استاد مزاری با این باور که همزمان با تلاش و مبارزه سیاسی برای ایجاد تغییرات در ساختارهای اجتماعی، مردم حق طلب و عدالت خواه نیز باید ضمن تغییر دادن تفکرات و منش اجتماعی خود، برای تغییرات و اتخاذ تصمیم سر نوشت ساز عزم و اراده نموده و فرصتها را ازجنگداشته و دریابند، و زمان را با هوشیاری و چالاکی بنفع خود شکار نمایند:

(تاریخ بعد از محرومیت‌های زیاد ورنج‌های زیاد برای یک قوم شانس می دهد که سر نوشت شان را خود شان تعیین کند این شانس اکنون برای شما داده شده است) شهید مزاری گویا باور داشته است که زمان و تاریخ زور گویان و انحصار به پایان رسیده لذا با جدیت و متانت می خواهد این باور و ایمان را به دیگران نیز تکثیر نماید و مردم را برای ایجاد تغییرات ساختاری و اساسی آماده کنند و می گویند: تا وقتی که حقوق ملیت‌های مسلمان کشور، تأمین نگردد، مشکل افغانستان و اختلافات سیاسی حل نمی گردد. اینکه یک حزب یا یک ملیت، سر دیگران حکومت کرده و بر آنان زور بگوید دوران گذشته است. شهید مزاری به عنوان یک رهبر و متفکر بزرگ سیاسی با صداقت و صمیمیت خاص خود با شناخت از گذشته و درک عصر خود و پیشینی اینده مردم و کشور خود، اینچنین از هم‌پذیری و تفاهم میان ملت افغانستان سخن می گوید:

(راه حل مسئله افغانستان، پذیرش یکدیگر است، همه اقوام ساکن در افغانستان حداقل سه صد سال در کنار یکدیگر زندگی کرده اند و با همدیگر برادر بوده اند، امروز هم بیابند و حرف یکدیگر را برادر وار بپذیرند و در کنار یکدیگر زندگی کنند.) در راستای همین عرصه و روند یعنی پروسه تفاهم و تغییر قاطعانه اظهار می دارد: (ما می خواهیم ستمهای چندین قرنه بر مردم افغانستان پایان

یابد و جامعه ای بوجود آید که در آن از تبعیض، برتری‌گری، تفاخر و افزونخواهی، خبری نباشد و کلیه مردم افغانستان از هر قوم، نژاد و با هر رنگ و زبان، برادرانه و برابر زندگی کنند و حقوق حقه تمام ملیت‌های افغانستان تأمین گردیده و آنها بتوانند متناسب با میزان حضور و نقش شان در جهاد چهارده ساله ضد روسی، در تعیین سرنوشت سیاسی شان، سهم بگیرند. «هرملیتی به تناسب و اقیقت و جودی و حضور خود در این کشور، در سرنوشت سیاسی خود سهم باشد و این مربوط به یک ملیت خاصی نیست، ملیت‌های مختلف در این کشور وجود دارند، مای خواهیم همه ملیت‌ها همانگونه که در جهاد سهم داشتند و تکالیفی که در طول جهاد پیش آمد، سهم داشتند، شهید دادند و آواره شدند؛ باید در آینده این ممکنات هم سهم داشته باشند».

«ما می خواهیم که کلیه ملیت‌های مسلمان این سرزمین، هویت سیاسی داشته باشند و با توافق و شرکت آنها حکومت آینده کشور، سازماندهی شود» آخر الامر مزاری ابر مرد اندیشه و سیاست، و طلائی دار نیک اندیشی، تفکر عدالت خواهی، آموزگار و حامی تغییرات سازنده و معمار آینده افغانستان بجرم دفاع از افغانستان سر بلند، ازاداندیشدن، فریاد نمودن، مورد انتقام کینه جویانه نفرت افکنان و دشمنان استقلال افغانستان قرار گرفت و به شهادت رسید، راهش سبز و یادش بلند باد.

هزاره های گمشده، با آمدن مزاری پیدا شدند

هزاره های گمشده، با آمدن مزاری پیدا شدند

نویسنده: یعقوب یسنا

مزاری؛ آگاهی و انتخاب

بحران، امری است که یک قوم در تاریخ واقعی شان و در روان شان به آن رو به رو استند. هزاره ها هنوز، از نظر موقعیت سیاسی و روانی در بحران به سر می برند، و موقعیت تاریخی شان هنوز هم به طور ملموس تهدید می شوند که نمونه آن تجاوز هر ساله کوچی است که با یک اراده بوم زدایی از هزاره ها صورت می گیرد.

هزاره ها قومی استند داری مذاهب متفاوت. اکثر هزاره ها شیعه دوازده امامی استند، چندین ولسوالی دیگر در افغانستان، از جمله که من می دانم در پروان، بغلان، بدخشان و پنجشیر، سنی مذهب استند، و در بین اسماعیلی ها هم، اکثریت پیروان این فرقه مذهبی، هزاره ها استند. این تفاوت مذهبی، گسست قومی و فرهنگی در بین هزاره ها به میان آورده است. این گسست، در تاریخ هزاره ها قبل از عبدالعلی مزاری، مشهود بود اما مزاری به عنوان بزرگ ترین رهبر هزاره ها (که از میان هزاره ها برخاسته بود، بی هیچ تردید او یک بچه هزاره بود یعنی هزاره ای بود که در حقیقت ظاهر و باطنش نمایندگی از زندگی هزاره ها می کرد) این گسست، زدوده شد. مزاری، فراتر از این تفاوت های مذهبی به این امر توجه کرد که هزاره ها بنابه قومیتی که دارند مورد توهین و تحقیر قرار گرفته اند، نه بنابر مساله دیگر. از این روی او معیار خودی بین هزاره ها، هزاره بودن را قرار داد. چنین درک مزاری به عنوان یک رهبر، سبب ایجاد هویت هزارگی به عنوان یک قوم و به عنوان یک هویت فرهنگی شد اما پس از مزاری، کمتر به این مساله توجه صورت گرفت و هزاره بودن به عنوان خودی، بیشتر معیار شیعه بودن را هم با خود حمل کرد. رهبران هزاره، نتوانستند، پوشش فرهنگی و قومی هویت هزارگی را که با مزاری به میان آمده بود، گسترش بدهند. در حالی که ما هزاره ها برای ایجاد هویت هزارگی فراتر از هر روبری دیگر به آن نیازمندیم، زیرا با این هویت می توانیم از یک طرف به اقتدار روانی به عنوان یک انسان تاریخی در این کشور خود را بشناسیم و از سوی دیگر با این اقتدار روانی، به حقوق انسانی و شهروندی خویش در این کشور، نیز دست می یابیم.

هزاره ها؛ قومی اسطوره و تاریخ زدایی شده

انسان هیچگاهی از این پرسش آسوده نخواهد شد: من کیستم و پیشینه ام به چه زمانی، به کی و به کجا برمی گردد؟ همین طور که

انسان به یک هویت قومی نیاز دارد، به یک هویت فرهنگی و به یک هویت بومی هم نیاز دارد. هزاره ها بنابه جبر تاریخ، فاقد چنین هویت ها شده است. از نظر تباری و قومی تاریخ شان مسخ شده است، از نظر زمانی، تاریخ شان مسخ شده است، از نظر بومی هم از تاریخ بومی شان تاریخ زدایی شده است. این ها آسیبی است که هزاره ها را بی پشتوانه روانی کرده است و اقتدار روانی را از هزاره ها گرفته است. موقعی که انسان اقتدار روانی نداشته باشد، غروری که انسان در برخورد اجتماعی و سیاسی اش با دیگران باید داشته باشد، ندارد. این مساله را عملا در برخورد روشنفکران و سیاستمداران و دولتگراگان هزاره می بینیم، که در برابر دیگران کم رویی می کنند.

پس برای هزاره ها ضرور است تا برای یک هویت همگانی، سیاستگذاری فرهنگی داشته باشند. این سیاستگذاری، باید تاریخ بومی، زمانی و تباری هزاره ها را بسازد و بعد هویت انسان مدرن هزاره را پی بیافکنند. امروز، برای همگان قابل باور شده است که هزاره ها بومی ترین مردم افغانستان است که قبل از قبایل مهاجمی مشهور به آریایی، در افغانستان بوده اند. هزاره ها مردم دیرینه آسیایی اند یعنی قبل از این که هویت تبار ترکی، مغولی، چینی و ژاپنی شکل بگیرد هزاره ها، به افغانستان آمده اند بنابراین هزاره ها از نژاد زرد است اما ترک و مغول نیست. این تاریخ بایست به طور علمی تدوین و ارایه شود تا به حیث یک سند مکتوب برای نسل بعد از ما قابل دسترس باشد و برای دیگران هم قابل اعتبار.

اما هویت مدرن ما چگونه می تواند شکل بگیرد؟ ما که نمی توانیم اسطوره ای قومی یا امر تاریخی و فرهنگی دیگری را از دل تاریخ بدر آریم و به آن چنگ بزنیم. پس آنچه که برای ما قابل دسترس است و برای ما مهم هم است، همین شخصیت مزاری است که همگان به عنوان رهبر، مزاری را دوست دارند. ظهور و حضور او در تاریخ سبب افتخار روانی انسان هزاره می شود. مزاری پس از مرگ در ذهن و روان هزاره به عنوان یک اسطوره زنده، جا باز کرده است و هر لحظه می تواند به عنوان یک اسطوره به سوی ما رجعت کند و با این رجعت کردن ها اساس و اقتدار روانی ما را در تاریخ به عنوان یک قوم تاریخی و فرهنگی، ایجاد کند. در حقیقت ما آنچه را که به عنوان یک قوم و یک هویت فرهنگی به نام هزاره می شناسیم، ناشی می شود از شخصیت تاریخی و سیاسی مزاری. پس مزاری را باید مبنای تاریخ مدرن هزاره قرار داد و تاریخ سیاسی هزاره را با شخصیت مزاری اساس بگذاریم.

اسطوره‌گی مزاری برای هزاره ها

شاید تصور کنیم یکی از ویژگی های اسطوره این است که یک حادثه تاریخی نباشد اما چنین نیست. انسان جانوری است اسطوره ساز، از حادثه های که به طور عمیق با سرنوشت و زندگی یک قوم یا در کل به زندگی و سرنوشت بشر ارتباط داشته باشد و تداومش در ذهن یک قوم یا انسان بتواند تاثیر بر سرنوشت تاریخی یک قوم و یا یک جامعه داشته باشد، به اسطوره تقرب می کند.

شخصیت، زندگی و مرگ مزاری با سرنوشت قوم هزاره نه تنها ارتباط عمیقی پیدا کرده است بلکه هویت انسان هزاره پس از خود، را جان بخشیده است. آنچه که ما امروز هزاره می گویم، هویت اش را از شخصیت، زندگی و مرگ مزاری می گیرد. تاثیر مزاری به عنوان یک امر روانی در وحدت هزاره ها و در تعیین سرنوشت هزاره ها از هر سیاست مدار زنده و برحال هزاره، بیشتر است. مزاری به عنوان یک نیاز روانی در روان هزاره ها حلول کرده است و هزاره ها، آنچه را که قبل از مزاری به عنوان یک امری روانی یعنی خلای یک رهبر و خلای یک اسطوره داشتند با مزاری و بعد از مزاری این خلا دیگر پر شده است. پس آنچه که ما می توانیم انجام بدهیم تحکیم این امر روانی است برای هویت هزارگی ما، نه کار بیشتر. زیرا چنین امر روانی به زور و ساختگی نمی تواند ایجاد شود. فداکاری بزرگی، در کار است تا بر روان انسان تاثیر بگذارد، خوشبختانه این تاثیر با فداکاری های مزاری به میان آمده است و این تاثیر بعد از مزاری به عنوان یک امری روانی جنبه فرهنگی پیدا کرده است چنان جنبه فرهنگی ای که می تواند محسوس باشد بنابراین کار ما تحکیم این جنبه فرهنگی است.

بنا به تاثیر گذاری مزاری بر روان هزاره، مزاری، یک اسطوره مدرن شده است. این اسطوره مدرن، هزاره ها را از درد بی اسطورگی رهبری، رهایی بخشیده است. آنچه که هم از نظر تاریخی و هم از نظر اسطوره ای، از تاریخ هزاره ها نیست شده با زندگی و مرگ مزاری، تاریخ و اسطوره در زندگی تاریخی، سیاسی و فرهنگی هزاره، هست شد. زندگی مزاری یک واقعت تاریخی را در عرصه سیاسی زندگی هزاره ها شکل داد و مرگ مزاری، در زندگی روانی هزاره ها، به حقیقت اسطوره ای، جان بخشید.

مزاری؛ آگاهی و انتخاب

انسان های بزرگ با آگاهی ای که دارند تاریخ ساز می شوند، هم انسان تاریخی و هم انسان اسطوره ای. انسان بزرگ، در ناگزیری که قرار می گیرد و سرانجام این ناگزیری را پیش بینی می کند. این ناگزیری برای انسان بزرگ، دو انجام دارد: ۱- زنده ماندن اما در ذلت و خواری، با یک نابودی ابدی. ۲- فداکاری با مرگ؛ جاویدانگی و رجعت ابدی به سوی زندگی، یعنی همیشه تاثیر گذار بر زندگی و سرنوشت انسان ها. اگر در این رابطه به موردهای تاریخی و نیمه تاریخی توجه کنیم، به طور دقیق می بینیم که انسان ها، امر جاویدانگی را دریافته بوده اند.

در ایلیاد و اودیسه هومر و اسطوره های یونانی، آخلیوس (آشیل) بنابه آگاهی که از سرنوشت خود دارد با آن هم، انتخاب خطیر می کند. تیس خدای دریاها و مادر آشیل می داند که آشیل با کشتن هکتور، کشته می شود اما اگر هکتور را نکشد، آشیل زنده می ماند، در پیری و گمنامی می میرد. هر دو صورت مردن آشیل، برای مادر آشیل درد آور است با آن که نمی خواهد پسرش کشته شود اما از گمنام شدن و مردن پسرش در گمنامی هم می ترسد. بنابراین، بین این دو صورت مردن پسرش، نمی تواند هیچ صورت آن را به طور جدی انتخاب کند. اما موقعی که پاتروکلوس، دوست آشیل در جنگی با هکتور کشته می شود، آشیل تصمیم کشتن هکتور را می گیرد با آن که می داند زندگی و مرگ او با زندگی و مرگ هکتور ارتباط دارد اما بنابه قرار گرفتن در یک موقعیت ناگزیرانه، با آگاهی که از سرنوشتش دارد، او انتخاب خطیر می کند یعنی به قصد کشتن هکتور اقدام می کند. تیس مادر آشیل در مراسم پاتروکلوس با حوری های دریای حاضر می شود، به آشیل هوشدار می دهد تا از کشتن هکتور صرف نظر کند اما آشیل قبول نمی کند و می گوید او می خواهد که دیگر زنده نباشد، زیرا آرزو مرگ را دارد. آشیل به خاطر دوستش پاتروکلوس، بزرگترین فداکاری را انجام می دهد و هکتور را در یک جنگ تن به تن می کشد. بنابراین خودش هم کشته می شود، و در یک مراسم باشکوه از مرگ آشیل سگواری صورت می گیرد. بنا به این فداکاری بزرگ و انتخاب آگاهانه ای که کرده بود خدایان اولمپ، آشیل را جاویدانه می کنند.

می دانیم جاویدانگی به عنوان زندگی ابدی و بیولوژیک امر ناممکن است اما زندگی جاویدانگی و ابدی همان تاثیری گذاری است که از یک مرده در روان زندگان بنا به فداکاری و انتخابی را که کرده است، باقی می ماند و این تاثیر، می تواند در موقع های سرنوشت ساز، بیشتر شود و تاثیر گذاری اش هم بر سرنوشت مردم و قومی، در موقع یک بحران، سرنوشت ساز عمل کند و حتا این قوم بنا به تاثیر روانی که از این فرد انسانی، دارد این فرد انسانی بر فرد این قوم می تواند تجلی کند، و سبب قوت قلب فرد این قوم شود. داستان های نیمه تاریخی در شاهنامه فردوسی، هم برخوردار از چنین فداکاری است که انتخاب آن برای شخص انتخاب کننده جاویدانگی بخشیده است.

رستم پهلوان سیستانی، در پایان زندگی پهلوانی اش، در یک موقعیت ناگزیرانه قرار می گیرد. رستم یا بند و تسلیم را که از طرف اسپندیار پیشنهاد شده است بپذیرد یا با اسپندیار (که پسر شاه است و پهلوان گسترش دهنده کیش زردشتی و مرد مقدس و رویین تن) بجنگد. عواقب جنگ با اسپندیار و کشته شدن اسپندیار، از طرف سیمرغ پیشگویی می شود: کسی که اسپندیار را بکشد، تا زنده است زندگی خوش ندارد و پس از مرگ، در جهان دیگر، هم روی خوش نخواهد دید. یعنی هم خوبی های زندگی این جهان را از دست می دهد و هم از آن جهان (آخرت) را از دست می دهد. اما رستم برای جاویدانگی نام و نشان خود، در این

جهان، ناگزیر می شود تا انتخاب خطیر کند. که این انتخاب، کشتن اسپندیار است زیرا رستم نمی خواهد بند و تسلیمی را بپذیرد و با این قبول بند و تسلیمی، تمام کارنامه پهلوانی اش را بر باد بدهد. بنابراین، رستم، سرانجام اسپندیار را می کشد. با وصفی که کشتن اسپندیار، برای رستم نفرین دینی را و نفرین شاهزاده کشی را در زندگی به همراه داشت، با این هم، این انتخاب او برای بشر ناخواسته تحسین برانگیز شد و سبب جاویدانگی اش گشت.

این داستان، خیلی هم، تاریخی نیست. ممکن است چنین موردی اتفاق افتاده باشد یا نیفتاده باشد اما روان بشر، برای جاویدانه شدن آرمان های قهرمانانه پرستی، چنین موردهای را ایجاد و تکامل بخشیده اند، تا خواری، پست همتی و ذلیلانه زیستن را نکوهش کرده باشند.

مزاری، انسان تاریخی است. اما تاریخ او را در موقعیت ناگزیرانه ای که قرار داد، و سرانجام انتخاب خطیری را که او کرد، باعث اسطوره‌گی و جاویدانگی او شد. این انتخاب او با گذشت زمان، تحسین دیگران را هم برانگیخت، برای این که، انتخاب او برای تکامل بخشیدن به مفهوم زیستن عادلانه بود که ارتباط می گیرد به آرمان روانی و واقعیت سیاسی زندگی بشر.

مزاری انسان تاریخی که در برابر تاریخ ایستاد و با ایستادش، این اراده تاریخی را در افغانستان به میان آورد که تاریخ را باید عقلانی و عادلانه رونق داد. یعنی خلق پشتون نباید فریب کابوسی را بخورد که چند شخص از برادران پشتون آن را برای تداوم حاکمیت شان، ایجاد کرده است و خلق پشتون را در یک دلهره و هراس همیشگی قرار داده اند به این معنا اگر شما حاکمیت را در این کشور از دست بدهید، همه چیز را از دست می دهید. در حالی که چنین نیست یک نظام سیاسی شهروند مدار، قوم مدار نیست و همه در این نظام سیاسی بنا به این که شهروند است از تمام حقوق انسانی اش بهره‌مند می شود.

مزاری، برای این که هزاره بود، به دفاع از حقوق هزاره پرداخت. برای این که هزاره انسان بود و مزاری هم انسان بود، به دفاع از حقوق انسان محروم (هزاره) پرداخت.

ژان پل سارتر را فیلسوف فلسطین ها می گفت در حالی که سارتر یک فرانسوی و یک غربی بود اما دریافت انسانی سارتر، سارتر را مدافع حقوق انسان فلسطینی می کرد. در افغانستان هم، اگر سخن از عدالت باشد و سخن از شهروندان زیستن باشد، ارتباط می گیرد به زندگی هزاره ها و ازبک ها. پس هر روشنفکری که می خواهد در عرصه سیاست عادلانه و زندگی شهروندان فعالیت کند، ناگزیر است مدافع حقوق انسانی باشد که از چنین حقوق محروم بوده، بی هیچ تردید این انسان هزاره است. اما در افغانستان چنین نیست زیرا روشنفکران افغانستانی، آش داغ تر از کاسه استند یعنی از یک سیاست مدار متعصب کرده متعصب تر استند. کدام شخص را در تاریخ افغانستان دیده اید که ادعای روشنفکر بودن را داشته و از حقوق انسان محروم هزاره دفاع کرده باشد. اما هزاره ای که می خواهد از حقوق انسانی هزاره دفاع کند به او برچسپ نشنلست زده می شود در حالی که او روشنفکر است. آیا به لوتر کینک، نژادپرست بگویم یا مدافع حقوق انسان! مزاری هم نمونه دیگری از لوتر کینک است اما در افغانستان. آرمان مزاری هم مانند آرمان لوتر کینک است که لوتر کینک، در آخرین سخن رانی اش، ابراز کرد: من یک رویا دارم. آن رویا این بود که بچه انسان سیاه هم در کنار بچه انسان سفید به مکتب برود. مزاری هم همین را می خواست: بچه هزاره مکتب برود و برابر با بردران دیگر شان در افغانستان باشد نه این که هزاره بخیزد و حق دیگران را پایمال کند. طوری که پشتون بودن توهین برانگیز و محقر نیست، تاجک بودن توهین برانگیز و محقر نیست، هزاره بودن و ازبک بودن هم نباشد. اما شرایط افغانستان، شرایط جنگی بود. همه می دانند این شرایط جنگی، اراده مزاری و هزاره نبود بلکه اراده دیگران بود. مزاری ناگزیر بود تا برای دفاع از حقوق انسانی، انسان به نام هزاره، دفاع کند. اما در افغانستان باید هنوز انتظار گذر زمان بیشتر بود تا انسان افغانستانی، جایگاه مزاری و اراده مزاری را دریابد و قبول کند.

سرانجام، تاریخ مزاری را به آزمون بزرگی رو به رو کرد و با این رو به رویی، حقیقت مزاری برای انسان هزاره و در کل برای

انسان، آشکار شد. این آزمون، همان موقعیت ناگزیرانه‌ی انسان بزرگ، در تاریخ یا در روان و تفکر بشر است. مزاری، در این آزمون، انتخاب خطیر را انجام داد و با این انتخاب، به زندگی خویش آگاهانه پایان بخشید، برای این که سرنوشت مردمی را در تاریخ رقم بزند، که چنین هم شد. هزاره امروز، نتیجه همین انتخاب خطیر مزاری است. همه می دانیم زندگی انسان خیلی کوتاه است اما اراده انسان بزرگ، برابر به زندگی بشر است. بنابراین، مزاری سرانجام از این جهان رفتنی بود اما او می دانست که چگونه یک انسان می تواند از زندگی اش به عنوان انرژی برای تداوم اراده اش استفاده کند. مزاری با انتخابی که کرد، در حقیقت نیروی برای تداوم اراده اش شد.

عنوان یکی از کتاب های مشهور نیچه اراده معطوف به قدرت نام دارد. در این کتاب نیچه هستی و جهان را هیولای می داند که میل به اراده قدرت دارد اگر این اراده از این هیولا گرفته شود، هستی و جهان به رکود رو به رو می شود بنابراین این میل یا اراده به قدرت در هستی هست که هستی برای به ظهور رسیدن قدرتش، تداوم می یابد. این برداشت نیچه را از قدرت، مبنای فاشیستی هیتلر دانسته اند. اگرچه نیچه از اراده به قدرت، منظور هستی شناختی دارد، طوری که شوپنهاور از جهان همچون اراده و تصور، دارد. اما می تواند یک دیدگاه فلسفی، تعبیرهای متفاوت شود و در افراد متفاوت، تاثیر متفاوت بگذارد.

منظور از اشاره به این دیدگاه فلسفی در باره قدرت این بود تا به چگونگی اراده قدرت پردازم. قدرت، دو گونه اراده می کند:

۱- اراده قدرت برای قدرت: در اینجا اراده از قدرت همان اراده طبیعی قدرت است که معیار تنها زور است که قدرت را تامین می کند و برای تامین قدرت مبارزه می کند، فرق نمی کند که چه اتفاق می افتد. بایستی، زور، قدرتش را تامین کند. به این اراده قدرت برای قدرت، می توان نمونه: هیتلر، حتا استالین را آورد. معمولا اراده قدرت برای قدرت از بالا بر مردم و جامعه و بشر، تطبیق می شود، که قصد از این اراده قدرت، اصلاح نیست بلکه یک شخص با اراده به قدرت می خواهد قدرتش را تجربه کند، نوعی از آزمایش است، فرقی نمی کند که این آزمایش چه میزان قربانی دارد.

۲- اراده قدرت برای عدالت: اراده قدرت برای عدالت، از پایین به بالا، اراده می شود. این اراده در حقیقت همین اراده قدرت برای قدرت را می خواهد از وضعیت طبیعی به درآورد و ماهیت اجتماعی به آن ببخشد، تا از قدرت هستی و انسانی، برای ارزش هستی و زندگی انسان، استفاده مناسب و مثبت صورت بگیرد. نمونه اراده قدرت برای عدالت را در اراده مهاتما گاندی در هند، نلسون ماندلا در افریقا، لوتر کینگ در امریکا، و عبدالعلی مزاری در افغانستان، باید دانست.

اراده قدرت برای عدالت ارتباط دارد به انتخابی که یک قهرمان با آگاهی که دارد این انتخاب را انجام می دهد و با قدرتی که دارد انتخابی را که کرده است به انجام آن اراده می کند. اگر مزاری در آخرین مرحله زندگی اش، نمی توانست اراده قدرت به عدالت را انتخاب کند، با وصفی که مزاری زنده هم می ماند دیگر فاقد این اراده می شد. بنابراین، با انتخابی که کرد، پس از مرگ به یک اراده بدل شد؛ اراده قدرتی که برای عدالت و عدالت خواهی، تداوم یافته است.

هزاره، پس از مزاری

تصور من این است که هزاره، به مفهومی که ما امروز از آن اراده داریم قبل از مزاری وجود نداشت. یعنی قبل از مزاری این کلمه، مفومی غیر از آنچه را داشت که امروز ما از آن اراده می کنیم. این کلمه قبل از مزاری، کلمه ای بود که برای توهین و تحقیر، به گروه ای از مردم به کار می رفت که حتا برای مردمی که هزاره خطاب می شد، تصور شان از هزاره همان برداشتی بود که دیگران از این کلمه داشتند. مزاری با شایستگی و بردباری که داشت، به هزاره ها این باور را بخشید که این کلمه و این نام با هیچ توهین و تحقیری همذات نیست. و به دیگران، نشان داد که از کلمه و نامی که شما برای توهین و تحقیر استفاده می کنید و با چنین استفاده ای، نقض حقوق انسان را فراهم می کنید، از این نام و کلمه می شود برای عدالت خواهی و برای تامین حقوق انسان، استفاده کرد. مزاری نه تنها با مفهوم بخشی به این کلمه، انسان های تحقیر شده و حق تلف شده را گرد کرد و به آنان هویت بخشید، بلکه مفهوم

این کلمه را به عنوان یک اصطلاح سیاسی در نظام سیاسی افغانستان گسترش داد، یعنی تامین عدالت و عدالت خواهی. برای مزاری، مفهوم هزاره و هزاره گي، یعنی عدالت خواهی بود و بعد نامی بود برای کسانی که حق سیاسی و اجتماعی شان در طول تاریخ افغانستان (تاریخ سیاسی که با عبدالرحمان خان شکل گرفت) سازمان دهی شده و مهندسی شده، نقض می شد.

اراده مزاری برای عدالت خواهی، باعث مفهوم مثبت این نام و کلمه شد. مردم پراکنده ای با این نام، هویت تاریخی و سیاسی، در افغانستان پیدا کردند. امروز این نام برای شان مفهوم توهین و تحقیر را ندارد بلکه نامی است برای یکی از قوم های تاریخی افغانستان. زیرا مزاری به این نام جنبه فرهنگی بخشید و گروه های انسانی ای که دارای مذهب های متفاوت بودند، با قبول مذهب شان به این هویت فرهنگی، نیز چسبیدند و این هویت (هزاره) برای شان یک هویت سیاسی - قومی شد. برای دیگران یعنی در کل برای افغانستان، یک اصطلاحی شد که پیام حکومت عادلانه و زندگی شهروندانه را تداعی می کند.

هزاره ها پس از مزاری، وارد تاریخ سیاسی افغانستان شدند و مراحلی را که یک قوم برای قوم شدن، سپری باید کند، سپری کردند یعنی برای نخستین بار در زندگی سیاسی، فرهنگی و قومی شان، رهبری، ظهور کرد. فقری را که هزاره ها در تاریخ روانی شان برای رهبر داشتند با ظهور مزاری این فقر از میان رفت و هزاره ها به اقتدار روانی رسیدند. رهبر، کسی است که یکبار در تاریخ ظهور می کند اما حضورش در تاریخ به عنوان اقتدار روانی، در روان پیروان اش همیشگی است. بنابراین، هزاره ها با حضور مزاری در تاریخ برای همیشه از رنج بی رهبری بی نیاز شدند. پس از مزاری دیگر هیچ نیازی نمی رود که ما رهبر داشته باشیم بلکه هرکسی که در زندگی سیاسی هزاره ها فعالیت می کند نه رهبر بلکه کسی است که خط مزاری را دنبال می کند یک رهبر، تنها زندگی اش برای پیروان اش مفهوم ساز نیست بلکه مرگ یک رهبر بیش از زندگی اش برای قوم اش مفهوم ساز است. زندگی و مرگ مزاری، مفهوم امروزی هزاره را به کمال رسانید. که این کمال، شامل این مفاهیم «نگرانی، تقصیر، بحران، وحدت و تجلی» می شود.

نگرانی، رهبر، پس از مرگ اش هم در باره سرنوشت مردم اش نگرانی دارد و این نگرانی، رجعت او را به سوی زندگی تامین می کند، سبب می شود تا در مرحله های سرنوشت ساز، تاثیرگذار باشد.

تقصیر، امری روانی است که به عنوان عذاب وجدان پیروان یک رهبر، نسبت به رهبر شان در ذهن دارند. این که چرا رهبر ما کشته شد و ما که این همه زنده بودیم و زنده هستیم، نتوانستیم هیچ کاری را برای جلوگیری از کشته شدن رهبر خود انجام دهیم. یا آنچه را که رهبر اراده داشت ما هنوز نتوانستیم اراده و نیت او را در زندگی خود عملی کنیم. بنابراین، این تقصیر، مردم را به رهبر نزدیک می کند. نگرانی رهبر برای سرنوشت مردم و تقصیر مردم برای ادا نشدن دینی که سزاوار رهبر است، نقطه وصل روانی رهبر و مردم در تاریخ فکری و روانی مردم می شود.

بحران، امری است که یک قوم در تاریخ واقعی شان و در روان شان به آن رو به رو استند. هزاره ها هنوز، از نظر موقعیت سیاسی و روانی در بحران به سر می برند، و موقعیت تاریخی شان هنوز هم به طور ملموس تهدید می شوند که نمونه آن تجاوز هر ساله کوچی است که با یک اراده بوم زدایی از هزاره ها صورت می گیرد. درک از بحران، و بحران، شامل حال تمام مردم یک قوم شدن، سبب تحکیم روابط افراد قوم می شود و برای قوم، تاریخ ساز عمل می کند.

وحدت، وحدت پس از درک یک قوم از بحران که تمام این قوم را تهدید می کند به میان می آید. در حقیقت نقطه وصلی است که یک قوم در همین نقطه که بحران و وحدت به هم می رسند، شکل می گیرد و ایجاد می شود. بنابراین، شناخت بحران، زمینه ساز وحدت می شود تا بحران شناخته نشود وحدت هم به میان نمی آید.

تجلی، تجلی موقعیت روانی رهبر در ذهن مردم اش است. موقعی بحران، رهبر از ذهن مردم اش، می تواند تجلی کند. یعنی در کل، ناخود آگاه جمعی یک قوم را برای پیروزی و رستگاری در موقع های خطرناک تاریخ، می سازد. این همه مفاهیم برای ایجاد هویت

هزاره با زندگی و مرگ مزاری به کامل رسید بنابراین، تاریخ هویت و تاریخ سیاسی هزاره، فراتر از تفاوت های مذهبی با مزاری و پس از مزاری به میان آمده است.

هزاره ها پس از مزاری، با آنکه در نظام سیاسی افغانستان سهمی داشته اما این سهم یک سهمی بنیادی نبوده است بلکه سهمی بوده که به عنوان وسیله از هزاره ها در حاکمیت در نظر گرفته شده یعنی دیگران از هزاره، برای این که بتواند حاکمیت را برای شان حفظ کرده باشد، استفاده کرده است. سردمداران حاکمیت، هنگامی که دچار مشکل در حفظ حاکمیت قومی شان شود به هزاره میل می کند اما موقعی که این دچار مشکل شدن، برای حاکمیت رفع شد، کم کم هزاره را می زند کنار. هم در نظام و هم در برخورد و کیلان مجلس، کنار زدن مهندسی شده هزاره ها از صحنه قدرت سیاسی افغانستان، مشهود است. هزاره ها به کاندید وزیران کرزی رای داد اما و کیلان طرفدار کرزی به کاندید وزیران هزاره رای نداد در حالی که کرزی بیشتر از صد و کیل طرفدار از قوم پشتون در مجلس دارد. حاکمیت، هزاره ها را با این کار، به مرگ می گیرد تا هزاره به تاو راضی شود.

در تاریخ هرودت آمده است که کروش در آغاز قدرت خود با رهبران چندین قوم جنگید و پس از کشت و خون زیاد این اقوام را مطیع خود ساخت اما بعد از مطیع ساختن دو باره قدرت را به همان کسان واگذار کرد که از قبل رهبری قوم شان را به دست داشتند. طرفداران کروش از این کار کروش تعجب کردند و گفتند چه حاجت به این همه جنگ، که دو باره قدرت را به همان کسانی دادی که از قبل به قدرت بودند. کروش گفت: تفاوت اینجا است که این قدرت را من به ایشان دادم. همه چیز شان را تصرف کردم و از طرف خود به ایشان بخشیدم. بعد از این، اینها نه تنها مدیون کروش بلکه باید همیشه از کروش سپاس گذاری هم می کردند. هزاره ها را هم دوستان اش، می خواهد در همین وضعیت قرار بدهند در صورتی که بار سوم به کاندید وزیران هزاره، و کیلان کرزی رای بدهد! بنابراین، هزاره باید در سیاست فعلی شان، تجدید نظر کنند یا هم سیاست فعلی شان را سنجیده شده تحکیم ببخشند. هزاره پوش نوباره نیست که موقعی گرمی، نوباره سرد آن را نوشید، و بعد پوش آن را دور انداخت. وضعیت ما اگر از حق نگذریم، درست همین طور بوده است. امنیت ملی که استراتژی سیاسی یک کشور را در درازمدت تعیین می کند، از هزاره کسی نیست. رهبران هزاره به چنین موارد بنیادی توجه ندارند فقط بازار خود شان را بنا به رخدادهای روزانه و ناپایدار گرم نگاه می کنند و بس.

لازم نبود با چنین برخورد حاکمیت، در مجلس با کاندید وزیران هزاره، رهبران سیاسی هزاره دیگر کاندید وزیر معرفی می کردند. می گذاشتند تا دنیا بار دیگر تعصب نظام را مشاهده کند. هزاره ها بیشتر، رجوع می کردند به مطبوعات و آزادی بیان، فقط آمار تعصب نظام را در برابر هزاره ها در نبود هزاره ها در کابینه حکومت نشر و ثبت می کردند. و روی تنظیم روابط سیاسی شان در نظام سیاسی آینده افغانستان کار می کردند. امروز، در افغانستان همه می داند که سهم هزاره ها در تغییر و حفظ حاکمیت حتمی است. بنابراین هزاره ها باید از این سهم شان به طور جدی و بنیادی استفاده کنند نه این که دیگران از این سهم شان به طور وسیله برای خودشان استفاده کند.

مزاری در افغانستان، نظام سیاسی عادلانه و ارزش های شهروندی را فراتر از معیارهای سیاسی قومی و معامله گرانه می خواست. هزاره باید این آرمان سیاسی مزاری را همیشه در نظر داشته باشند تا دیگران را به سیاست عادلانه و ارزش شهروندی وا دارند. تا که دیگران به سیاست عادلانه و ارزش های شهروندی باور پیدا نکنند، هزاره هم باید مواظب آینده سیاسی شان باشد. هزاره نه با معامله بلکه با تصمیم خردمندانه سیاسی، می تواند آرمان عادلانه سیاسی مزاری را پیاده کند. تصمیم خردمندانه سیاسی هزاره ها همیشه به این باید معطوف باشد که افغانستان را بتواند از یک هراس حاکمیت و یک کابوس حاکمیت برهاند تا حاکمیت بنابه ارزش های شهروندی و خرد سیاسی شکل بگیرد.

مزاری و نظام سیاسی افغانستان

در نظام سیاسی افغانستان، دو انسان بزرگ، قربانی نظام سیاسی عادلانه و شهروندان برای افغانستان شده‌اند. اولین انسان، در آغاز نظام کمونستی، طاهر بدخشی بود. و انسان دوم، در آغاز نظام جمهوری اسلامی، عبدالعلی مزاری بود.

این هر دو، نماینده‌های مردم مظلوم افغانستان بودند. در تمام کشورها پیشینه مبارزه برای نظام عادلانه از میان توده‌های مظلوم برخاسته است. کسانی که بر سر اقتدار و قدرت‌اند، طبعاً متوجه مظلومیت مردم نمی‌شوند و اگر متوجه هم شوند نمی‌خواهند منفعت‌شان را برای رفع مظلومیت مردم از دست بدهند. این انسان مظلوم است که برای رفع مظلومیت در یک کشور به مبارزه بر می‌خیزد زیرا این مبارز می‌داند که چه کار باید کند. او می‌داند که اگر ما کاری را انجام بدهیم که تا هنوز دیگران انجام داده است بازهم مظلومیت از زندگی انسانی ما دور نمی‌شود. در حالی که چین طرز فکر زندگی، جریان دارد پس بایست، به دیگران فهماند که از ظلم دست بردارند و در یک وضعیت عادلانه زندگی کنند این تنها روشی است که یک جامعه را از ظلم و مظلومیت مهندسی شده و عامدانه به دور می‌سازد.

طاهر بدخشی و مزاری همین را می‌خواستند. طاهر بدخشی متأسفانه زود رهسپار زندان شد و اعدام شد اما مزاری برای این دیدگاه مبارزه کرد و برای دیگران فهماند که با برخورد ظالمانه نمی‌توان تا آخر پیش رفت. بنابراین، نظام سیاسی کنونی افغانستان و سعی برای ایجاد یک نظام عادلانه و شهروند مدار متأثر از حضور عبدالعلی مزاری در تاریخ سیاسی افغانستان است. پس فعالان سیاسی افغانستان جدای از مسایل قومی، آرمان مزاری را در نظر بگیرند زیرا وقتی ما افغانستان شمول می‌شویم که به کسانی ارج بگذاریم که آنها افغانستان شمول یا برای شهروندی در افغانستان فکر می‌کرد. تا که به این فکر باشیم که مزاری هزاره بود او نمی‌تواند به عنوان یک الگو تاریخ سیاسی افغانستان برای عدالت خواهی تبدیل شود و تاریخ سیاسی عادلانه افغانستان با مزاری نمی‌تواند آغاز شود، طبعاً وضعیت افغانستان مانند قبل خواهد ماند.

چرا از شهادت مزاری تجلیل می‌کنیم

چرا از شهادت مزاری تجلیل می‌کنیم

نویسنده: محمد علی حیدری

افغانستان با گذشته درخشان علمی، ادبی و هنری با آنکه در طول تاریخ بشریت سرآمد مدنیت خاورزمین بوده و فرهنگ و تمدن باشکوهی را به جهانیان عرضه داشته است اما متأسفانه در طول دو قرن اخیر از قافله علم و تمدن عقب مانده و حوادث و مشکلات فراوانی بر مردمان این کشور رخ داده و یا بعضاً تحمیل شده است. در این میان نقش ناکارآمدی نظام‌های سیاسی و عدم شایستگی حاکمان این کشور را که بعضاً موجبات دخالت و تجاوز بیگانگان را فراهم نموده می‌توان نام برد. نظام سیاسی ناکارآمد و مستبد، عدم لیاقت و شایستگی حاکمان موجب شده که ظلم و ستم، بی‌عدالتی و استبداد در کشور ریشه دوانیده و جامعه را با بحران بی‌ثباتی، بی‌عدالتی و بی‌هویتی مواجه نموده و در ضمن در مقابل تجاوز و لشکرکشی‌های خارجی آسیب پذیر نماید.

عنصر استبداد در حاکمیت‌های سیاسی افغانستان پیشینه تاریخی طولانی داشته و یگانه وسیله حکمروایی این حاکمیتها بوده است که ریشه‌های آن را در نظام‌های سیاسی و اجتماعی و فرهنگ حاکم بر جامعه می‌توان جستجو کرد. این بدان معناست که فرهنگ جوامع مختلف مطابق به روند تکامل خود ساختار سیاسی همان جوامع را ایجاد می‌کند؛ چنانچه فرهنگ نظام قبیلوی، بدون تردید ساختار سیاسی قبیلوی خویش را بوجود می‌آورد، که ویژگی چنین نظامی چیزی جز استبداد چیزی دیگری نمی‌تواند باشد.

ظلم، ستم، بی‌عدالتی، قتل عام‌های دسته‌جمعی، قوم‌گرایی و طایفه‌سالاری از شاخصه‌های نظام‌های استبدادی‌اند که در رابطه با اقوام محروم این کشور اعمال می‌شده‌اند. هزاره‌ها به عنوان یکی از اقوام چنانچه از تمام تواناییها و پتانسیل‌های بالقوه علمی، فرهنگی و اجتماعی برخوردار بوده و می‌باشد و بیشترین سهم را در مبارزات ضد استعماری و حفظ استقلال کشور داشته‌اند، اما به

دلیل محرومیت مضاعف و قتل عامهایی که توسط حاکمان مستبد و مزدور بیگانگان بر این قوم صورت گرفت؛ (چنانچه در دوره امیر عبدالرحمن خان ۶۲٪ از این قوم قتل عام و آواره شدند)، هیچگاه از امتیازات مساوی و برابر با دیگر اقوام این سرزمین برخوردار نبوده است.

این مجموعه دلایل باعث شده که کشور ما توسعه چندانی در زمینه های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی پیدا نکرده و زمینه رشد و توسعه را با بحران مواجه ساخته است.

در این رابطه کوشش های فرهنگی و سیاسی، مقاومت های فداکارانه نظامی توسط افراد میهن پرست و عدالتخواه زیادی در طول تاریخ معاصر کشورمان صورت گرفت تا مسیر عدالت و توسعه را هموار نمایند. گرچه این خیزشها و تلاشها هیچکدام نتوانستند به تنهایی جنبش های وسیع اجتماعی و سیاسی را در جامعه برانگیزند و ساختار سیاسی ظالمانه کشور را به چالش بکشند، اما در نوع خود بسیار ارزشمند بوده و راه را برای ایجاد و ادامه جنبش های مردمی و عدالتخواهانه در دهه های گذشته مساعد نموده است.

حرکت های عدالتخواهانه و اصلاحی که توسط میریزدان بخش، شهید عبدالخالق، محمد ابراهیم خان گاوسوار و علامه شهید بلخی (ره) که در طول بیش از یک و نیم قرن گذشته صورت گرفته نقطه عطفی در تاریخ مبارزات حق طلبانه و عدالتخواهانه مردم در تاریخ معاصر کشورمان به حساب می آید. تمام این حرکتهای و خیزشها سرانجام با جنبش عدالتخواهانه ای که با رهبری شهید مزاری (ره) در غرب کابل پایه گذاری شد که از آن به «مقاومت غرب کابل» تعبیر شده است، این نوع حرکت های اصلاح طلبانه و عدالتخواهانه را به اوج رساند و باعث شکست و از هم پاشی فرهنگ استبداد و انحصار در کشور گردید و زمینه را برای مشارکت تمام اقوام در قدرت و امتیازات زندگی مساعد نمود. فرهنگ استبداد و انحصار و ظلم و ستمی که در طول بیش از دو قرن بر مردمان این کشور سایه افکنده و در لایه های فرهنگی و اجتماعی جامعه نفوذ کرده بود با تلاشها و مقاومت های بی نظیر شهید مزاری (ره) (۱۳۷۳-۱۳۷۱) در غرب کابل به فرهنگ مشارکت، عدالت و شایسته سالاری تبدیل گردید.

رهبر شهید مزاری (ره) در طول سه سال «مقاومت غرب کابل» مشارکت سیاسی و عدالت اجتماعی را که گم شده اقوام محروم در کشور بود فریاد زد و برای اینکه به آن جامه عمل بپوشاند یک خیزش و جنبش عظیم مردمی را علیه انحصار و استبداد سازماندهی نمود که مطالبات آنها عدالت اجتماعی در کشور و مشارکت همه اقوام در تصمیم گیری در قدرت بود. تلاشها و مبارزات شهید مزاری (ره) در غرب کابل که با تکیه بر سنت های الهی و خواست و اراده مردمش در مقابل تمام انحصار طلبان تاریخ انجام گرفت توانست فرهنگ استبداد و انحصار را از ریشه متزلزل نموده و ادامه آن را با چالش جدی مواجه نماید.

اکنون که پانزده سال از شهادت آن بزرگمرد تاریخ معاصر کشورمان می گذرد اندیشه ها و آرمانهای مبتکرانه اش بیش از پیش در جامعه ریشه دوانیده و کم کم در لایه های فرهنگی و سیاسی جامعه نهادینه می گردد. بنابراین او طراح تغییر، تفاهم و مشارکت بر مبنای عدالت اجتماعی در کشور بود و هر روز که می گذرد اندیشه هایش روزنه جدیدی را برای حل مشکلات و بحرانهای اجتماعی و سیاسی کشور می گشاید. او تعریف جدیدی از حاکمیت و نظامهای سیاسی و اداری کشور نمود که محور آن را مشارکت و عدالت اجتماعی تشکیل می دهد. تحقق مشارکت و عدالت اجتماعی است که مسیر توسعه و پیشرفت را هموار نموده و ما را از بن بست و چرخه باطلی که در طول بیش از دو قرن توسط نظامهای سیاسی قوم گرایانه ایجاد شده نجات خواهد داد. مزاری با شهادتش، خود و آرمانهایش را وسیله ای برای پشتوانه تاریخ عدالت خواهی قرار داد. بنابراین مزاری شایسته تجلیل است. تجلیل از مزاری تجلیل از عدالت است.

مزاری قربانی آرمان های عدالت خواهی

مزاری قربانی آرمان های عدالت خواهی

نویسنده: خانم ثمر گل حبیبی

با نام که آغاز کنم بعد خدا؟ سخن از که برم تا که باشد شایسته فرزندانگان؟ شب بود و تاریکی، ظلم و بود سیاهی، محرومیت بود و بی عدالتی. تبعیض در این سرزمین بیداد می کرد. جور زمانه و ستم طاغوتیان بیش از اندازه بر مردم فزونی گرفته بود. تبعیض و بی عدالتی قانون جامعه شده بود. مردم خسته تر از خسته بودند از زندگی شان. پدران و مادران ما اینها را خوب به خاطر می آورند. با وجود بی عدالتی روح امید از پدران، مادران و فرزندان این وطن گرفته شده بود.

دریا متلاطم شده بود، تلاطم امواج سرگردانی، بی هویتی بیشتر و بیشتر می شد. در این میان دلیر مرد می خواستیم. پیشوا و رهبر می خواستیم. گوئیا یزدان پاک ندای حق طلبی مان را شنید. گوئیا پروردگارمان وظیفه خطیر رهبری را شایسته مزاری می دید.

رهبر، با اندیشه آمد، با اندیشه عدالت خواهی، با اندیشه استبداد ستیزی و انحصار طلبی. در آن جایی که سیاهی تیره و تیره تر می شد. در آنجایی که امید امیدش را می باخت. در آن جایی که نیاز مبرم به چراغ راه می رفت. در آن بحبوحه استبداد، ظلم، بی عدالتی و جنگ های تحمیلی که هر کس فقط و فقط به فکر خودش بود تنها یک مرد پیدا شد که به خود نیندیشید بلکه به همه اندیشید. او بابه مزاری بود؛ پدر محرومان و مظلومان این سرزمین.

مزاری با سخنان گهربارش خون را در رگهای ما به وجد آورد. نفس به تن خسته می داد، با چهره ای نورانی و صیابتی با صلابت، با قدمهای استوار و افکار روشن بینانه، امید را در دلهایمان زنده می کرد. او همه را به سمت یک راه هدایت می کرد؛ راه عدالت خواهی و تعیین سرنوشت. او فریاد می کرد که عدالت گشوده این مردم در این سرزمین است و باید در کشوری که اقوام گوناگون زندگی می کنند عدالت بوجود آید. مزاری عدالت را در مشارکت می دانست، مشارکت آگاهانه بر مبنای نفوس نه بر مبنای منطق دیگر. مزاری گفت که ما حق داریم سرنوشت خود را خود تعیین کنیم و این حق هر انسانی است که در این کره خاکی زندگی می کند. او تعیین سرنوشت را بر مبنای استقلال خواهی در کشور می دانست. نه اینکه بیگانگان و دیگران برای ما تعیین سرنوشت کنند. مزاری آرمان عدالت خواهی بود. او در سه سال مقاومت غرب کابل عدالت خواهی را فریاد زد و گامهای استوار برای عدالت خواهی برداشت.

او قربانی عدالت و آرمان های عدالت خواهی شد. او قربانی شد تا دیگران درس شهامت و ایثار را از او یاد بگیرند. او به دیگران یاد داد که برای تحقق عدالت باید خون داد. باید از جان گذشت تا نهال عدالت و عدالت خواهی در کشور استبداد زده مان آبیاری شود.

او برای مبارزه با استبداد تاریخی چند قرنه مقاومت را برگزید. مقاومت در برابر همه استبداد تاریخ. او در مقاومت غرب کابل نشان داد که حقیقتاً رهبر شهید است. او پدر و حامی محرومان و مظلومان است. هنگامی که گفت: من هیچ منافی غیر از منافع شما ندارم صداقت، حقانیت خود را برای رهبری نشان داده بود.

مزاری بعد از سه سال مقاومت و پایمردی، بابه شهید مردم شد و از غزنه تا بلخ راه دراز عدالت و آزادی را با خونس به گستردگی زمان ترسیم نمود.

آری او مزار بود و مزاری، او یگانه بود و غریب.

مزار بود چون امتداد شهیدان راه آزادی و کرامت انسان است. مزاری بود چون از مرزبانان مرز انسانیت انسان بود. یگانه بود چون مزاری تجسم آرمانهای مردم بود و در این عرصه همتایی نداشت. غریب بود چون کسی در زمان حیاتش او را خوب نشناختند. اکنون که بعد از پانزده سال از شهادت او یاران همزمش می گذرد، هنوز هم اندیشه هایش درک نشده است.

شهید مزاری با اندیشه عدالت خواهی و عدالت طلبی مقاومت نمود. پس چه خوب است تحلیل گر اندیشه ی بابه مان باشیم نه تجلیل گرش. مزاری به اسطوره ها پیوسته و جاودانه شده است. وجود او را در تک تک خانه های مردمش می توان حس کرد.

روح بابه مزارى در قلب هر فرزند جامعه اش يادگار صداقت و درستكارى است. هيچ كاخ و ثروتى از رهبرى او به يادگار نمانده است. هيچ حساب بانكى اى به خانواده اش ميراث نگذاشته است. هيچ عضو خانواده اش نام مزارى را در سياست و حاكميت نمى خورد. مزارى نام آشنائى ايمان، صداقت و صفائى يك ملت است. مزارى معنويتى به گسترده گى پاكي و بى آلايشى يك تاريخ است. مزارى تبلور صد سال مقاومت يك ملت در برابر سياهى و تباهى است.

تو شهيدى بابه، تو گواهى بابه- تو افتخارى بابه- تو رهبرى اى پدر مهربان من- تا جان در بدن هست نمى گذارم قطره اى از قطره هاى خونت پايمال به ناحق شود- تا نفسى مى آيد و مى رود - نامت از يادها پاك نمى شود.

تا استبداد و انحصارطلبى در اين سرزمين هست □ مزارى در هر لحظه اين تاريخ با تکه تکه شدن جانش و ريخته شدن خونس گواه عدالت خواهد بود و در بيست و دوم حوت هر سال، دروازه هر خانه مردمش را دق الباب خواهد کرد تا بر حقايت راهش شهادت دهد، ايمانش به آزادى و عدالت را بر آنان باز خواند و تا هنگام آزادى و عدالت آنان را به مقاومت و پايدارى فراخواند.

در پايان ضمن تبريك و تسليت به مناسبت پانزدهمين ساليد رهبر شهيد مزارى(ره) و ياران باوفائش بر ادامه راه آن بزرگمرد و تحقق آرمان هايش در جامعه تأكيد مى نمايم. در پايان شعري از شاعر توانائى کشورمان محمد بشير رحيمي تقديم شما حضار محترم مى شود.

ورقها خورد دنيا و دو چشمت همچنان زنده است
برغم آب و باد و خاک و آتش، آسمان زنده است
كسى در خاطر آيينه‌ى تاريخ، روشن نيست
فقط تصوير خونين تو در ذهن زمان زنده است
به دوش بادها گم مى شود هر لحظه فانوسى
و تنها چلچراغ چشم تو در اين ميان زنده است
تو و تحليل رفتن در مه و شب؟ نيست امكانش
نفسهاى تو تا صبح قيامت بى گمان زنده است
شعاع هيچ موجى را توان بر تو بودن نيست
صدائت در ميان بوق و كرناى زمان زنده است
شهادت بارهايت زنده تر گرداند و مى بينند
كه بعد از مرگ بودا، سنگ و چوب باميان زنده است
شهيد مردمى بى خانمان گشتى و بعد از آن
چراغى در تمام خانه‌هاى شهرمان زنده است

عبدالعلی خان! دير مى شود

عبدالعلی خان! دير مى شود

نويسنده: سخيداد هاتف

بر گرفته شده: از وبلاگ وى

اين مطلب در باره ي عبدالعلی مزارى است. اگر كسى به هر علت يا دليلى (پيوسته به عشق يا نفرت) نمى تواند آن را بخواند ،
نخواندش.

در زمستان سال ۱۳۷۳ من و هم صنفی ام امین علی پور پیش روی لیلیه ی دانشگاه بلخ بودیم. گفتم: امین، شنیدی که سخن گوی طالبان با بی بی سی گفت که مزاری در دست طالبان اسیر شده؟ گفت: بی. گفتم: چه کار خواهند کرد؟ گفت: تو نمی فهمی؟ فوراً می کشندش. قبول نکردم. فردای اش از همان بی بی سی شنیدیم که مزاری را کشته اند. من نمی فهمیدم. امین می فهمید. من بیشتر کتاب خوانده بودم. امین بیشتر تجربه داشت.

از آن سال ها تا امروز در باره ی مزاری سخنان بسیاری گفته شده. پیروان و دوست داران اش از او مهربی در دل دارند و وصف ناپذیر و شهید و قهرمان و نماد آزاده گی و عزت اش می دانند. مخالفان و دشمنان اش او را یکی از جنایت کاران می شناسند و در باره اش جز با نفرت سخن نمی گویند.

من در این نوشته نه اقوال عاشقان او را تکرار می کنم و نه از دید منکران به کارنامه ی او نظر می اندازم. فقط می خواهم به یک مساله ی مناقشه انگیز در زنده گی مزاری اشاره کنم:

عبدالعلی مزاری مشهور به «بابه مزاری» است. ممکن است کلمه ی «بابه» در نزد پیروان او معناهای دیگری هم داشته باشد، اما تردیدی نیست که ریش بلند و سفید او و قیافه ی بسیار پیرتر از سن اش نیز در مناسب افتادن این لقب در باره ی او تاثیر داشته اند. با این همه، او زمانی که از دنیا رفت فقط چهل و هفت سال داشت.

حال، مزاری در چهل و چهار سال عمر خود رویای حکومت عدل اسلامی را در سر پرورانده بود. جزوه ی «حکومت اسلامی» آیت الله خمینی - که در آن بنیان نظری ولایت فقیه شرح داده شده بود، برای مزاری هم دلربا بود. برای بر پا شدن حکومت اسلامی زحمت هم کشیده بود. در مدارس دینی درس خوانده بود و در سال های جهاد به عنوان یک مسلمان شیعه ی وفادار به آرمان حکومت اسلامی جنگیده بود.

اما با ورود مجاهدین به کابل - در سال ۱۳۷۱ شمسی - و حوادث بعدی، چهل و چهار سال عمر مزاری در ترازوی امتحانی گذاشته شد که مزاری شخصا برای اش آماده گی نداشت. او گیج شده بود. هم ربانی و مسعود و سیاف به او می گفتند که حکومت اسلامی برپا شده و او باید سر اطاعت فرود بیاورد و هم شیخ آصف محسنی و دیگر همراهان شیعه مذهب اش. مزاری به پشت سر خود که نگاه می کرد گیج تر می شد. چهل و چهار سال عمر خود را مرور می کرد و هنوز به روشنی نمی دانست که قصه از چه قرار است. پس از آن که مسعود و سیاف مردم هزاره را در افشار قتل عام کردند، مزاری ابتدا در اشاره یی گذرا - در یک سخنرانی در میان پیروان خود گفت که شما مردم یک گام پیشتر از رهبران خود حرکت می کنید. معنای این سخن جز این نبود که من پس از این چهل و چهار سال زنده گی این مسایل را به اندازه ی شما روشن نمی دیدم. شاید در همین زمان مزاری در پایان یک گفت و گوی درونی طولانی با خود گفت: «عبدالعلی خان! دیر می شود».

این است که تصمیم گرفت فیلترهای مدرسه، روحانیت، مذهب و مرامنامه ی حزب را مدتی به کناری بگذارد و با چشم عریان بر تجربه ی زنده گی مردم خود نظر کند. نتیجه؟: «در افغانستان شعارها مذهبی است و عملکردها نژادی». یعنی این که آدم عاقل پشت شعار نمی رود، پشت عملکرد می رود. یعنی این که ولایت مطلقه ی فقیه در خطر نیست، امام جعفر صادق در خطر نیست، شهریه ی فلاّن طلبه در قم در خطر نیست، مراسم محرم و عاشورا در خطر نیستند. جوالی شهر در خطر است؛ نانوای سر کوچه در خطر است؛ قصاب «بینی پچق» دهمزنگ در خطر است. کودک ساجق فروش کنار جاده در خطر است. جرم شان؟ هزاره بودن. همین.

مزاری در سه سال اخیر عمر خود بر توهمات چهل و چهار ساله ی خود چلیپا کشید. این کار آسانی نیست و شجاعت بسیار می خواهد. شاید بزرگ ترین خدمت مزاری به جامعه ی هزاره نیز همین باشد. پیام او در واقع این بود: هر وقت که گیج شدید و نمی دانستید که قصه از چه قرار است، ببینید در زنده گی واقعی مردم چه می گذرد. آن گاه اگر واقعیت ها توهمات تان را نفی کردند،

از توهمات تان «حتا اگر چهل و چهار ساله هم شده باشند» بگذرید.

این پیام در ظاهر ساده می نماید، اما تمرین کردن محتوای آن در عمل چهل و چند سال آماده گی می برد. شاید حالا که نمونه ی مزاری در برابر ماست، این تمرین قابل فهم تر و ساده تر شده باشد.

شهید مزاری چه می خواست؟

شهید مزاری چه می خواست؟

نوسنده: نبی قانع زاده از فنلند

شناخت رهبر شهید استاد مزاری نیاز به شناخت جامعه یی دارد که در آنجا او و اندیشه ای او مبارزه می نماید. پیش از آنکه ما دنبال شخصیت آن شهید برویم جامعه و مردمی را بشناسیم که او، از آن جامعه و مردم برخاسته است و از آنها نمایندگی میکند. مزاری رهبری است برخاسته از متن توده های فقیر ورنج دیده که ۲۵۰ سال شلاق استبداد را بردوش دارد.

مزاری رهبريست که رنج به زنجیر کشیدن مردم خود را با پوست و استخوان خود درک کرده است. او هر لحظه صدای شکستن استخوانها و ناله جوانان مردمش از سیاه چالهای و زندانهای عبدالرحمان خان و... را می شنیده است. او اسارت جوانان، دختران و زنان هزاره را که در بازارهای قندهار که به قیمت دو پیسه فروخته می شده و در صفحات تاریخ اینها را می دیده سخت او را آزار می داده است.

بر همین مبناست شخصیت او با دیگر بنام رهبران فرق دارد. او فریاد در گلو خفه شده ۲۵۰ ساله مردم در بند کشیده خود است. بر این اساس است خواسته هایش برای قشری دلنشین و برای قشری دیگر دشوار و سنگین تمام می شود.

در همینجاست که فریادهای او چنان الهام بخش بوده که برای اکثریت مردمش مقتدا و رهبر میگردد و برای عده ای این فریادها چنان کوبنده و سخت تمام می شود که تصمیم به تخریب و نابودیش می گیرند.

اینجاست اگر بخواهیم مزاری را بشناسیم اول باید در درون جامعه هزاره رفته، آرزوها و حرمان تاریخی این قوم را درک کنیم یعنی قوم ای که حداقل در صد سال گذشته تحقیر و توهین شده مردم ای که ۶۲ درصد شان قتل عام شده مردی از همین تبار برای نجات شان فریاد می زند به نمونه های آن خواسته توجه میکنیم:

ما برای مردم خود فقط این را می خواهیم که دیگر هزاره بودن جرم نباشد.

در همین راستا در جای دیگر چنین می گوید:

مادر افغانستان هیچ چیزی نداشته ایم و هیچ چیزی اضافی نمی خواهیم ما فقط خواسته ایم که غول انحصار را بشکنیم.

و یادرجای دیگر چنین گفته است:

ما عاشق قیافه هیچکسی نیستیم؛ فقط می خواهیم مردم ما در تصمیم گیری سیاسی این کشور سهیم باشند.

کسیکه مفهوم این فریادها را درک نکند شناخت مزاری برای او بس دشوار خواهد بود. آنانیکه دنبال واقعیت ها هستند، قبل از شناخت مزاری باید محتوی این جمله را خوب بفهمند (من دیگر نمی خواهم هزاره بودن جرم باشد).

متوجه شود که این جمله دارای چه مفهوم و معناست؟ و این نیم سطر جمله چه پیامی دارد؟

آنانیکه معنا و مفهوم این جمله رانمی دانند قضاوت شان نسبت به این رهبر مانند دیگر بنام رهبر جهادی و غیر جهادی خواهد بود.

بلی! ملا-ک، معیار و قضاوتها نسبت به شهید مزاری را میتوان همین جمله را قرارداد. تعدادی درد و رنج هزاره را درک نکرده و

نمی کند شخصیت باب مزاری برای آنها یک رهبر خشن، افراطی و جنگ افروز خواهد بود. ولی آنانیکه درد و رنج هزاره را می

فهمند و ستم تاریخی شانرا میدانند خواسته های مزاری کاملاً برایشان روشن و منطقی است.

بلی! مزاری از درون آن جامعه برخاسته است که آن جامعه او را رهبر دلسوز، حق طلب و عدالت خواه و بالاخره برای خود منجی میدانند.

ستمیدگان و قتل عام شدگان تاریخ کشور این فریاد رسا را با پوست، گوشت و استخوان خود پذیرفتند که بلی هزاره بودن جرم نیست.

آری! در کشوری که به همین جرم یک قوم قتل عام سیستماتیک شده است درعین حال این قتل عامها بطور گسترده کتمان شده است، مبارزه و عدالت خواهی درچنین وضعیتی دشوار نخواهد بود؟
جامعه ای که حداقل صد سال شکنجه، اسارت، قتل، غارت، دربدری و زندان را دیده، آیا اینگونه ستم های تاریخی اثر نامطلوبی بر روح و روان آنها نگذاشته است؟

قوم ای که صد سال گذشته ای خود را بتاراج رفته و خود را شکست خورده حس میکرده است و برای خودش جایگاهی نمی دیده و با او نه بادید یک شهروند که با دید فردی درجه چندم برخورد شده است بود بدترین کلمات مانند هزاره موش خور، هزاره دو پیسه گی، هزاره..... و در این اواخر هزاره قلفک چپات و دهها کلمه تبعیض آمیز دیگر..... برای این مردم حواله شده است. مبارزه کردن در چنین شرایط چگونه خواهد بود؟

این قوم در هیچ معادله ای حضور نداشته براین اساس تعدادی زیادی از هزاره ها هویت خود را کتمان کردند و خود را به ملیتهای دیگر نسبت دادند و یادر جوامع دیگر حل شدند، و یادر حالت بی سرنوشتی و بی هویتی ماندند.

مواردی زیادی دیده شده که هزاره ها شهامت این را نداشته که بگویند من هزاره هستم هر چند قیافه های شان نشان میداده و شواهد دیگر وجود داشته که هزاره بوده و ولی هیچگاه حاضر نمی شد که خود را هزاره بگویند چرا که هزاره بودن در این کشور جرم بوده!!

در چنین وضعیت مردمی از همین قبیله آمده و گفته که من می خواهم که دیگر هزاره بودن جرم نباشد او آمده گفته که این جرم برطرف گردد و دیگر از هزاره بودن خود کسی خجالت نکشد آیا چنین رهبری حیثیت منجی و مقتدا را ندارد؟
اوبه مردمش شخصیت، باور و اعتماد به ارمغان آورد امروز کمتر هزاره ای پیدا شود که به کتمان هویت خود بپردازد.

رهبری آمده این فریاد انسانی را زده و خواستار عدالت، برابری و برادری در کشور شده است او در مقابل تبعیض و زور گویی ایستاده آیا چنین رهبر از منجیان مردم و پیشگان عدالت خواهی نخواهد بود؟

اودر زمانی که احزاب بنیاد گرای پشاور تصمیم گیرنده سرنوشت کشور شد و گفتند که ما درباره حقوق زن، هندو و هزاره بعدا تصمیم می گیریم و این موضعگیری بنیاد گرایان و تمامیت خواهان پشاور نشین بر تصمیم های آینده اش تاثیر بسزایی داشت و شجاعانه نسبت به باورهای قبلی اش نسبت به این گروه های افراطی تجدید نظر کرد.
در این راستا چنین ابراز نظر می کند:

ریشه اصلی تمام فاجعه ها در کشور انحصار طلبی و نادیده گرفتن حقوق دیگران است.

در چنین وضعیتی مزاری آمده است و گفته است که این مردم می خواهند در سرنوشت این کشور سهمی گردد با دیگر اقوام برابر و برادر باشند و چنین خواسته ای از دید انحصار گران، متعصبان، تنگ نظران و متحجرین یک خواسته نامشروع تلقی شد و آیا چنین خواسته ای نامشروع و غیر ملی است؟

انهاییکه با معیارهای انسانی و ملی قضاوت میکنند و آنها ییکه اعتقاد به معیارهای دینی و اسلامی دارند بیایند و بگویند که کجایی این خواسته ها مشکل دارد؟

درعین حال او هیچگاه وحدت ملی کشور را فراموش نکرد و با معیار قراردادن وحدت ملی به افراطیون و تمامیت خواهان چنین توصیه

میکرد:

اگر کسی روی وحدت ملی فکرمی کند کسی را حذف نکند.

کسانیکه رنج و دردی تبعیض و بی عدالتی را چشیده اند و یا کسانیکه با عدالت خواهان و محرومان تاریخ همدرد و همنوا می شوند بستر مبارزانی استاد مزاری بهترین زمینه برای حق خواهی و عدالت طلبی خواهد بود رهبر شهید استاد مزاری را از دید جمعی نا آگاه، مغرض، متحجر، تبعیض پیشه و انحصار طلب نمی توان شناخت آنها با حيله، تزوير، زورگویی و توطئه رقیب خود را متهم کرده و میکنند.

اگر میخواهی مزاری را بشناسی در بین توده های محروم و ستم دیده تاریخ کشور رفته آرمان و آرزوهای استاد مزاری را در بین آنها به جستجو گرفت.

با اندک تامل آن شهید عدالتخواه را با عناصر زمان، مکان، رقیب و دشمن بهتر میتوانیم بشناسیم که در موضع گیریها و شخصیت او این عناصر تاثیر داشته است با درک و شناخت از این عناصر به خواسته های اساسی مردم خود شجاعانه پرداخت اما از نظر زمان و مکان او مقاومت عدالتخواهی غرب کابل را چنان رهبری کرد که این جنبش در کشور فراگیر شد گروه های همسو طرفدار این خواسته با محوریت این حرکت منسجم و شناسایی شدند و جمعی هم در محک آزمایش قرار گرفتند که متاسفانه امتحان خوب داده نتوانستند که با جبهه عدالتخواهی کشور جنگیدند نالایقی خود را در تاریخ کشور ثبت کردند و خیانت بزرگی را به جبهه عدالت خواهی کشور نمودند تنگ نظری و انحصار طلبی خود را به جامعه محروم کشور در قالب جنگهای داخلی کابل به مردم تحمیل کردند.

دشمنان مردم زحمتکش و محروم که در گذشته گاهی در پوشش مذهب گاهی هم در بسترقوم برترین مردم را قتل عام کرده بودند اینبار با نام جهاد و شورای حل عقد به کشتار شان آمدند.

اینجاست که شهید مزاری دقیق ترین جمله ای تاریخی اش را بیان می کند و جبهه انحصار را با این بیان رسوا می کند و دو رویی آنها را روشن می سازد و در این راستا چنین می گوید:

درافغانستان شعارها مذهبی ولی عملکردها نژادی است.

دشمنان زیرک، رقبای او را با تطمیع و تحریک در قالب تسبیح، طلاوتیغ تبدیل به دشمن نمودند این رقبای احمق و خرمقدس بزرگترین آسیب را به جنبش عدالتخواهی پابرهنگان تاریخ کشور وارد کردند و اتحاد نامقدس انحصار گریان، پیمان شکنان، متحجرین، بیگانگان و خودباختگان باعث شد که جبهه عدالت خواهی کشور رهبریش در تاریخ ۲۲ حوت ۱۳۷۳ برابر به ۱۳ مارچ ۱۹۹۵ در یک توطئه منطقه ای بدست جانیکارترین گروه در تاریخ افغانستان شربت شهادت نوشید.

او هر چند وجود فزیکیش از مردم گرفته شد ولی اندیشه اش ماندگار شد حداقل این خواسته او تاحدی پذیرفته شده که هزاره بودن جرم نیست.

والسلام

یاد و خاطره اش را در چهاردهمین سالگرد شهادتش گرامی میداریم!

ما جان بفنا دادیم تا زنده شما باشید!

ما جان بفنا دادیم تا زنده شما باشید!

نوسنده: قاسم علی بهسودی

استاد عبدالعلی مزاری از جمله اشخاصی بود که عمر گرانبهای خود را در داخل افغانستان سپری کرده بود و مدت را هم که دور از

وطن بود از اوضاع سیاسی کشور آگاهی کامل داشت. در ضمن تعصبات قومی، نژادی و مذهبی را از نزدیک به خوبی لمس کرده بود که مانند سایر هزاره ها در دوران گذشته ها تحقیر شده بود. طوریکه در زنده گینامه اش نوشته شده است وی یکی از برجسته ترین جوانان هزاره بود که ازدوران طفولیت تا جوانی در داخل کشور زنده گی کرده و حتی خدمت سربازی را نیز در داخل افغانستان سپری کرد. در اوایل خدمات عسکری خود در شهر پلخمری ولایت بغلان و بعداً در ولایت کنونی خوست که آن زمان یکی از ولسوالی های پر آشوب بود عسکری کرده بود.

در جریان جهاد استاد مزاری در بین رهبران جهادی مانند گلبدالدین حکمتیار از شهرت زیاد برخوردار نبود و آن هم دور نگهداشتن هزاره ها از دید جامعه جهانی توسط قدرتمندان آن زمان بود. ولی هزاره ی که سال های متمادی و حتی قرن ها از زمان حکومت امیر عبدالرحمن خان الی ظهور مجاهدین در کشور از حقوق مساوی مانند سایر دیگر اقوام برخوردار نبود، آمدن مزاری و پسران شجاع غرب کابل یک امر ضروری و لازم پنداشته میشد. در اوایل حکومت مجاهدین که حکومت صبغت الله مجددی منحیث رئیس جمهوری انتخاب گردید، هزاره ها در شهر کابل از جای و موقف خوب و استراتژی مناسب برخوردار نبود که بنده آن زمان را به خوبی به یاد دارم. ساحات غرب کابل به دست نیروی حزب اتحاد اسلامی به رهبری عبدالرب رسول سیاف و قسمت های دیگر زیر فرمان نیروی های جمعیت اسلامی به رهبری برهان الدین ربانی و احمد شاه مسعود بود.

هزاره ها یک ملت آرام بی غرض و صادق بود ولی در اثر به شهادت رساندن یک تعداد از مردم فقیر و کارگر هزاره ها استاد مزاری و هزاره ها متوجه شدند که چه حالت جریان دارد. گرچه این حالت برای هزاره ها معمول بود ولی این بار هزاره ها مانند گذشته نبوده بلکه اسلحه در دست داشتند و برای بدست آوردن حقوق شان مبارزه حق خواهی را شروع کردند.

استاد مزاری همیشه می فرمود: "ما دشمن هیچ قوم در افغانستان نیستیم ولی آنها نیز برای ملت ما مانند سایر اقوام باید حقوق قایل باشند". و در بیانیه دیگر خویش می فرمود: "ما وحدت ملی را در افغانستان یک اصل میدانیم." از این طور حرف ها گوش های همه پر شده بود و آن زمان وقتی نبود که همه از حقوق و قلم حرف بزنند. زمان زمان اسلحه بود و جامعه جهانی نیز مردم افغانستان را به حالت خودش رها کرده بود. در آن زمان فرهنگ اسلحه خیلی محکم بین تمام اقوام ساکن در افغانستان حکمفرما بود. ایجاب میکرد تا جامعه جهانی مردم افغانستان را یاری رساند اما دیگر خیلی دیر شده بود. استاد مزاری در شمال غرب کابل در ساحه علوم اجتماعی آن وقت و کنونی برای خودش دفتر ایجاد کرده و برای حقوق شهروندان هزاره مبارزه میکرد. در اوایل جنگ های کوچه به کوچه، این پوسته و آن پوسته بود ولی بعد ها دامنه های جنگ وسیعتر گردید و استاد مزاری و جبهه مقاومت غرب کابل به یک مبارزه تدافعی کشانده شدند. هزاره ها در ساحات مختلف شهر کابل زنده گی میکردند ولی در آن زمان این ساحات شکل قومی را به خود گرفت و هزاره ها در غرب کابل (مرکز مقاومت) تجمع کردند و غرب کابل به نام مناطق هزاره ها مسما گردید.

پسران آن زمان غرب کابل پسران شجاع، دلیر و صادق بودند که اکثریت شان سنین کمتر از ۲۰ سال داشتند ولی عشق و تعهدی که به عدالت خواهی جبهه مقاومت غرب کابل و مردم خود داشتند به کمک سنگر دوستان سایر مناطق هزارستان مانند، سربازان، بامیان، دره صوف، مزار شریف، غزنی، بهسود و غیره ساحات مسلح گردیدند. در جنگ های ناخواسته و تحمیلی آن زمان شجاعت خاصی از خود نشان دادند و ان باعث گردید که جامعه جهانی متوجه گردد که یک ملت دیگر نیز به نام هزاره در افغانستان سکونت دارد. در جنگ های تحمیلی غرب کابل باشنده آن زمان از فامیل های خود زیاد شهید و زخمی دادند و هدف آن دفاع از حقوق و ناموس بود. باشندگان غرب کابل این را به خوبی درک میکردند که ایشان مرز با هیچ جایی و حتی با مناطق هزارستان مرکزی نداشتند ولی آن زمان وقتی بود که همه با جان خویش باید بازی میکردند و ثبت تاریخ میشدند تا به همه عدالت خواهان بگویند که هزاره ها نیز میتوانند که حقوق خویش را از همه بخواهند.

در آن زمان قوماندان و عساکر شجاع در بین هزاره ها وجود داشت که ایشان هیچ گاهی خود شان را متعلق به یک حزب یا یک گروهی نمی دانستند و آنها مثل مدافع حقوق و وزیران دفاع هزاره ها بودند. بنده چندین تن از قمندانان آن زمان را از نزدیک دیده بودم. ایشان با عشق و علاقه مندی خاص نسبت به مردم شان داشتند و نسبت به آینده و عدالت خواهی رویا های داشتند و میگفتند روزی شود که هزاره بودن در داخل افغانستان جرم نباشد و این جمله را از مولای شان مزاری بزرگ آموخته بودند.

بنده خودم در منطقه تپه سلام دهمزنگ که اکثریت آن منطقه را مردمان غیر هزاره تشکیل میداد، تولد گردیدم و تعصبات آن زمان رابه خوبی به یاد داشته و لمس کردم. بعد از اوایل جنگ ها از آن منطقه نسبت خط اول جنگ آن منطقه را ترک کرده بودیم روزی به منطقه تپه سلام با برادر بزرگم که یک شخص مشهور در منطقه بود رفتیم آن وقت یک مرد شجاع، دلیر با موهای دراز و پاهای برهنه را دیدم و با برادرم احوال پرسسی کرد و بعداً از برادرم پرسیدم که این مرد کی بود؟ برادرم به جوابم گفت که این قومندان غازی است، قومندان غازی باشنده اصلی ولسوالی یکاولنگ ولایت بامیان بود که مسئول منطقه خط اول تپه سلام دهمزنگ آن وقت بود. آن جوان مردان تاریخ از جمله اشخاصی بود که چهره اش را تا حالا به یاد دارم و با عشق خاصی که داشت صادقانه خدمت میکرد.

بالاخره جنگ های تحمیلی باعث گردید تا جامعه جهانی، کشورهای دنیا و به خصوص اقوام ساکن داخل افغانستان متوجه گردیدند که هزاره ها مردم اهل ادب، اهل علم، اهل تحلیل و اهل حقوق خواهی میباشند و در تشکل حکومت های بعدی باید این مردم نیز سهم فعال داشته باشند تا در آینده ها برای شان درد سر و جنجال درست نشود. که موافقتنامه بن کشور آلمان یکی از حاصلات مبارزه آن زمان غرب کابل بود.

در واقعیت جنگ های غرب کابل برای سایر مردم این ذهنیت این را داد تا حقوق هزاره ها را نادیده نگیرند و در ضمن برای خود هزاره ها نیز یک درس عبرت و مقاومت بود و در آینده ها از این دروس که قهرمانان جان های شان را باختند و تجربه خوبی برای هزاره ها قرن های بعدی باشد:

قسم که شاعر عزیز میفرماید:

ما جان به فنا دادیم تا زنده شما باشید

بر خاک مزار ما دایم به دعا باشید

فامیل های ساکن غرب کابل از پسران شان میگذرند تا درس آزادی خواهی را در تاریخ ثبت کنند. و بعداً این درس آزادی خواهی در سایر نقاط کشور در دوران حکومت طالبان تجربه گردید و همه دانستند که پسران غرب کابل چه شجاعانه با خون خویش بازی کردند.

هزاره ها از مدت ها منتظر ظهور یک رهبر قاطع، شجاع و صادق را داشتند تا از حقوق شان در دولت و سایر مجالس بین المللی دفاع کند و از نبود یک رهبر واحد و شجاع حقوق خواه رنج میبردند ولی "مزاری" این انتظار چندین ساله و قرن ها را به پایان رساند و خود یک سپر مقابل دیگران شد و ناگفته نباید گذاشت که رهبران مانند مزاری را تا قرن های دیگر نیز نمیتوان یافت.

از شهادت مزاری و همسنگران با وفایش چهارده سال میگذرد ولی خاطرات آن بزرگمرد تاریخ در دلها جاویدانه است. ولی رهبران فعلی ما در شرایط که جامعه جهانی نقش مهم در تصمیم گیری و یاری رسانی مردم افغانستان را دارند نمی توانند در مقابل چند طالب که ظاهراً به اسم کوچی در مناطق هزاره جات به ظلم شان ادامه میدهند نمی توانند که یک تصمیم قاطع گرفته و به خصوص از ساکنین ولسوالی بهسود دفاع نمایند.

بنده از سال زیادی به این طرف در پروژه های مختلف مؤسسات دولتی و بین المللی کار میکنم و مردمان غیر هزاره از من بار بار پرسیدند که شما هزاره قبلاً در مقابل دولت حقوق خواهی میکردید ولی حالا در مقابل چند خانه اندک کوچی ها عاجز مانده اید

علت آن چیست؟ بنده نتوانستم که کدام جواب قانع کننده برای شان ارائه کنم. و ان هم نبود یک رهبر قاطع میباشد که نمی توانند تصامیم مناسب اتخاذ نمایند. گرچه شرایط آن زمان تا اکنون فرق زیاد دارد ولی میتواند با جواب های قانع کننده و قاطع از ساکنین بومی مردمان شان در هر نقطه کشور و خارج از کشور دفاع کرد.

حق تحفه الهی است که گرفته میشود و رهبران پیشگامان جامعه هستند تا مردم را به مسیر درست رهنمایی کنند و از حقوق شان تا پای جان مثل " مزاری بزرگ " دفاع کنند. یاد ما باشد که رهبری عکس ها و شهرک های بزرگ ، شکم های کلان و معاملات و گپ های کلان نیست.

سال ها و حتی قرن ها نیاز است تا زمان و تاریخ مزاری دیگر بزاید و مظلومان ، گرسنگان و یتیمان باز صاحب " بابه مزاری " شوند که از حقوق شان در همه جا دفاع کند که حالا فرش سرخ قالین های رهبران ما ، عکسش قاب دیوار های مردم شده اند تا با آن فقط خود را به رخ یکدیگر بکشند.

ولی مکتب مزاری دروس آزادی و عدالت خواهی را برای همه آموخت تا همهء مردمان ساکن در کشور به خصوص هزاره ها راه آن بزرگ مرد تاریخ را تعقیب و پیروی کنند تا باشد از حقوق مساوی مثل سایر اقوام برخوردار شوند و در تصامیم آینده کشور نیز دخیل شوند.

و من الله توفیق

برگرفته شده: از جمهوری سکوت

مؤلفه های جامعه مدنی در اندیشه شهید مزاری

مؤلفه های جامعه مدنی در اندیشه شهید مزاری

نوسنده: اسدالله جعفری

جامعه مدنی چیست؟

مؤلفه های جامعه مدنی چیست؟

بنا نداریم جامعه مدنی را بطور کلاسیک و به سبک اکادمی بیان کنیم و شرح بدهیم چون این کار با اصل مقاله که بنا بر اختصار می باشد تناسب ندارد. اما جامعه مدنی در این نوشته به معنای:

جامعه مدنی جامعه ی است که در آن جامعه ،انسان بما هو انسان از حرمت و حقوق انسانی وحق شهروندی متساوی برخوردار می باشد.

بنا بر این تعریف از جامعه مدنی ،پرسشی که در جان ها جوانه می زند و ذهن را مشغول می سازد این است که مؤلفه های این جامعه مدنی چیست؟

بعضی از مؤلفه های چنین جامعه ی عبارت است:

۱- قانون مداری

۲- تصویب قانون در شورای مرکب از نمایندگان تمام ساکنین ملت اعم از مرد وزن و اقلیت های دینی و قومی، بر اساس انتخابات آزاد.

۳- مشارکت شهروندان در ساختار حکومت.

۴- وحدت ملی بر محور قانون اساسی و تمامیت ارضی.

۵- تقصیم قدرت سیاسی بر اساس حقوق شهروندی.

۶- آزادی بیان

۷- تعدد احزاب

از این مؤلفه‌ها به مؤلفه‌های سه تا هفت را در اندیشه شهید مزاری جست و جوی گذرا می‌کنیم:

۳- مشارکت شهروندان در ساختار حکومت.

مشارکت شهروندان در ساختار حکومت از اساسی‌ترین مؤلفه‌های جامعه مدنی و حکومت مردم سالار مبتنی بر رأی آزاد ملت است.

مشارکت شهروندان در ساختار حکومت، زمانی صادق است که حکومت، حق شهروندی متساوی برای شهر و ندان قائل باشد و اگر چنین نباشد، مشارکت شهروندان معنا ندارد و اگر هم مشارکتی باشد مشارکت نیست بلکه معامله است نه مشارکت برای ساختن یک جامعه دموکراتیک بلکه همان مشارکت معاملتی است. معامله‌ی برای رسیدن به منافع شخصی نه ساختن جامعه ساختار مند. به هر حال این مؤلفه جامعه مدنی را شهید مزاری در زمانی مطرح می‌کرد که جامعه ما از جامعه مدنی هیچ تصویری نداشت و گروهی از مجاهدین، حکومت را حق طبیعی و خدایی خود می‌دانستند و همین انحصار گرایی و مطلق اندیشی دگماتیسمی بود که افغانستان را به خاک سیاه نشانده.

اما شهید مزاری در همان فضای تاریک دگم اندیشی از مشارکت همه‌ی شهروندان افغانستان در ساختار حکومت سخن می‌گفت: ما مردم افغانستان هستیم. هیچ نژادی را نمی‌خواهیم نفی کنیم. ترکمن است هزاره است تاجیک است افغان است ایماق است و دیگر اقوام هستند. همه آنها بیایند در این مملکت برادروار زندگی کنند و هر کسی به حقوق شان برسند و هر کسی درباره سرنوشت خود تصمیم بگیرد.

زنان از کلیه حقوق انسانی برخوردار هستند و می‌توانند در همه‌ی عرصه‌های حیات اجتماعی، سیاسی کشور فعال باشند انتخاب شوند و انتخاب کنند.

۴- وحدت ملی بر محور قانون اساسی و تمامیت ارضی.

یکی دیگر از مؤلفه‌های حیاتی جامعه مدنی وحدت ملی بر محور قانون اساسی و تمامیت ارضی کشور است. بر اساس وحدت بر محور قانون اساسی و دفاع از تمامیت ارضی کشور است که حق شهروندی و دفاع از کشور بر مبنای مصلحت عام حیات اجتماعی بر همه‌ی شهروندان بطور تساوی واجب می‌گردد و وقتی یک جامعه، زیر ساخت اجتماعی چنین باشد؛ هم وحدت ملی تحقق می‌یابد و هم تمامیت ارضی آن کشور از تجاوز بیگانگان مصون و محفوظ می‌ماند.

شهید مزاری در این زمینه می‌گفت:

وحدت ملی را ما در افغانستان یک اصل می‌دانیم.

خواست ما تأمین عدالت برابری و برادری میان مردم افغانستان است.

هر کس برای نفاق و دشمنی ملیتها حرف بزند خاین ملی افغانستان است. در افغانستان دشمنی ملیتها فاجعه بزرگی است در افغانستان برادری ملیتها مطرح است حقوق ملیتها یعنی برادری ملیتها

۵- تقصیم قدرت سیاسی بر اساس حقوق شهروندی.

هیچ حکومتی نیست که مرکب از نهاد های قدرت نباشد و این نهاد های قدرت و هرم اداره کشور، زمانی ساختار طبیعی و قانونمند دارد که این نهادها بر اساس شایسته سالاری و به مناسب حق شهروندی بین قومیت های یک ملت کثیر القومیت تقصیم گردند تا هیچ قوم و اقلیت ساکن در آن کشور احساس بیگانگی و حقارت و بردگی نکنند.

لذا شهید مزاری با توجه به همین مسئله می‌گفت:

هر ملیتی به تناسب واقعیت وجودی و حضور خود در این کشور، در سرنوشت سیاسی خود سهیم باشد

۶- آزادی بیان

آزادی بیان نه تنها از مؤلفه‌های اساسی یک جامعه قانونمند و مبتنی بر جمهوریت است بلکه آزادی بیان آئینه تمام نمای از انسانیت انسان‌ها است و انسان تازمانی که آزادی بیان نداشته باشد مسؤولیت هم ندارد.

انسانیت انسانی شهروندان جامعه مدنی همین آزادی بیان می باشد و اگر شهروندی آزادی بیان نداشته باشد از بزرگترین و طبیعی ترین حق انسانی و حقوق شهروندی خود محروم شده است و در قبال جامعه هیچ گونه مسؤولیتی ندارد به جز بر اندازی آن حکومت و گسستن زنجیر دکتاتوری و استبداد.

شهید مزاری همین حق انسانی و حقوق شهروندی را این چنین تشریح می کرد:

از نظر تمدن بشری و قوانین بین المللی من فکر می کنم که امروز یک مسله ی پذیرفته شده در سطح جهان است که مطبوعات آزاد باشد و هر کس باید طبق برداشتهای سیاسی و عقیدتی اش، عقیده خود را منعکس نماید.

۷- عدد احزاب.

جامعه زمانی ساختار مند و قانون مدار می شود که تعدد احزاب در آن جامعه رسمیت داشته باشند و احزاب سیاسی دارای شناسنامه و طرح و برنامه در چهار چوب قانون اساسی اجازه فعالیت داشته باشند تا هرگاه حکومت حق و حقوق شهروندی شهروندان را نقض نمود و یا به سمت استبداد و دکتاتوری حرکت کرد، احزاب سیاسی جلو حکومت را بگیرند و مردم را به سرپیچی از حکومت فراخوانند و حکومت را از کجروی بازدارند.

شهید مزاری مسئله تعدد احزاب را از ضرورت های یک جامعه قانون مدار می دانست و معتقد بود که منازعات سیاسی زمانی به صورت خرد مندانه حل و فصل می شود که احزاب سیاسی دارای شناسنامه و معتقد به قانون اساسی و تمامیت ارضی، در کشور وجود داشته باشند:

مساله افغانستان وقتی حل می شود که مردم و احزاب همدیگر را تحمل بکنند. در صدد حذف یکدیگر نباشند. راه حل برای افغانستان تفاهم است نه حذف یکدیگر.

کلیه ملیتهای این سرزمین اعم از تاجیک، هزاره، ازبیک هویت سیاسی داشته باشند و با توافق و شرکت آنها حکومت آینده ای کشور سازمان دهی شود.

بایدها و نبایدهای سالیاد شهید مزاری

بایدها و نبایدهای سالیاد شهید مزاری

نوسنده: اسدالله جعفری

ای که جمالت چراغ هر خانه

شمعی و صد هزار پروانه

«حیرانی»

درست چهار ده سال پیش در چنین هنگامه های سوز و سرمای زمستانی بود که بلوغ شهادت بشکوفه نشست، گل سرخ باغ ایمان، یگانه مرد از جنس باران و شبنم، با دیگر مردانی از تبار نور، راه آسمان در پیش گرفتند و بال پرواز گشودند و تا معراج شهادت عروج کردند که در سدره المنتهی وصال آشیان گزینند، نماز حضور بخوانند، شراب لبان یار نوشند، خمار چشم نگار گردند، چنگ در زلف دلدار زنند، آستین افشانند، مقام فنا یابند و باقی به بقای غمزه لیلی ی خویش باشند.

درست چهار ده سال پیش در همچین شبانه روز های بود که «چراغعلی» ازاین قشلاق کوچ کرد، قبیله را به خدا سپرد، سرخ روی سفر نمود تا عزت این قوم بیمه گردد و سعادت نسل فردای این مغضوبین زمین و خار چشم سلاطین در بهار آزادی به بار و بر نشیند. چهارده سال پیش آنگاه که کمپیرک زمستان، بقچه اش را زیر بغل گرفته از کوتل سرما بالا می رفت و در غرب روسیایی در می غلطید، و بهار بر موکب از گل وریحان برنشسته و دامن افشان و چرخ زنان ورقص کنان و گیسو فرو هشته و قامت آراسته از نوروز آباد به سوی رویش آباد راه می پیمود و نوید زندگی می داد، روح مجسم بهار، بلوغ رویش، سحاب آسمان صداقت، خورشید خود شناسی، پروین چرخ حکمت و سیاست و سردار سردار، مزاری بزرگ، لاله جامه ی شهادت بر تن نمود و براق شهود را تا عرش حضور رکاب زد.

آری سخن از مزاری است از همان مزاری که گاه چنان خشین و عبوس بود که حتی شیر پنجشیر هم جرئت نگاه به چشمان آبی او را نداشت و از رو برو شدن با او ابا می ورزید و با یاران پنجشیریش گفته بود: نشستن در حضور مزاری رعشه بر اندام می اندازد.

ولی همین مزاری گاه دیگر چنان پر عاطفه و مهربان می شد که پیر مرد قامت خمیده هزاره را در آغوش می کشید و گرم می بوسید، جانش را چنان گرما می بخشید که در زمستان چهل درجه زیر صفر غرب کابل، باغ جانس پر از شکوفه ی باور به خویشتن خویش می شد و بهار انسانیت خود را بی خزان می دید: آن را که بر لوح دل نقشی زمحبت نیست اوصورت دیوار است باور بکنی یانه «جلال الدین همائی»

آری سخن از همان مزاری است از همان مزاری که نشست و برخاست او با یارانش تداعی گر نشست و برخاست امین قریش، سفیر حق، خاتم رسولان، اشرف اولاد آدم، فرزند بطحاء و زمزم، رحمت امم، جلوه جمال خدا و حشمت جلال الهی، محمد مصطفی (ص) بود. همان محمدی (ص) که وقتی چون نگین در حلقه یاران می نشست و تازه وارد نا آشنا وارد می شد، نمی توانست محمد را از یارانش باز شناسد و با صدای بلند ندا در می داد که: کدامتان محمد هستید؟

امین قرن ما، نماد همان امین خدا بود که وقتی پیر زنی با او رو به رو می شد و از حشمت و شکوه محمد (ص) زبانش می گرفت و پیکر نحیفش به رعشه می افتاد، محمد (ص) او را گرم در آغوش می گرفت و می گفت: من همان محمد و فرزند همان زنی هستم که بادستانش بز می دوشید، آسوده باشید، من هم مثل شما هستم و از شما. امین قرن ما، نیز وقتی با آن پیر زن قامت خمیده ساده دل غرب کابل رو برو می شد با تمام قامت در برابرش قیام نموده از مهر قیامت می کرد و پرطین و آهنگین و پراز لطف و مهر می گفت:

من فرزند زنی هستم که بادستانش جوراب می بافت تا دستان کریمش پیش نا مردان ولثیمان دراز نباشد. آسوده باشید که من از شما و مثل شما هستم و مباد آن روزی را که من مزاری، چوکی قدرت را بر این کفش های پرپینه شما ترجیح بدهم و آن روزی که من از این صورت ترک خورده شما روی بر تابم، آن روز روز مرگ مزاری است چون مزاری را خدا نیا فریده است که بر شما فخر فروشد، خدا مزاری را برای آن آفریده است که کرامت به غارت برده شما را از فرعون های زمانه باز پس بگیرد.

چون او مردی مردستان بود نه از این خاکستان که ریشه در خاک داشت و سر بر افلاک می سایید و جان رهیده از خاک داشت. چون جان دیگر داشت جهانش نیز جهان دیگر بود:

آدمی در عالم خاکی نمی آید بدست

عالمی دیگر ببايد ساخت از نو آدمی «حافظ»

آرى سخن از همان مزارى است همان مزارى كه در آخرين سخنرانى قبل از شهادت خويش چنين شهادت داد:
 اما امروز چرا آمديم شما را در وقت روزه مزاحم شدم و خواستم با شما صحبت بكنم، براى اينكه شايعه پخش شده بود كه آقاى حكمتيار نيروهاى خود را كشيده، تبليغات مى كنند در بازار، در آنطرف، ايدى خود را در اينجا فرستاده كه ما هم از بين شما فرار كرديم و در بين شما نيستيم از اين جهت براى شما تشويش پيش آمده بود، خواستم كه با شما صحبت بكنم و اين تشويش را رفع بكنم. براى شما من اينجا مى گويم كه، من هيچ منافعى غير از منافع شما ندارم. اگر من مى خواستم روى منافع شخصى خود فكر مى كردم، در اين دو سال و هشت ماه در کنار شما نمى نشستم. (تكبير حضار) و اين را هم براى شما اطمينان مى دهم كه كمك و يارى از خداست. به اميد شما و رحمت الهى. از خدا هيچ وقت نخواستيم كه من بدون شما در جايى بروم، شما را در معركه بگذارم و خودم جان خود را نجات بدهم، نه اين را از خدا نخواستيم. (تكبير حضار) خواستيم كه در کنار شما خونم اينجا بريزد؛ در بين شما كشته شوم؛ (تكبير حضار) و در خارج از کنار شما هيچ زندگى برايم ارزشى ندارد....

و اين ها كه در آن طرف (تايمنى) تبليغ مى كنند، خيال خود شان كردند كه فرار كردند و رفتند در آنجا گفتند كه خانه اين دولت آباد كه ما را در اينجا پناه داد اگر نه كجا مى شديم (خنده حضار) آنها براى خود شان است. و شما مطمئن باشيد ما اينجا هستيم در کنار شما و از خدا خواستيم كه در زندگى خود حقوق شما را هم از همه بگيرم. آن روزى كه حقوق را گرفتم، آن روز از خدا مى خواهم كه براى ما توفيق بدهد، توفيق شهادت را كه در بين شما شهيد بشوم (تكبير حضار) آخرين سخنرانى رهبر شهيد - ۲۴ دلو ۱۳۷۳

ياشيوه زندگى على (ع) واربگير

ياچون پسرش حسين مردانه بمير

ياجان بدهم براه آزادى خلق

ياتادم مرگ تن به ذلت ندهم «خوشدل»

او صداقت را باخون خويش امضاء نمود و اين پيام را نقش تاريخ ارزشى بنى آدم كرد:

من نمى گويم سمندر باش يا پروانه باش

چون بفكر سوختن افتاده ئى مردانه باش «حافظ»

او اگر شهادت را برزيستن در شهرت ترجيح داد، براى اين بود كه او معنای زندگى را در مكتب على آموخته بود و ارباب معنا شده بود:

بردرارباب معنى زندگانى چيست دانى؟

يا به عزت زيستن، يا باشرافت جان سپردن

برنتابد همت آزاده باربندگى را

گرشود آزاد ماندن، ورنشده، آزاد مردن «پژمان بختيارى»

مردن بنام خوبتر از زندگى به ننگ

كان عزت و غنا بود اين ذلت و فنا (حالت)

مرا مرگ بهتر از اين زندگى

كه سالار باشم كنم بندگى «فردوسى»

بله اکنون سخن از همان مزارى و سال ياد همان زنده هميشه جاويد است.

او كه تا جام شهادت را سرنكشيدنه بود، متهم به ارتداد و محارب بالله و خلق الله شد و انگ التقاط بر پيشانى بلند و بى مرز او حك

کردند و او را با خدا والتجاء به در گاه خدا بیگانه نامید .

اویی که در همان آخرین سخنرانی یعنی شهادت نامه قبل از شهادت خود چنین لب به سخن گشوده بود:
ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم.

.... و این را هم برای شما اطمینان می دهم که کمک و یاری از خداست.

... و این ماه، ماه خداست. و ماه رحمت است و ماهی است که همه بندگانش را خدا به مهمانی دعوت کرده و ماه اجابت دعا است، ما از شما تقاضا می کنم که در مسجدها، شب ها جمع شوید، احیاء بدارید، و دعا بکنیم که خدا شما را یاری بکند و این ذلت گذشته سر شما تکرار نشود.

سخن از همان مزاریی است که چنان باران بی غل و غش و چون اشک دوشیزگان «حرم سیر و عفاف ملکوت» طاهر و بی تظاهر و مثل درختان خودروی هزارستان گردن فراز و آزاده بود و ستارگان به عشق چشمان او تهجد داشتند و او خود ساجد بود.
او ، به قول شهید دکتر علی شریعتی:

آنان که رفته اند «یعنی شهیدان» کارحسینی کردند و آنان که مانده اند «یعنی مای بازمانده از قافله شهادت» باید کاری زینبی کنند
و اگر نه همه یزیدی اند»

آری مزارى رسالت حسینی خود را انجام داد و اکنون ما باید رسالت زینبی خویش را به سامان رسانیم و اگر نه به قول شهید راه قلم
و علم، شریعتی، همه یزیدی خواهیم بود.
سال یاد های شهید مزارى چگونه باشد؟

این سؤالی است که از مدت ها پیش ذهنی بسیاری از یاران راستین شهید مزارى را به خود مشغول داشته است اما بدلایلی نتوانسته
بیان کنند و چون بغض گلو گیر در حنجره اش در کمون مانده است.

به امید لطف و رحمت خدا و فیض روح مطهر پیشوای شهیدان مزارى بزرگ ، می خواهم این سؤال در کمون را آفتابی کنم و به
اندازه عقل و سواد خویش به سایه روشن های از پاسخ این سؤال اشاره کنم و امید وارم که فرزندان مکتب شهادت و شهادت
و صداقت آن شهید راه خدا و خلق ، و فرهیختگان قوم و عالمان رسالت بدوش و روشنفکران ملی و مذهبی جامعه ، نارسائی های این
نوشته را سامان دهند و مشعل دانایی و آگاهی را بر فراز راه نسل آزادی خواه وطن بر افروزند و این برادر کوچک خود را به سلام
و کلامی راهنمایند و کج تابی های عبارتی را عیار کنند و باروایتی درایتی پیش کش دارند .

این سال یاد ها شایسته ی مزارى بزرگ نیست

من از سال یاد های که برای بزرگداشت یاد پیشوای شهیدان بابه مزارى در خارج از افغانستان و ایران ، در کشور های مهاجر نشین
اروپا و امریکا، برگزار می شود اطلاع دقیقی ندارم لذا در این نوشته اگر سخنی از این بزرگداشت ها به اشارت و عبارتی گفته ام نه
از سر اطلاع است بلکه مجملی است از آن اجمال، روایتی است از آن حکایت .

درست چهارده سال است که آن پیشوای سرخ جامگان تاریخ ، از این خاکستان بار سفر بسته و در جوار رحمت حق سلسبیل بقا می
نوشد و خدمت مولای مقربان حق علی می کند.

در طول این چهارده سال از فراق تو تم قبیله و اسطوره همه ی خوبی ها و زیبایی ها ، مزارى بزرگ، در گوشه گوشه جهان ، سال یاد
در بزرگداشت او و یاران یک دل و یک رنگ او برگزار می گردد و تجمعی پدید می آید سخن های گفته می شود و آخوندی فخر
فروشی ها می کنند و رهبران هارت و پرتی به راه می اندازند و نازک دلانش در جلوت اشک می ریزند و در خلوت بر ریش ملت می
خندند و در دنیای شهوت خویش می لولند .

اما ، آیا این بزرگداشت ها واقعا در شأن آن شهیدان از خودر هیده و به خدا پیوسته هستند؟

آیا ملت هزاره، آن گونه که باید و شاید این سال یادها را پاس دارند، پاس داشته اند؟

رهبران سیاسی جامعه هزاره چقدر به راه و آرمان شهید مزاری وفادار مانده اند؟

رهبران سیاسی در پیام های که در سالگرد شهید مزاری می دهند، چقدر باور و ایمان دارند و به محتوای آن چقدر آگاهند و عمل هم می کنند؟

چرا سالگردها روز به روز کم رنگ تر می شود؟

چرا رهبران سیاسی برای بزرگداشت شهید مزاری یک افغانی مصرف نمی کنند اما برای دختران سوگلی و پسران خرسک شکم خود میلیون میلیون افغانی خرج عیاشی شان می کنند؟

چرا رهبران برای سال نامه های بزرگداشت شهید مزاری یک افغانی هزینه نمی کنند؟

چرا رهبران سیاسی ما حاضر نیستند خاطرات، گفته ها، سخنرانی ها و مصاحبه های به یادگار مانده شهید مزاری را چاپ کنند؟

چرا رهبران سیاسی هزاره گند کاری های خود را مستند به شهید مزاری می کنند اما از وفا و تعهد شهید مزاری خبری نیست که نیست؟

چرا رهبران سیاسی به بهانه وحدت ملی، از بیان حقیقتها ترفه می روند؟

چرا روشنفکران ما مداح رهبران سیاسی شده اند و بعنوان یک روشنفکر به کالبد شکافی اندیشه های شهید مزاری نمی پردازند و عمل کرد سیاسی و اجتماعی رهبران سیاسی ما را با عمل و اندیشه های شهید مزاری عیار نمی کنند و به نقد نمی کشند؟

چرا ما در تمام طول سال در خواب زمستانی به سر می بریم و فقط در روز ۲۲ حوت از خواب بیدار می شویم و یاد مزاری را لقلقه زبان می کنیم؟

چرا آنانی که دیروز مزاری را مرتد می گفت، امروز مهربان تر از دایه شده اند؟

چه اتفاقی افتاده است، آنانی که تا دیروز علیه مزاری سخن می گفت امروز در کشورهای اروپا و آمریکا برای سخنرانی کردن در بزرگداشت مزاری سفرهای آن چنانی می کنند و با ریختن اشک تيمساح و بنام مزاری جیب مهاجرین را خالی می کنند و در افغانستان و ایران به خوشگذرانی می پردازند؟

چرا آنانی که بر سر سفره مسیحی نشسته و اقامت کشورهای اروپایی را گرفته اند امروز از مبلغان دو آتشه شهید مزاری شده اند؟

چرا آنانی که جاسوس همسایگان در میان مهاجرین هستند امروزه سخن گویان مزاری در ایران و اروپا شده اند؟

چرا آنانی که در هرات و فراه هزاره فروشی می کردند امروز سخنرانان مراسم سال یاد پیشوای شهیدان می شوند؟

چرا آنانی که قلم و قدم شان در خدمت نیت و مفکوره شخصی رهبران سیاسی هستند، در ایام بزرگداشت پیشوای شهیدان، بنام مزاری سینه چاک می زنند و فلان رهبر سیاسی را ناجی می نامند؟

چرا نویسندگان ما، مقالات خود را بنام مزاری شروع می کنند اما سخن از مدح و ثنای فلان و بهمان رهبر سیاسی است؟

چرا روحانیون ما همچنان در خواب خرگوشی به سر می برند؟

چرا روحانیون ما از راه مزاری و مکتب مزاری سخنی نمی گویند؟

چرا روحانیون ما به رسالت خود در برابر خون مزاری و شهیدان راه عزت ما، عمل نمی کنند؟

چرا روحانیون یاد مزاری را حتی در حد همان یک عکس زدن بر در و دیوار خانه های شان گرامی نمی دارند؟

چرا هیچ روحانی در جامعه المصطفی العالمیه یک پایان نامه در باره شهید مزاری و راه شهید مزاری و نقد رهبران سیاسی ما بعد از دوران شهادت شهید مزاری و نقد رهبری شهید مزاری، نمی نویسند و نثو شده اند؟

چرا روحانیون از این مسئله نمی گویند که اگر جهاد و پایداری سه ساله ی شهید مزاری در غرب کابل نبود ما امروز همین جایگاه نیمه بیمارسیاسی و اجتماعی را نداشتیم؟

چرا روحانیون ما برای مردم ما تبیین نمی کنند که اگر مزاری حقوق هزاره را مطرح می کرد نه حقوق شیعه را بر چه مبنای فلسفه سیاست روزگار ما بود؟

چرا روحانیونی که این همه دم از شیعه می زنند، برای قانون مند کردند فقه شیعه در قالب تدوین قانون احوال شخصیه شیعیان، اقدام نکردند؟

چرا روحانیون ما که مزاری را متهم به سید ستیزی و شیعه گریزی می کنند، وقتی فرزندان دانشور شیعه هزاره وسید، قانون احوال شخصیه اهل تشیع افغانستان را با خون دل تدوین و تبویب نمودند، هیچ مردی پیدا نشد که این مردان مرد را به عزت و کرامت تکریم و تقدیر کنند؟ آیا اگر مزاری زنده بود و این رستاخیز علمی و تقنینی خلق می شد، مزاری این فرزندان عزت و فضیلت هزاره را تکریم نمی کرد؟ مورد تقدیر قرار نمی داد؟ این رستاخیز علمی و تقنینی را بعنوان احقاق حق انسانی، بر پیشانی خورشید نمی نوشت؟ و به شکرانه محقق شدن این آروزی به گور برده شده نسل های دیروز ما، مزاری جشن تاریخی بر پا نمی کرد؟ پس چرا مدعیان شیعه و هزاره از این فرزندان هزاره تکریم و تقدیری نکردند؟ و نمی کنند؟ ولی همین قانون را هرروز به ریش همدیگر می چسپانند و در بدر سفارتخانه های خارجی میبرند تا چیزی گیرشان بیاید.

چرا روحانیون ما حتی اگر مزاری را قبول هم نداشته باشند، مزاری را به نقد نمی کشند؟ نقد مزاری نقد جامعه ما نیست؟ پس اگر تعالی جامعه را می خواهید باید مزاری را نقد بی طرفانه و عالمانه کرد و کارکرد مزاری را با دو رویکرد فلسفه تاریخ و فلسفه سیاست نقد کرد. و در آن صورت نباید مشاوران شهید مزاری را نقد کرد؟

امروز اگر کریم خلیلی و محمد محقق و شیخ قربانعلی عرفانی نمی گزارند که دوران رهبری شهید مزاری با دو رویکرد فلسفه تاریخ و فلسفه سیاست نقد شود، غیر از این است که گند کاری های این خداوند گاران تزویر وریا، رو می شوند؟ چرا کریم خلیلی و عرفانی بیش تر از محمد محقق نگرانی نقد شهید مزاری هستند؟ غیر از این است که محمد محقق در شمال بودند نه در کابل و بامیان؟ و نقد مزاری بیش تر دامن همین دو خداوند گار تزویر وریا، را می گیرد تا دامن محمد محقق؟

چرا روحانیون ما مثل شهید مزاری از وحدت مرجعیت حضرت آیت الله العظمی محقق کابلی سخن نمی گویند؟

چرا روحانیون ما مثل شهید مزاری مرجعیت آیت الله العظمی محقق را فصل الخطاب سیاست نمی دانند و رهبران سیاسی ما را به فصل الخطاب بودن ایشان دعوت نمی کنند؟

اگر مرجعیت آیت الله العظمی محقق فصل الخطاب بود آیا غائله کوچی و کوچیگری با دورویکرد متفاوت از طرف رهبران سیاسی ما روبرو می شد؟

اگر مرجعیت آیت الله العظمی محقق کابلی فصل الخطاب منازعه رهبران سیاسی ما نباشد، امسال غائله کوچی دوباره تکرار نمی شود؟ و باز رهبران سیاسی ما اگر یکی اعتصاب کنند دیگری درخانه اش به ریش این ملت نمی خندند؟

چرا روحانیون ما به این سؤال پاسخ نمی دهند که چرا مزاری در غرب کابل تنهای تنها ماند؟ رهبران سیاسی ما کدام شان در غرب کابل در کنار شهید مزاری بودند؟ و که ها به پاکستان و ایران علیه مزاری امضاء جمع می کردند؟ و کدام یک از رهبران سیاسی ما شب شهادت مزاری از پاکستان اعلام کردند که ما با طالبان هیچ مشکلی نداریم؟

چرا روحانیون ما به این سؤال پاسخ نمی دهند که چرا ماجرای شهادت مزاری پیگیری نشد و نمی شود؟ با این که طالبان در دوران عمارت خود اعلام کرده بودند که ما حاضریم با حزب وحدت در روشن شدن شهادت عبد العلی مزاری، همکاری کنیم و هیئتی از طرف حزب وحدت به رهبری مرحوم استاد علی اکبر مهدوی به قندهار رفته بودند، اما چرا هیچگاه این ملاقات اعلام نشد؟ چرا

نتیجه آن مذاکره هیچگاه مکتوب نشد و به مردم و خانواده شهید مزاری اعلام نشد؟ چرا دیگر هرگز تکرار نشد؟ در آن مذاکره طالبان چه گفتند؟ شهادت مزاری را به چه کسانی نسبت دادند؟ چه کس و کسانی در شهادت مزاری با طالبان همدست شده بودند؟ چه کس و کسانی از طالبان خواسته بودند که مزاری را به سرعت به شهادت برسانند؟

چرا هیچگاه از روشن شدن شهادت مزاری سخن گفته نمی شود؟

چرا هیچگاه شش هزار اسیر حزب وحدت در دست طالبان معلوم نشد که چه شد؟ و وقتی طالبان به طارا بورا فرار کردند، سرنوشت مردم هزاره ی در بند طالبان چه شد؟ چرا حزب وحدت هیچگاه به خانواده های این مفقودین و یاشهیدان پاسخ گونبده نیست؟ امروز کدام جناح حزب وحدت پاسخ گوی این مسئله است؟ چرا هنوز مردم ما نمی دانند که شش هزار هزاره ی در بند طالبان و یک و نیم هزار هزاره ی دربند در پنجشیر سرنوشتش چه شد؟

والبته ده ها اما و چرا های دیگر و دیگر و دیگر...

این بزرگداشت ها و اقعادر شأن آن شهیدان

از خودر هیده و به خدا پیوسته هستند؟

شهید مزاری و یارانش شهیدان راه عزت و آزادی ملت و آئین ما است و نباید یاد آنان را با دیگر بزرگداشت ها اشتباه گرفت و خدای ناکرده تا حد یک فاتحه به رسم و عادت و ننگ زمانه تقلیل داد.

یاد بودی در شأن آن پرندگان سبک بال عاشق است که توأم با خود آگاهی و خود شناسی باشد، نه خود ناشناسی و راه گم کردن. آن شهیدان جان دادند تا ما آزاد از قید و بند استبداد سیاسی و مذهبی باشیم و بعنوان یک انسان دارای کرامت انسانی و بعنوان یک شهروند دارای حرمت شهروندی و دارای حقوق شهروندی متساوی باشیم.

پس سال یاد ها و بزرگداشت های در شأن آن شهیدان است که مادر آن سال یاد ها و بزرگداشت ها به زمان شناسی در متن زندگی دست یابیم و درد آگاهی و آگاهی درد پیدا کنیم و روح جمعی ما به بار و بر نشیند، نه آن که خود خواهی های کور و بنیاد سوز و کیان برباد دهی ما بر افروخته گردد.

بنا بر این در این چهار ده سال بزرگداشت شهید مزاری ما به این دست آورد های شهادت مزاری دست نیافته ایم، پس این بزرگداشت ها و سال یاد ها در شأن شهید مزاری نبوده نیست و باید رجعت دوباره کنیم و فصل عاشقی را دوباره بخوانیم و روایتی را از سر آغازیم و درایتی بجویم و حکمتی بدرویم.

ملت هزاره، آن گونه که باید و شاید این

سال یاد ها را پاس دارند، پاس داشته اند؟

ملت هزاره ملتی بود که از هیچ گونه حقوق شهروندی بهره ی نداشت و در امتداد تاریخ نقش آفرینان بی نقش بودند.

ملت هزاره با این که از ساکنان بومی و باستانی افغانستان بودند و آثار باستانی و تمدنی این ملت در وجه به وجه خاک مقدس افغانستان، قامت آراسته و شکوه بخشیده و افغانستان را در ردیف گهواره تمدن قرار داده است و از تمامت ارضی این کشور در برابر هجوم بیگانگان دفاع کرده اند و با خون خویش بستان های کشور را لاله زار و عطر آگین نموده است. اما از مواهب خداداد و حقوق مدون و حق حیات کرامتمندانه هیچ نصیبی نداشتند و در برهه ی از تاریخ بعنوان برده و غلام و کنیز به کشور های همجوار فروخته شدند و در داخل کشور هم حق حیات انسانی نداشتند.

اما مزاری تنها رهبری بود که داعیه بازگشت به حقوق طبیعی انسانی و حق شهروندی متساوی بر اساس نفوس را داشت و برای محقق شدن این حقوق اساسی ملت هزاره از جوانی و عشق به زن و فرزند گذشت و فریاد می زد که: تعهد کرده ام که در رابطه با حقوق سیاسی و مذهبی شما هیچ وقت وارد معامله نشوم و خیانت نکنم.

هر کس این خیال خام را کرده که ... می تواند صاحب اصلی این انقلاب را حذف کند، این خیال خامی بیش نیست. ما فقط نمی خواهیم که آشوب کنیم. ما نمی خواهیم که دنیا بگوید که در انقلاب شان خیانت کرد، سر چوکی می جنگند. ولی هستیم، کسی قدرت حذف کردن اینجا را ندارد، بشرط که شما مردم آگاه باشید، تزلزل از خود نشان ندهید، برای خوش خبری و موزه پاکی باز دسته دسته برای این حکومت وارداتی تبریکی نروید. (سخنرانی رهبر شهید هنگام ورود به کابل ۱۳۷۱))

من معتقدم در اینجا در طول تاریخ گذشته افغانستان حکومت ملی و اسلامی بوجود نیامده. اما یک خاندان و تعداد قدرت طلب بالای مردم ظلم کرده است. اگر ما در اینجا بیایم یک حکومت اسلامی که مردم ما می خواهند به وجود آوریم که در آن حق همه ملیتها تعیین شده باشد، این باور، باور درستی می باشد. ولی سلسله تاریخ و قتیکه آورده بود بالای ما هم قبولاند. اینجا برای شما واضح می گویم در افغانستان دشمنی ملیتها فاجعه بزرگی است. در افغانستان برادری ملیتها مطرح است. حقوق ملیتها یعنی برادری ملیتها. دو برادری که در یک خانه زندگی می کنند چطور برایشان حق قائل اند که در این خانه من هم حق دارم آنهم حق دارد. این برادری است نه دشمنی. بلی این عناصر قدرت طلب و جاه طلب است که در این مسأله به عنوان نژاد و غیره استفاده می کنند برای سیادت شان. (سخنرانی رهبر شهید - ۸/۲/۱۳۷۲))

در آیه ای که قرائت کردم، قرآن کریم خطاب می کند به «ناس» یعنی «مردم»، «یا ایها الناس» یعنی «ای مردم!» در اینجا نمی گوید که این «مردم» مؤمن است یا غیر مؤمن. نمی گوید که مردم پیرو مسیح است یا پیرو اسلام، یا پیرو موسی. یا اصلاً پیروی از ادیان را قبول ندارد. قرآن صدا می زند: «ای مردم ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم» یعنی اگر مسیحی هستید، اگر مسلمان هستید، اگر یهودی هستید، همه تان را از یک مرد و زن خلق کردیم. لهذا در خلقت تان هیچ تبعیضی نیست. اینجا نمی گوید که تعدادی را از دو مرد و یک زن خلق کردیم یا از دو زن و یک مرد. می گوید از یک مرد و یک زن خلق کردیم؛ آنگاه شما را شعبه، شعبه و قبیله، قبیله قرار دادیم؛ حرف در اینجاست: اسلام می آید این را که قیافه ها فرق دارد و نژادها فرق دارد، صحنه می گذارد و می گوید که ما شما را قبیله، قبیله خلق کردیم. ما چرا قبیله، قبیله خلق کردیم؟ «لتعارفوا»: تا یکدیگر را بشناسید. پس در اینجا می بینیم که اسلام این قوم و آن قوم را و این که هر کسی بنام قوم و طایفه اش یاد شود، صحنه گذاشته است و این جرم نیست. اگر ما می گوئیم: هزاره، یا تاجیک، یا پشتون، یا ازبک، این امر از نظر اسلام هیچگونه محکومیتی ندارد.

مشکل افغانستان هم بر سر این مسأله است. اگر اقوام ساکن در افغانستان، هويت و شخصیت و حقوق همدیگر را نفی نکنند، اگر کسی در اینجا ظلم نکند، حق دیگری را ضایع نکند، دیگر مشکلی وجود ندارد. تمام جنجال ها و درگیریها بر سر همین مسأله امتیاز طلبی و حذف همدیگر است. این امتیاز طلبی یکدفعه در چهره مذهب است، یک دفعه چهره نژاد است. اما ما معتقدیم آنچه که فعلاً در افغانستان جریان دارد، بخاطر مسأله نژادست. تضاد مذهبی است اما کم رنگ است. تضاد اصلی بخاطر نژاد است. (سخنرانی رهبر شهید - ۵/۱۰/۱۳۷۳))

ما سرزمین افغانستان را سرزمین مان می دانیم. این خاک را برای آزادیش بیش از یک میلیون شهید دادیم، و جب به و جب از این میهن را دفاع می کنیم و بدین معنی نیست که ما حق نداشته باشیم، ما سرنوشت خود را تعیین نکنیم. اگر بی تفاوت باشیم، اتحاد خود را حفظ نکنیم، می توانند ما را ۳۰۰ سال دیگر باز حذف کنند، آنوقت برای «جوالی گری» باشیم!!

خیال خامی در سر دارند، امروز مردم قهرمان ما سبب تحولی بزرگ شده اند. جهان را متحول ساخته اند. و باید این مردم محروم حق زندگی کردن، حق تعیین سرنوشت خود را داشته باشند و خواهند داشت. (سخنرانی رهبر شهید در جمع مردم مزارشریف))

این مزاری بود و این گونه حق می خواست، حق متساوی برای همه، و جامعه ی می خواست که همه با هم در کنار هم، همه باهم برادر باشند نه ارباب و برده.

او جامعه ی را می خواست که حکومت برای همه حق قائل باشد و همه در حکومت نقش و حضور داشته باشند.

این چیزی است که دشمنان آن را انکار نمی کردند و جنگ آنان نیز با مزاری برای همین بود. آن ها با مزاری برای آن می جنگید که مزاری برای هزاره ها حق حکومت می خواست:

جناب آقای احمدزی وزیر به اصطلاح داخله یکی از بچه های دوازده ساله اسیر ما را می گیرد با سیلی به صورتش می زند که : شما حکومت می خواهید! سخنرانی رهبر شهید - ۱۹ / ۳ / ۱۳۷۲

رهبران سیاسی جامعه ی هزاره چقدر

به راه و آرمان شهید مزاری وفادار مانده اند؟

پاسخ به این سؤال بسیار دشوار است و هم بسیار آسان. دشوار است چون رهبران، وجدان روحانیون و قلم و دهان روشنفکران ما را خریده اند و امروزه وجدان روحانیون و دهان و قلم روشنفکران ما در خدمت رهبران سیاسی ما هستند و این دو جماعت به قلب تاریخ مشغول اند و برای رهبران سیاسی ما معجزه می تراشند چنان که شنیده شده است که سید محمود هاشمی ارزگانی در مراسم بزرگداشت مرحوم سید مصطفی کاظمی، در بیان کرامات و معجزات مرحوم سید مصطفی گفته بود:

من شهادت می دهم که علم شهید کاظمی در اقتصاد علم لدونی بود.

عده ی از روحانیون و روشنفکران ما هم برای رهبران سیاسی معجزه می تراشند و قلب تاریخ می کنند.

لذا پاسخ به این سؤال بسیار دشوار است و به شق القمر می ماند.

اما آسان است، چون رفتار و عمل کرد شهید مزاری بسیار روشن و شفاف است و مجموعه سخنرانی ها و مصاحبه های که از آن عزیز بیاد گار مانده است مانیفیست مزاری است و بسان خورشید می درخشند و فهم راه و اندیشه مزاری فقط دو چیز می خواهد - ایمان ۲ تعهد.

و این دو چیز چیزی است که نیاز به سال ها درس خواندن و مغالطه بازی ندارد و مردم ما هم این دو را دارند.

پس خود می توانند قضاوت و داوری کنند که رهبران سیاسی جامعه ی هزاره چقدر

به راه و آرمان شهید مزاری وفادار مانده اند.

رهبران سیاسی در پیام های که در سال گرد شهید مزاری می دهند، چقدر باور و ایمان دارند و به محتوای آن چقدر آگاهند و عمل هم می کنند؟

در این باره می توانم با ایمان و یقین قاطع بگویم که رهبران سیاسی ما به محتوای پیام های خود هیچ گونه تعهد و ایمان ندارند چون هیچ گاه این پیام ها را خود شان نمی نویسند و در نتیجه نمی خوانند و اگر می خوانند ایمان ندارند و در نتیجه تعهد هم ندارند.

در این رابطه همین قدر بگویم که پیام های رهبران سیاسی ما که در سال یاد شهید مزاری در مشهد خوانده می شود توسط روحانیون و روشنفکران اجیر شده رهبران سیاسی در همین مشهد مقدس نوشته می شود .

اگر روزی مصلحت و شرایط اقتضاء کرد ، من آن افرادی را که برای سال گرد شهید مزاری بنام آقای کریم خلیلی، محمد محقق و شیخ قربانعلی عرفانی پیام می نویسند برای مردم خواهم نوشت.

اگر بنا باشد به تک تک آن سؤالات مطرح شده پاسخ داده شود، مثنوی هفتاد من کاغذ می شود و این از توان یک نفر بر نمی آید. بنا بر این، به یک مسئله اساسی می پردازیم و آن این که چه باید کرد؟

چه باید کرد؟

در پاسخ به این سؤال چند طرح را برای مردم و رهروان آن شهید راه آزادی و کرامت انسانی پیش کش می کنم:

۱ - نهادی تحت عنوان مزاری شناسی ایجاد شود .

۲ - نهاد و یا مرکز مزاری شناسی، در درجه اول سخنرانی ها و مجموعه مصاحبه ها و دست نوشته های مزاری را جمع آوری کند

- و در درجه دوم این نوشته‌ها را به زبان‌های زنده دنیا ترجمه کند و به دانشگاه‌های بزرگ دنیا و کتابخانه‌های جهان هدیه کند تا دنیا با مزاری و اندیشه مزاری آشنا شوند و روی آن کار کنند.
- ۳- مرکز مزاری شناسی، سایت تخصصی مزاری شناسی داشته باشد.
- آیا جای سؤال نیست که برادران تاجیک ما چندین سایت با محوری اندیشه‌های احمدشاه مسعود دارند و ما چرا تا هنوز یک سایت آبرو مندی که بتواند هویت ما و اندیشه‌های شهید مزاری را باز تاب دهد نداریم؟
- ۴- بخشی از وجوهات شرعی به این مرکز اختصاص داده شود.
- ۵- این مرکز از طرح‌های مزاری شناسی حمایت کند.
- ۶- مرکز مزاری شناسی طرح‌های برای مزاری شناسی و راهکارهای برای شیعه شناسی و هزاره پژوهی به جهان ارا به کند.
- ۷- مرکز مزاری شناسی مراکز تحقیقاتی و پژوهشی در سراسر ولایات کشور و کشورهای اروپایی مهاجر پذیر و هزاره نشین ایجاد کند.
- ۸- مرکز مزاری شناسی واحد تحت عنوان باز شناسی استعداد های درخشان نسل هزاره ایجاد کند و استعداد های درخشان را باز شناسی نموده مورد حمایت قرار دهد.
- ۹- بورسیه‌های دانشگاهی هیچ‌گاه نصیب فرزندان بی بضاعت و کم بضاعت نمی‌شود، مرکز مزاری شناسی واحد تحت همین عنوان ایجاد کند و فرزندان بی بضاعت و کم بضاعت جامعه را تحت پوشش بگیرد.
- ۱۰- مزاری به تاریخ افغانستان و سرگذشت جامعه هزاره بسیار اهتمام داشت، مرکز مزاری شناسی واحد تحت عنوان تاریخ شناسی ایجاد کند و این واحد، واحد دیگر، واحد شخصیت شناسی را بعنوان زیر مجموعه خود ایجاد کند.
- سال یاد‌های شهید مزاری چگونه باشند؟
- ۱- سال یاد‌های شهید مزاری از این حالت بیرون شود و بدل به یک بزرگداشت بین‌المللی گردد.
- ۲- خائنین به مردم حق سخنرانی در بزرگداشت‌های شهید مزاری نداشته باشند.
- ۳- خائنین فقط آنانی که در غرب کابل از پشت خنجر به قلب ملت زدند، نیست. بلکه خائنین کسانی هستند که درهرات و فراه دست به هزاره فروشی می‌زدند و بنام معامله زمین خون ملت را می‌مکیدند و کسانی که جاسوس بیگانگان هستند و نقاب مزاری خواهی را برچهره زده‌اند.
- ۴- در بزرگداشت‌های شهید مزاری از شخصیت‌های نهضت‌های آزادی بخش جهان دعوت شود تا از مزاری و نهضت بین‌المللی مزاری سخن بگویند.
- ۵- پیام هیچ رهبری خوانده نشود مگر این که آن رهبر تمام هزینه‌های سال یاد مزاری را تقبل کنند و یک ویژه نامه تحقیقی و کاربردی چاپ کنند.
- ۶- کمیته‌ی برای بزرگداشت سال گرد شهید مزاری ایجاد شود که این کمیته برنامه‌های سال یاد‌های سال بعد را قبلاً اعلام کند و برای سال یاد مزاری فراخوان مقاله و کتاب بدهد.
- ۷- کمیته بزرگداشت شهید مزاری با هماهنگی مرکز مزاری شناسی سمینارهای مزاری شناسی و نقد عمل کرد‌های دولت‌ها در قبال مردم هزاره برگزار کنند.
- ۸- کمیته بزرگداشت شهید مزاری، هر سال نرم‌افزارهای را در باره مبارزات و اندیشه‌های شهید مزاری تهیه نموده به شرکت کنندگان اهدا کند.
- ۹- هزاره‌های ارو پانشین دارای امکانات و آزادی‌های بیشتری هستند، بزرگداشت شهید در این کشورها بصورت سمینار

و کنفرانس برگزار شوند.

۱۰- هزاره های مقیم امریکا و اروپا، سخنرانان پولی دعوت نکنند و برای بزرگداشت شهید مزاری فراخوان مقاله و کتاب بدهند و از صاحب اثر برگزیده برای سخنرانی دعوت کنند تا عیاشان و مفت خوران طوطی صفت دست شان از سر مردم کوتاه گردند.

۱۱- بزرگداشت مزاری باید باز تاب دهنده هویت عقلانی و عاطفی ما باشد.

۱۲- بزرگداشت مزاری باید پیوند دهنده وحدت هزاره های جهان باشد.

۴۳- بزرگداشت مزاری در داخل افغانستان باید بر محور اندیشه های وحدت ملی و عزت هزارگی شهید مزاری باشد.

۱۴- بزرگداشت مزاری تبدیل به یک فرهنگ شود.

چراغعلی - این تعبیر از برادر عزیز و شاعر گرانقدر وطن حسین حسین زاده «ارژنگ» سراینده شعر ماندگار «چراغعلی» است

گل سرخ

گل سرخ

نوسنده: اسدالله جعفری

اشاره:

من این متن را در دومین سال یاد گل سرخ باغ ایمان، شهید مزاری نوشته بودم و در همان سال یاد، محبوبه عزیز که در آن روزگاران کودک خورد سال بود، این متن را در مشهد و در میان عزاداران خواندند.

اکنون این متن را برای بزرگداشت چهاردهمین سال یاد گل سرخ باغ ایمان مان مزاری بزرگ در آلمان تقدیم می کنم و امید وارم که این متن را بتول ساعدی ویا مهران و بهزاد همکار برای عزاداران گل سرخ بابه مزاری بخواند انشاءالله

با احترام - اسدالله جعفری

گل سرخ

کبوتر سفید بال من، مرا میان بال های لطیف خود بیچاند و به قلب گلستان وطنم فرود آورتا چون بلبلان غزل بخوانم و چون حاجیان احرام حضور پوشم و طواف گل سرخ کنم ورقصی بسوی خدا کنم

هان کبوتر قشنگم! تعجب می کنی که چگونه در فصل سوز و سرما گلستان وطنم بی خزان باشد و پر گل و مست از غزل خوانی بلبلان و ترانه قمریان قمرستان؟

هاه تعجب می کنی!؟

نازینم!

حق داری تجب کنی که چگونه ممکن است در زمستان گل، بروید و بلبل بوسه از روی گل برگیرد؟

ولی نمی دانی که گلستان وطن من هرگز لحاف سفید زمستانی را بر سر نمی بیچاند و به خواب زمستانی نمی رود.

گل های گلستان وطنم هرگز پژمرده و پریر نمی شود.

آخر تو نمی دانی که گل های وطنم رنگ سرخ شهادت دارند و رستگارش مزار شهیدان است.

گلی که رنگ از شهادت داشته باشد و بر مزار شهیدان به نماز ایستد، سپاه خزان را بر او ظفر نیست .

بیا بیا کبوتر قشنگم، مرا به مزار گل سرخ ببر .

گل سرخ مزار، مزار گل سرخ است و گل سرخ مزار مزاری و مزاری گل سرخ.

مرا به مزار گل سرخ ببر تا پیچک دلم را به گرد رویش سلسله کنم

گل سرخ مزار و مزار گل سرخ، گل روی بای یتیمان، پناه بیوه زنان، امید محرومان، پشوی شهیدان و یگانه مرد قهرمان جهان بابه مزاری است.

مرا به مزار گل سرخ ببر تا با پدر از درد یتیمی قصه کنم تا با پدر از درد یتیمی قصه کنم از فراقش با دمبوره دل بنالم و دوبیتی فراق بخوانم و دل آرام به آئین صفدری سراید و به آهنگ داوودی بخواند.

با گلاب اشک غبار غربت و یتیمی را از چهره ترک خورده ام واز مزار غریبش بشویم.

مزار گل سرخم را گرم در آغوش گیرم واز کتاب غربتم آیتی بخوانم و بگویم بابه مزاری بابای مهربان کودکان وطن، بعد از تو زینب کوچکت اندوه جانکاه زینب، قهرمان زن تاریخ، نخل سرو قامت کربلا، پیغمبر خون و قیام، خواهر حسین شهید را با تمام وجودش حس کرد واز گرمی اشکش بر گونه های گلگون خویش، غم سکینه را دریافت.

بیا بیا ای کبوتر قشنگم مرا به مزار گل سرخ ببر تا با پدر بگویم که پدر من رقیه های غرب کابل را در خرابه دلم غریب زیارت کردم.

اسیری زینب های هزاره را بارگ رگ عشق وایمانم تجربه کردم.

آری گل سرخ بابه مزاری

مبارزات رهبر شهید در عرصه های سیاسی و فرهنگی

مبارزات رهبر شهید در عرصه های سیاسی و فرهنگی

نویسنده: طاهره ابراهیم زاده

در امتداد تاریخ بشری مبارزاتی را شاهد هستیم که مردم برای رسیدن به اهداف و آرمان های خود داشته اند در تمامی مبارزات، چه شرقی و چه غربی فردی به عنوان رهبر و راهنما، مردم را هدایت می کند که شکست یا پیروزی مبارزه رابطه ای زیادی با آن رهبر داشته است. برخی از رهبران شخصیتی پویا، زنده و همیشگی دارند. یکی از این رهبران که رهبری مردمی و شخصیتی پویا و جاودان است استاد شهید عبدالعلی مزاری است.

ما استاد مزاری را به عنوان انسانی آزاده، متواضع، متعهد و یک عالم دینی می شناسیم. ایشان به عنوان یک عالم دینی که عقیده راسخ به احکام اسلامی داشتند، خود را خدمتگذار مردم می دانستند، چه در آن زمان که به عنوان یک طلبه مبارزه می کردند و چه به عنوان دبیرکل حزب و در لباس رهبری هیچ گاه به خود اجازه ندادند که از مقام و موقعیت خود سوء استفاده کرده و از بیت المال و اموال مجاهدین برای خود و خانواده صرف کنند و کسی هم جرئت چنین کاری را نداشت زیرا استاد شهید را فردی سازش ناپذیر در این مسئله می دانستند.

شهید مزاری انسانی متواضع بودند و با آن جایگاه و مقام از کارهای سخت ابایی نداشتند به طور مثال به گفته یکی از همراهان، استاد در سال ۷۰، در فراه، د ر بیرون کردن ماشین هابه کمک برای مجاهدین از رودخانه به قدری تلاش می کردند که حد نداشت گاهی ریسمان در کمر انداخته و ماشین را می کشید.

ایشان خود نان می پختند، وسایل را جابجا می کردند و پیاده راه می رفتند همیشه از ماشین های مدل بالا، اسکورت؛ غذای خوب، استراحت؛ لباس نو و مانند اینها دوری می کردند.

ایشان یک عالم دینی مردم گرا بودند می خواستند توده های مردمی خود قیام کرده و یک جنبش خود جوش داشته باشند . در شهید مزاری هیچ گاه نفع طلبی و هوس رانی دیده نشد او یکی از یگانه انسان هایی بود که مانند ش کم پیدا می شود . اینجا ما قسمتی از مبارزات این بزرگ مرد تاریخ را مورد بررسی قرار می دهیم . مبارزات رهبر شهید را می توان ۲ دسته کرد . مبارزات فرهنگی و مبارزات سیاسی .

مبارزات فرهنگی:

مجموعه ای از علوم و دانش ها ، اعتقادات ، عادات و رسوم ، هنرها، افکار و عقائد ، صنایع ، اخلاق ، قوانین و مقررات ، رفتار و سخن را فرهنگ می گویند. هر جا معه فرهنگ مخصوص خود را دارد و تأثیر پذیر از عوامل تشکیل دهنده ی خوداست.

زمانی که یک جامعه به گوشه ای رانده شده و منزوی شود فقر فرهنگی عارض آن جامعه می شود . این فقر فرهنگی باعث می شود اندیشه های افراد به بلوغ نسبی خود نرسیده و آن ها را در ابتدایی ترین مشغله های زندگی و ساده ترین نیازهای جامعه نگه دارد . آن وقت است که افراد به خود هیچ حقوق شهروندی و حق سهم بودن در سر نوشت خود و تصمیم گیری های جامعه را نمی دهند. در حالی که اسلام چنین چیزی را ناپسند شمرده است. جامعه ی افغانستان متشکل از قومیت ها و ملیت های مختلف است. هر قومیت فرهنگ خاص خود را دارد فقر فرهنگی یک یا چند قومیت باعث محو شدن آن از صحنه های مختلف و عرصه های سیاسی می شود. رهبر شهید با مطالعه عمیق و تأمل در وضعیت حاکم این نیاز را در جامعه ی خود احساس کرد که لازمه ی تحول در جامعه غنی شدن فرهنگ آن است. از این روایشان آن قدر که در توان داشتند برای آگاهی مردم تلاش می کردند تشکیل کلاس های دوره ای و تربیتی برای طلاب و مجاهدین مطرح جهان برای مجاهدین و طلاب داخل، تشویق نویسندگان و کاتبان داخلی، جمع آوری متون قدیمی که درباره ی هزاره ها نوشته شده بود. جمع آوری نامه های عبدالرحمان به منطقه هزاره جات و... از جمله مبارزات فرهنگی رهبر شهید بود.

ایشان غنی شدن فرهنگ و نهادینه شدن تفکر گرایی را هدف قرار داده بودند تا مردم با روحی پویا و تفکری باز بتوانند خود شان حقوق خود را بشناسند و متناسب با زمان پیش روند تا بتوانند راه کارهای رسیدن به اهداف خود را پیدا کنند . رهبر شهید بر مسئله تحصیل تأکید فراوان داشتند به طوری که توانستند زمینه ی تحصیلات عالی را در ایران برای مهاجرین و برای اولین بار فراهم کنند.

مبارزات سیاسی ، زمانی که در کشوری متشکل از قومیت های مختلف نقش بعضی قومیت ها کم رنگ شود ، بی شک شاهد حذف آن دسته و انحصار طلبی و زیاده خواهی هستیم . در جامعه افغانستان تا حد زیادی به خاطر موقعیت جغرافیایی خاص توزیع قدرت در حکومت به صورت نا عادلانه صورت گرفته بود. البته به طور کلی قدرت در افغانستان در همه ی زمینه ها به خاطر دلایل فراوانی به همین نحو پراکنده شده و چه بسا در نقطه هایی جمع شده بود.

در این زمینه نیز شهید مزاری به عنوان نیاز جامعه مسئله عدالت اجتماعی را مطرح نمودند که می توان ایشان را مبتکر در این زمینه دانست چون تا آن زمان چنین بحثی کم نظیر یا حتی بی نظیر بود. ایشان برای تحقق این امر مبارزاتی انجام دادند و بارها مواضع خود را اعلام کردند تا خواسته های ایشان مورد تحریفات و بازتاب های معکوس قرار نگیرد . اما از حق نگذریم که تحریفات و مخالفت ها همیشه وجود داشته است . یکی از اهداف شهید مزاری اثبات موجودیت هزاره ها بود زیرا به گفته ایشان « کسی که

موجودیتش در خطر باشد باید قبل از هر چیزی از موجودیتش دفاع کند» ([۱]) ایشان نه تنها خواستار حق برای همه هزاره‌ها بلکه برای تمامی اقوام در افغانستان بودند رهبر شهید در این باره می‌گوید: «حزب وحدت اسلامی می‌خواهد که در افغانستان هیچ ملیتی، هیچ قومی و هیچ نژادی حق‌شان ضایع نشود و به دیگران ظلم هم نکند.» ([۲]) بلکه چنین چیزی را نفی می‌کردند طبق گفته ایشان «اگر کسی بیاید و نژاد خود را حاکم بسازد دیگران را نفی بکند این فاشیستی است» ([۳]). سپس ایشان بعد از خواستن موجودیت هزاره‌ها و مشارکت شیعه‌ها در آن زمان خاص که طبق گفته ایشان: «شعارها مذهبی بود و عملکردها نژادی» ([۴]) طرح عدالت اجتماعی را در کشور مطرح نمودند. ایشان عدالت اجتماعی را مهم‌ترین و لازم‌ترین اصل در جامعه‌ی افغانستان می‌دانستند و در این راستا مشارکت تمام اقوام در امور مملکتی و حکومتی را می‌خواستند وقتی تمام اقوام بتوانند سهم طبیعی و مسلم خود را داشته باشند و زیاده‌خواهی هم نکنند، فضای مناسبی برای بروز استعدادها، اندیشه‌ها و عملکردهای مؤثر به وجود می‌آید که باعث پیشرفت و ترقی و باعث ایجاد جامعه‌ی مدنی و قانون‌مند می‌شود وقتی این احساس وجود داشته باشد که کسی نمی‌خواهد. حتی را از دیگری سلب کند و یا قانونی وجود دارد که همه به حقوق خود برسند مسلماً تمامی توان فرد فرد جامعه برای شکوفایی صرف خواهد شد و این آرزوی شهید مزاری بود. همان‌طور که گفته شد مشارکت اقوام، عدالت اجتماعی را در کشور ممکن می‌سازد در این جا معیار نفوس است که می‌تواند میزان مشارکت اقوام باشد شهید مزاری معیار نفوس را برای ایجاد دموکراسی مطلق در نظر داشتند یعنی هر قومی به تناسب جمعیت خود می‌تواند نماینده به پارلمان بفرستد تا به طور مستقیم دموکراسی دولتی سهم باشند.

با پیاده شدن عدالت اجتماعی، مشارکت اقوام و شکوفایی استعدادهای فردی وجود وحدت ملی جامعه را به جامعه‌ای ایده‌آل تبدیل می‌نماید و یک کشور متمدن پدید می‌آورد. وحدت ملی یگانه بودن جامعه را مطرح می‌کند و در فرد احساس آرامش و امنیت ایجاد می‌شود و باعث می‌شود که چون گذشته پشتون، هزاره، ازبک و تاجیک در مقابل هم احساس خصومت نکنند و برادروار زندگی کردن را تجربه کنند.

در پایان مقاله به بررسی یک مورد می‌پردازیم:

پیام شهادت استاد مزاری و وظایف ما؛

زندگی در غربت و مهاجرت محاسن و معایب فراوانی دارد. معایب آن را همه ما و مهاجرین می‌دانیم اما آنچه در این جا قابل توجه است این است که مهاجرت برای ما چند پیامد خوب داشته است: از زمان شهادت استاد تا کنون سال‌های زیادی را پشت سر گذاشته ایم در خلال این سال‌ها فرصت کرده ایم با دید نسبتاً باز تری به جهان امروز و وقایع و پیشرفت‌های آن بنگریم و مسائل دینی خود را بهتر درک کنیم. مردم ما بیدار تر شده‌اند و با چشیدن سختی‌ها، درس‌های زیادی گرفته و تجربه کسب کرده‌اند. حال که این فرصت را داشته ایم و وقت آن رسیده که در این زمان خطیر و سرنوشت ساز با مسائل سیاسی خود بیشتر آشنا شویم تا دیگر از صحنه‌های سیاسی رانده نشویم. به مردم خود، کشور خود و جامعه‌ی خود با دید بهتری بنگریم و همدیگر را برادر و خواهر دینی هم بدانیم. تکروی و فردگرایی را رها کرده، روح جمعی را در خود تقویت کرده و همه با هم نسبت به خط شهید مزاری و یارانش احساس مسئولیت کنیم. تا هویتی که استاد برایش تلاش کرده را زنده نگهداریم بیایم شهید مزاری را به عنوان اسطوره‌ی ملی خود ارج نهیم تا خودمان از یاد نرویم.

تهیه کننده: طاهره ابراهیم زاده

تاریخ: ۱۱/۱۲/۱۳۸۷

[۱] - احیای هویت ص ۱۷۱

[۲] - همان - ص ۲۷۵

[۳] - همان - ص ۳۳

[۴] - هان - ص ۱۷۶

سلام بر مزارى

سلام بر مزارى

سلام بر مزارى که شعر نابِ نابِ زندگى بود

سلام بر بابه که پیوند دهنده خاک و خدا بود

سلام بر پشواى شهیدانِ از تبار ريسمان بدوشان تاریخ

از شهید باید گفت و از مزارى باید قصه کرد و حکایتی روایت.

از او باید گفت، همو که گل سرخ مزار بود و امتداد تاریخ سرخ رویان حیات معقول

فرزند هزاره بود و ابر مرد هزاره سوم و اولین فریاد گر عدالت در تاریخ مغضوبین زمین.

از نسل مردان مرد بود و شاهنامه آرزوی ما را رستم داستان

از خیرر و اُحد نشان داشت و از علی و محمد اجازت پیشوایی و مدال سرداری

سربدار بود و سید الشهدای کربلای افغانستان

ذوالفقار علی در کمر داشت و وقار محمد در رخسار

حلم حسن داشت و خون حسین در رگ رگش می جوشید

از گلوی زینب فریاد می کرد و با زبان سجاد مناجاد

تاریخ را بدوش می کشید و حق می خواست و عزت می طلبید

سپیده بر پیشانی داشت و منظومه نجات ما را در سینه

داغ در دل داشت و پیام در مشت

رسالتش نجات اولاد آدم بود و مکتبش تشیع سرخ علوی

نای «نی» نینوا در گلو داشت و قوت عباس در بازو

رشادت ابوالفضل داشت و جوانمردی علی اکبر

شیعه راستین علی بود و راه پیمای حسین

از شبنم و گل می گفت و از جنس باران بود

سینه اش قافستان عاشقی بود و پیشانیش عروج گاه نگاه خدا

آری او،

او که مزار بود و مزارى

مزار بود چون امتداد شهیدان راه آزادی و کرامت انسان بود

مزارى بود چون از مرزبانان مرز انسانیت انسان بود

یگانه و بود غریب

یگانه بود چون تجسم همه ی زیبای های خدایی بود

اما غریب چون همه ی می گفتند:

مزاری سرداری سر است و ملای بی قید و قيود و بدون ذی ملایی اما او برآستی که یگانه بود و از جنس باران و از نسل سپیده بدوشان سرخ جامه یعنی که شهید بود و فرزند شهید و پیشوای شهیدان و امت شهید!

قافله سالار عدالتخواهی

قافله سالار عدالتخواهی

نویسنده: حسین ورسی

دوستان عزیز!

امروز گرد هم آمده ایم، تا یاد و خاطره ای داشته باشیم از دوازدهمین سالروز شهادت یکی از بزرگترین رهبران تاریخ افغانستان. ۲۲ حوت، برای جنبش عدالتخواهی در افغانستان یک روز خونین و فراموش ناشدنی است. روزی که متحجرتین چهره ها از آنسوی مرزها در کسوت طالب سر بر آوردند و برای خدمت به ولی نعمتان شان با قساوت، بیرحمی و تعصب آشکار هزاره ستیزی، استاد عبدالعلی مزاری و یاران وفادارش را به شهادت رسانیدند. از لحظه انتشار این خبر غم انگیز، مزاری نه تنها به عنوان قافله سالار جنبش عدالتخواهی، بلکه منحصراً بر جسته ترین هدایتگر این جنبش، هویت یافت. جنبشی که در افغانستان ظاهراً نام و نشان رسمی نداشته است اما به موازات تاریخ این کشور استبداد زده، سیمای بزرگی به میدان آمدند و در برابر خود کامگان و مستبدان قامت فراز کردند و برای رسیدن به آزادی و عدالت اجتماعی، مرگ را پذیرفتند، اما درفش عدالتخواهی را به زمین نگذاشتند. هنوز صدای مولوی سرور و اصف، یکی از پیشگامان جنبش مشروطیت، در هنگام که در دهن توپ قرارش میدادند، از کنگره تاریخ بلند است که:

ترک جان و ترک مال و ترک سر

در ره آزاده گی اول منزل است

مزاری وقتی به کابل می آید، تبلوری از قاطعیت و جسارت است، زیرا او باید ملتی را احیای هویت نماید که حداقل در صد سال تمام برای نابودی فزیکیش کمر بسته بودند. قوام دهی این هویت بخشی به آن ساده گی میسر نمی شد تا چهره مصممی چون مزاری در صحنه حضور نمی داشت. ملتی که مزاری بدان تعلق داشت از بطن فاجعه برخاسته بود و تمام قتل عام های که بر این جامعه تحمیل شده بود با نیت نابودی کامل اش انجام میگرفت. زمانی که همه کمر برای نابودی تو بسته باشند، تو باید شهادت این را داشته باشی، با آنهایی که میخواهند تورا نفی کنند و از صحنه هستی بردارند، مقابله نمایی. دفاع از خود آنهم در یک نبرد نابرابر در واقع دفاع از حق و عدالت و دفاع از هویت تاریخی و فرهنگی خود است. از همین منظر است که گاهی از ما پرسیده میشود که چه دلایلی میتوانی داشته باشی که از مزاری با چنین کلمات قدر شناسانه یاد مینماید. بلی ما نبرد عدالتخواهی مزاری را بمشابه هویت بخشی تاریخی و فرهنگی خود میدانیم و این مزاری بود که آن همه زنگارهای حجیمی که بر سیمای جامعه هزاره پاشیده بودند، سترد و در یک کلمه حضور اجتماعی هزاره ها را در افغانستان مسجل ساخت. آیا این کار عظیمی برای یک ملت محروم به شمار نمی رود؟

دوستان محترم!

مزاری، نو آورترین سیمای هست که به ویژه در سه سال آخر حیات خویش، طرح های جدیدی که میتوان به آن عنوان خط مزاری را داد وارد ترمینولوژی سیاسی افغانستان نمود. از دید این قلم، محور اصلی خط رهبر شهید، مشارکت ملی و سیاسی جامعه هزاره مطابق به شعاع وجودی اش، بود. چیزی که امروز تا حدودی از آن غافل شده ایم. در حالیکه تا اکنون هم این مشارکت عادلانه و سیاسی تامین نگردیده است اکنون اگر مشارکت ناچیزی در قدرت سیاسی داریم، از برکت طرح مزاری فقید است. اگر مزاری

مطرح نمی‌کرد که هزاره‌ها در افغانستان ۲۵ درصد نفوس کشور را تشکیل می‌دهد و مطابق به تعداد نفوس خویش خواستار مشارکت سیاسی است در حال، این چند وزیر را هم نمی‌داشتیم. بلافاصله باید گفت که من هیچگاهی داشتن چند وزیر در کابینه را مشارکت عادلانه و سیاسی جامعه و هزاره تلقی نمی‌کنم. زیرمشارکت در تمام بدنه‌های قدرت از وزارت تا ریاست از ریاست تا سفارت و از سفارت تا مدیریت در دولت، آنهم مطابق به نفوس یک جامعه را میتوان مشارکت عادلانه‌ای سیاسی نامید. چون آخرین احصاییه‌ای که در این روزها منتشر شده است، نشان می‌دهد که هزاره‌ها پنج درصد مشارکت سیاسی در قدرت دولتی دارند. در حالیکه در کنفرانس بن تعداد نفوس هزاره‌ها را ۱۹ درصد محاسبه کرده بودند. اما جالب این است که در این اواخر برخی از رسانه‌ها تعداد نفوس هزاره‌ها را ۹ درصد تخمین زده‌اند. آن‌های که این احصاییه‌ای کاذب را به خورد رسانه‌ها داده‌اند، بار دیگر روحیه‌ای کینه‌ورزی خود را نسبت به جامعه و هزاره نشان داده، چنانچه در فلم کابل اکسپرس این کینه‌ورزی کاملاً آشکار بود. بحث در این بود که پایه‌ای‌ترین طرح رهبر شهید، مشارکت عادلانه‌ای سیاسی جامعه هزاره در قدرت بود. چون مزاری فقید به اهمیت این مشارکت پی برده بود و میدانست که با مشارکت در قدرت میتوان بر نارسایی‌های اجتماعی، خدماتی و اقتصادی غلبه نمود. اما این بدان معنا نبود که گویا مزاری تنها خواستار مشارکت عادلانه‌ای ملی و سیاسی جامعه و هزاره در قدرت باشد، برخلاف مزاری به عنوان یکی از رهبران تاریخ افغانستان خواهان مشارکت عادلانه‌ای تمام اقوام و قبایل افغانستان، مطابق به تعداد نفوس شان بود و این را، یگانه راه و حل دشواری‌های عمده‌ای چون: جنگ، تنش‌های ملی، ستیزه‌های قومی و سمتی، در کشور می‌دانست. او باور داشت که با تعمیم مشارکت عادلانه‌ای ملی است که همه همدیگر را مانند یک شهروند در کنار خویش پذیرفته و برخوردارهای فرقه‌ای که همواره با فاجعه توأمیت داشته است، زایل می‌گردد از سوی دیگر امکانات مادی دولت در تمام محلات افغانستان بدون امتیاز و تمایز در اختیار اتباع کشور قرار گرفته و دروازه‌های تحصیل و تعلیم بروی همگان باز می‌شود. بدین ترتیب صدها سهولت دیگر از فیض مشارکت عادلانه‌ای ملی و سیاسی دستیاب می‌گردد.

دوستان گرامی!

رهبر شهید دقیقاً می‌دانست که ارا نه‌ای چنین طرحی با خطرهای بزرگی همراه است. اما مزاری جسور است، مزاری عدالت خواه است، مزاری از تسلسل تاریخی نبرد عدالت خواهانه آگاه هست. مزاری خوب میداند که استبداد پیوسته طناب دار عدالتخواهان را می‌بافد. مزاری رسالتمند و متعهد است، پیام آور روشنایی و آزادی است. آزاده گان و عدالتخواهان همواره سینه به طوفان داده‌اند و شناوران مسیرهای مخالف بوده‌اند. مزاری وقتی هزاره گفت در همان فرمایش او را نصیحت کردند که "شیعه" بگو. مزاری وقتی از محرومیت تاریخی جامعه و هزاره سخن میگفت، فضیلتی کرام برایش گفتند که چرا از محرومیت تاریخی شیعه حرف نمی‌زنی. اما پاسخ مزاری چنین بود که:

من هیچ وقت نه شیعه گفته‌ام، نه سنی، و نه هم بعد از این می‌گویم؛ چون به اعتقاد من، شیعه، سنی و این مسایل را مطرح کردن یک نوع بازی است.

مزاری از سرنوشت تاریخی عدالتخواهان که تیرهای زهر آلود استبداد سینه‌های شان را مشبک کرده بودند، آگاه بود. میر یزدان بخش بهسودی که همه و هزاره جات را وحدت بخشیده بود، توسط توطئه‌ای دربار فریب داده میشود و سرانجام به وسیله و عمال این "توطئه" در روز روشن در برابر دیده گان همگامانش به طور علنی به قتل می‌رسد. خالق شهید آن اسوه و مقاومت که علی الرغم شکنجه‌های وحشتناک قرون وسطایی تا طناب دار یک کلمه در مورد همزمانش حرف نزد و یک جوان ۱۷ ساله در برابر دم و دستگاه رعب آور سلطنتی وقت، به تنهایی به مقاومتی دست زد که شاید نظیر این حماسه و آفرینی را در تاریخ سراغ نداشته باشیم. براتعلی تاج یکی از برجسته‌ترین سیمای مشروطه خواهی سوم، سالها در زندان میماند و بعد به گونه و مرموزی بازنده گی وداع مینماید. ابراهیم خان گاو سوار در برابر پرداخت جبری "روغن زرد" حتی از موآشی غیر شیرده از سوی هزاره‌ها به دولت

وقت، دست به قیام مردمی میزند پس از آن تمام زمین و جای‌دانش ضبط میشود و به بغلان تبعید میگردد و تا پایان حیات زیر نظارت دولت قرار میداشته باشد. سید اسماعیل بلخی آن عالم سخنور و یک از پیشگامان رنسانس اسلامی در عصر ما، سالها زندانی میشود و بعد با خوراندن زهر به شهادت میرسد. به همین ترتیب رهبر شهید از سرنوشت تاریخی عدالتخواهان آگاه هست. اما راهش را آگاهانه برگزیده بود تا برود در راه آرمان عدالتخواهی مردمی پیکار نماید که در ابتدایی ترین حالت آن هویت انسانی شان را انکار میکردند، چه رسد به حقوق اجتماعی، ملی و سیاسی شان.

مزاری فقید تعهد که با مردمش بسته بود در عمل به آن وفا دار ماند و گفت که "من تا آخر در کنار شما هستم و افتخار مینمایم تا خونم در جمع شما بریزد" مزاری همان طور که گفت، همانگونه عمل کرد و تا پای جان با مردمش ماند و جانش را فدا نمود. وقتی به رهبر شهید، به تعهد و صداقت او، به خط و حرکت او، به تفکر و عملکرد او، به آگاهی و جسارت او، به دور اندیشی و مقاومت او اندیشه میکنیم، بلادرنگ در برابر چند پرسش قرار می‌گیریم:

آیا ما واقعاً در خط عدالتخواهی مزاری گام‌های هماهنگ بر می‌داریم؟

آیا آن شور و شعور، آگاهی، جسارت و سنجشگری سیاسی را که مزاری برای ما به میراث گذاشته است، در ما تجلی دارد و یا خیر؟

آیا الگوی رفتاری ما را در فرایند کار و فعالیت ما، چه به عنوان هدایت‌گران جامعه و چه به عنوان هدایت‌شونده گان، تقوا و پرهیزگری مزاری فقید، تشکیل میدهد و یا خیر؟

آیا آن سعه صدر و بلند نظری که در مزاری تبلور داشت، در ما هم اثر گذار بوده است و یا برعکس ما رهروان دیدگاه‌های تنگ محلی هستیم که فقط زادگاه‌ی ما از همه نقاط دیگر دنیا برتر است؟

یکی از مهم‌ترین و برانزده‌ترین خصوصیت مزاری در این بود که برای انسجام دهی جامعه‌ای خویش از همه امکانات بهره می‌گرفت و او به هیچ‌عنوانی تمایزهای آید یا لورژیک را در نظر نمیگرفت، چنانچه وقتی مشمولیت هزاره‌ها در کابینه‌ای وقت مطرح گردید، برای همه روشن است که او چگونه دست به انتخاب هوشیارانه زد. مزاری در شرایطی این فرایند را پیاده کرد که رقابت‌های آیدیا لورژیک در اوج خویش قرار داشت. اما مزاری به این باور رسیده بود که عملکرد از مسیر تنگ آیدیا لورژیک، پی‌آمد‌های ناگوار و بدفرجامی را در قبال دارد. پرسش در این جا است که در شکستگی کنونی این رقابت، آیا ما باز هم نظری به سوی آن بازار کساد شده داریم و متاع خود را از "آنجا" گزینه میکنیم و یا برعکس؟

در آن فرصت کوتاه، در اوضاع و احوال که از زمین و زمان آتش می‌بارید، شهر کابل ویران میگردید و هزاران انسان در مرگ عزیزان شان مویه میکردند مزاری تمام هم خود را بکار برد تا از سرمایه‌های فرهنگی، فکری، سیاسی، نظامی و ملی جامعه خود بدون استثنا و مجزا سازی، بهره‌گیری نماید و از این طریق توانست در "احیای هویت" جامعه سود اعظمی بگیرد. آیا ما در حال، این راه ادامه میدهیم و یا اینکه هنوز در چرخه‌ی باطل "خودی" و "غیر خودی" می‌چرخیم؟

پاسخ مثبت و یا منفی به این پرسشها بر میگردد به عملکرد ما که در ترازوی قضاوت مردم و تاریخ محک زده می‌شود.

دوستان گرانقدر!

اکنون ما ۱۲ سال از رهبر شهید آستاد عبد العلی مزاری، فاصله داریم. در این دوازده سال حوادث گوناگون به وقوع پیوسته است که از هر لحاظ برای افغانستان به عنوان یک کشور استبداد زده، فقیر و ویران شده از اهمیت تاریخی برخوردار است. جامعه‌ی بین‌المللی در افغانستان حضور نیرومند سیاسی و نظامی دارد. سرمایه‌های هنگفتی وارد کشور میشود افغانستان رخ به سوی دگرگونی دارد که اگر این تعبیر درست باشد کشور از خواب زمستانی برمی‌خیزد. تغییرات مثبتی رونما گردیده که نباید این دگر دیسی‌ها را دست کم گرفت. اما با تمام اینها ما در وضعیت خیلی حساس بسر میبریم. کشور روزهای سخت و دشواری را تجربه می‌کند.

نیروهای واپسگرا در هیئت القاعده و طالب هر روز در جنوب، شرق و جنوب غرب کشور بیداد مینمایند. عملیات انتحاری شدت یافته و صدها قربانی را در پی دارند. متأسفانه بنا بر نبود یک استراتژی سنجشگرانه که نبرد نیروهای خارجی و داخلی را در جهت سرکوب قاطع طالبان و القاعده توأمیت می‌بخشید، سبب گردید که طالبان با حمایت حلقه‌های معین پاکستانی، جان تازه بگیرند و امنیت در کشور را به چالش بخواهند. اما مناطق هزاره جات که مکان امنی به شمار می‌روند، با دریغ که از لحاظ بازسازی نه تنها مورد بی‌مهری قرار گرفته، بلکه اعمال تبعیض آشکارا در این مناطق مشهود است. فقط برای ثبوت این واقعیت اگر یکبار به شهر تاریخی و تمدنی بامیان نگاهی انداخته شود، همه چیز هویدا میگردد و این خود میتواند به عنوان مشت نمونه خروار در سراسر هزاره جات تعمیم داده شود.

دوستان والا قدر!

جامعه ما بیش از هر وقت دیگر نیاز به هماهنگی دارد. این هماهنگی از هر طریق که برای ما میسر باشد، نباید از آن جلو گرفت، زیرا زمان ما نیازهای خود را دارد و باید این سعه صدر در وجود هادیان و رهبران این جامعه ریشه گرفته باشد تا نسل فرهنگی و سیاسی این جامعه در کنار سایر جوامع، بستر کاری نیرومندی را ایجاد نموده و همگام با نهادهای سیاسی، فرهنگی و اجتماعی مربوط به این جامعه فزاینده از آرمان‌های استاد مزاری را در ابعاد وسیع آن تبلور داده و زمینه‌های عملی آنرا مساعد سازد. ایجاد بسترهای جدید نباید به معنای تقابل جدید تعبیر گردد. اگر به ماهیت قضیه نگاه نماییم ما به این بسترها نیاز داریم. چون در افغانستان همه به گونه‌ای حرکت‌های شان را در ابعاد گوناگون مسیر داده‌اند تا در عرصه سیاست به غیبت تسلسل حضور شان دچار نگردند.

نکته دیگر ناگفته نباید بماند که مزاری شهید بمثابة یکی از مدافعان سختکوش و آگاه و وحدت ملی در افغانستان است و او بارها در طی صحبت‌های خویش تأکید داشت که آن‌های که به تفرق قومی، مذهبی و ستمی دامن می‌زنند، خائنین ملی‌اند. مزاری فقید منوط به همه‌ای ملیت‌ها و اقوام افغانستان است و محدود نمودن مزاری به ملیت و یا قوم خاص، جفا به راه و اندیشه‌ی اوست زیرا رهبران تاریخ، رهگشایان نه یک قوم، نه یک ملت بلکه هادیان بشریتی است که در نبرد آزادی و عدالت در جهت شکستاندن زنجیرهای استبداد و خودکامگی به چنین رهبران نیاز دارند. بر همین مبنا، حضور شما دوستان گرامی حاضر در محفل امروزی، پیشنهادی دارم که توجه تان را به آن جلب مینمایم:

ارها به این واقعیت تأکید داشته‌ایم که شخصیت چند بعدی مزاری شهید، آنطوریکه لازم بوده است تعریف نشده است. فعالیت‌های فرهنگی که در زمینه صورت گرفته، متشت و پراکنده بوده و یا صرف جنبه تعارفی بخود گرفته است. برای اینکه توانسته باشیم نسبت به ابعاد شخصیت رهبر شهید به آگاهی دقیق دست یابیم. سال آینده یعنی در آستانه سیزدهمین سالروز رهبر شهید دوویا یک روز قبل از مراسم عمومی سالروز شهادت آن بزرگوار، سمینار علمی و پژوهشی را در یکی از کشورهای اروپایی برآوردیم و در این سمینار از دانشمندان، پژوهشگران، استادان دانشگاهی، فرهنگیان تمامی قومیت‌های افغانستان دعوت به عمل آید تا در زمینه شخصیت چند بعدی استاد مزاری مقالات، نوشته‌های پژوهشی و یا سخنرانی‌های علمی شان را در این سمینار ارائه نمایند. بعد مجموع این نوشته‌ها و سخنرانی‌ها به عنوان یک "کتاب" به چاپ برسد و به زبانهای زنده بین‌المللی ترجمه شود. از دید من عملی شدن این پیشنهاد به میزان بسیار بلندی حایز اهمیت است و مزاری فقید نه تنها به صورت علمی شناخته‌شده میشود بلکه در ابعاد ملی و بین‌المللی به عنوان یک سیمای تابناک عدالتخواهی تعریف خواهد شد و همزمان با آن جامعه که مزاری از آن برخاسته بود، بهتر شناخته‌شده خواهد شد.

این پیشنهاد، بیشتر متوجه اربابان معرفت‌اند که به همیاری همه پیروان و محبان رهبر شهید و به ویژه تاجران مسئول و متعهد، بتوانند به این مامول مقدس نایل آیند. این را از روی تعمد در آخر آوردم، چون از قدیم گفته‌اند که سخن آخر در اذهان باقی میماند.

درود به روان پاک رهبر شهید استاد مزاری فقید!

درود به همه رهروان راه عدالت و آزادی!

تشکر از توجه شما خوهان و برادران گرامی

۲۱ حوت ۱۳۸۵ خورشیدی

۱۲ مارچ ۲۰۰۷ میلادی

مزاری، نگاه جدید به مردم، فرهنگ و عدالت اجتماعی

مزاری، نگاه جدید به مردم، فرهنگ و عدالت اجتماعی

نویسنده: محمد رضا ضیایی

در دوازده همین، سالیاد و همایش گرامی داشت، افکار و خاطرات رهبر شهید استاد مزاری، ضمن ادا احترام به روح بلند و جاویدانه ای او، از اشتراک کنندگان و دوستان بر گزار کننده، صمیمانه تشکر نموده برای شان ارزوی موفقیت و سر بلندی می نمایم. به همین مناسبت، نوشته ای را با استفاده از گفته ها و اندیشه های بالنده و بارور رهبر شهید تدوین نموده و به حضور دوستان و مهمانان عزیز تقدیم می نمایم.

در این مقاله، سه مورد مهم و سه حوزه موثر در امور اجتماعی از دیدگاه بابه مزاری مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است:

جایگاه و نقش، براننده مردم در دیدگاه و تفکر سیاسی بابه مزاری

جایگاه بنیادی، فرهنگ و امور فرهنگی در اندیشه و رفتار سیاسی بابه مزاری

قرأت و تجلی، عدالت در تفکر و زندگی سیاسی بابه مزاری

سه حوزه و عرصه ای یاد شده، از مواضع مهمی میباشد که استاد مزاری با، گفتار و رفتار خود روی انها تکیه نموده اند، بگونه ای که می توانیم بگویم، این سه مورد از جمله مواضع، استراتژیک و آموزه های اساسی می باشد که، در مکتب فکری و سیاسی او بر جستگی خاص داشته و در سخنان اموزنده و رفتار اجتماعی شان انعکاس یافته است.

اولین و مهمترین مورد، از موضوعات انتخابی ما جایگاه مردم در باور سیاسی و اجتماعی بابه مزاری است، که بدین شکل آغاز می گردد.

مردم، منبع مشروعیت و اقتدار قانونی

مزاری، بعنوان یک رهبر آگاه، نسبت به مقام و حقوق انسانی مردم جایگاه خاص و بلندی را قایل بوده و در مقام عمل نیز، واقعیت و حقیقت، افکار و ارمان، مردم را با جدیت و اخلاص احترام می نمودند. او ضمن اینکه مردم، یعنی مجموعه اقشار، طبقات و اصناف جامعه را منبع ایجاد، مشروعیت و قانونی بودن دولتها می دانند، عقیده دارند که مردم بحیث یک حقیقت موثر و ماندگار در تحولات سیاسی و فرهنگی ملتها، دولتها و تمدنها، نقش اول و اساسی را دارا دارند، مردم و خواست آنها همیشه در محور اندیشه و تلاشهای استاد مزاری، قرار گرفته و نسبت به نقش و جایگاه موثر آنها، باور و رفتار شفاف داشته اند.

استاد مزاری، در یکی از سخنرانی ها ای مهم خود با اشاره به این مورد چنین می گویند:

«باور من اینست که، مردم کار ساز است. احزاب به هر اندازه که مسلط باشند و سلاح و قدرت داشته باشند، در برابر قدرت مردم موثر نیست»

تأکید چنین روشن وقاطع، بر اهمیت و نقش سازنده مردم در مسایل اجتماعی و سیاسی که با کلمه، باور من اینست ادا می گردد بیانگر چند مسله مهم، می باشد.

اولین مسله که، در این گفتار جلوه خاص می‌یابد اینست که مزاری، مردم را مسول وقادر به سامان دهی امور زندگی شان می‌داند.

دوم اینکه، مزاری بعنوان یک عالم متعهد و بارز در علوم انسانی، حقوقی و قضایی از نگاه حقوقی مردم را، دارای اختیار و تصمیم اصلی دانسته و قدرت و اقتدار را نیز در دست آنها می‌داند. او به ارای، مردم اهمیت داده و مشروعیت هر رهبری و نظام سیاسی را نیز منوط به، ارأ مستقیم و ازادانه مردم می‌داند.

استاد مزاری وقتیکه، در جهت قانونی بودن حکومت و دولت سخن می‌گویند، اینچنین شفاف و مشخص از حق اراده و نقش اساسی مردم برای مشروعیت دادن ان یاد می‌نمایند.

«دولت مردمی، وقتی به وجود می‌آید که، انتخابات بر گزار شود و این انتخابات ازاد باشد و مردم ازادانه رای بدهند که، در این صورت دولت پایه ی مردمی پیدا می‌کند»

نکته جالب تر اینکه، استاد مزاری ضمن اینکه، روی ارأ و انتخاب مردم تأکید می‌نمایند به، قوانین و مراجع معتبر بین المللی بعنوان حاکم می و پشتبان عزم مردم، نیز اهمیت خاص قایلند، یعنی اینکه خواست و نقش اساسی مردم را یک مسله جهان قبول و بین المللی دانسته و باعث ثبات و مشروعیت دولتها می‌شمارد و می‌گویند.

«ما معتقدیم که، حکومت آینده نباید روی مذهب و نژاد بوجود آید. باید در حکومت آینده همه به حقوق خود برسند و ما معیار نفوس را که یک معیار بین المللی می‌دانیم و بر همان اساس نفوس، از دولت و حکومت آینده خواستار حق خود می‌باشیم و ما نمی‌خواهیم روی کسی ظلم کنیم و نخواهیم، گزاشت کسی دیگری بر ما ظلم کند».

و آخر اینکه، بنا بر گفته ای خودشان، مبنای همه ای تصمیم گیریهای بابه مزاری بعنوان یک رهبر و مصلح ملی، مصالح و منافع مردم بوده است و روی ان تکیه نموده و می‌فرمایند.

«ما بر اساس مصالح و منافع مردم خود تصمیم می‌گیریم»

حوزه دوم، فرهنگ و امور فرهنگی در نگاه بابه مزاری

فرهنگ و امور فرهنگی، در زندگی و دیدگاه انسانی و سیاسی مزاری انچنان اهمیت می‌یابد که اساس همه ای پیشرفتها و تمدنهای بشری را بر مایه های فنا نا پذیر فرهنگ و امورات فرهنگی استوار می‌داند، حتی تأمین استقلال و اقعی کشور را نیز منوط به تلاشها و شکوفایی فرهنگی یک ملت میدانند و می‌فرمایند:

«مبارزه باید در شکل های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی صورت بگیرد تا زمینه ای استقلال فراهم شود».

استاد مزاری، از اولین روزهای که در مسایل اجتماعی و سیاسی قدم گزاشته اند، بالا-ترین سر مایه گزارای و توجه عمیق شان معطوف، توسعه و همگانی کردن مسایل فرهنگی، آموزشی و تحصیلی مردم و فرزندان ان بوده است.

تأسیس مکاتب، نشریات و رسانه ها و مراکز فرهنگی، مهم جامعه ای ما، بدون تردید از برکات اقدامات و بستر سازیهای حساب شده و توجهات بی شایبه استاد مزاری به، اهمیت استراتژیک و سر نوشت ساز بودن این حوزه تمدن ساز می‌باشد.

نمونه های چون، انتشار پیام مستضعفین، مجله وزین جبل الله، تأسیس و فعال نمودن مرکز نویسندگان افغانستان، تأسیس مجتمع آموزشی حقوق در سطح دانشکده، طرح تأسیس دانشگاه با میان، طرح تأسیس رادیوی با میان، احیای، تاریخ نویسی در میان هزاره ها، تصحیح، چاپ و انتشار کتب تاریخی از جمله کتاب مهم سراج التواریخ راه اندازی هفته نامه وحدت، تأسیس جریده امروز ما و دهها نشریه مهم و پرتیراژ دیگر که، امروزه جزء منابع فرهنگی و زخایر غنی و سودمند، ملی محسوب می‌گردد، از نمونه ها و موارد، می‌باشد که توسط شخص او طرح و بعضاً به فرجام رسیده اند.

بروز فراز مندانه ای فرزندان هزاره در عرصه های فرهنگی و هنری، اداره و رهبری دهها روزنامه و مجله چاپی و ساختن دهها

فیلم زیبا و ماندگار و مدیریت صد ها رسانه یی انتیر نیتی و صد ها تشکل فرهنگی توسط انها، ضمن اینکه، بیانگر توانمندی، تلاش و اقتدار فکری هزاره ها می باشد، نشانه ای از منبع نوری است که این اندیشه های ابشار گو نه از ان سر چشمه گرفته اند، وان چشمه سار جوشان و پاک و جود مزاری است.

مسأله دیگر که، در این راستا یادش زیبا کننده این بحث می گردد، حضور بهارین و ساختار شکن زنان و دختران هزاره در مسایل اجتماعی، فرهنگی و هنری می باشد. ایجاد چنین تحول در کشور بسته و سنتی، چون افغانستان از زمینه های حساس و قابل تأملی است که باید، بطور شایسته ای توسط روشنفکران جامعه ما، شکافته و بررسی گردد، تا راز رشد و شکوفایی سریع استعداد های سر کوب شده ای انها بیشتر روشن گردد؟ و چگونه شد که با ظهور مزاری در جامعه ای ما بعلاوه، بو جود آمدن تحولات شگرف دیگر، زنان و دختران هزاره، از کنج خانه های گیلین برون آمده و میدان دار واقعی حمایت از مزاری و آرمان های او می گردند، که زنان و دختران غیور و با همت هزاره، در کنار مزاری ضمن اینکه، شخصیت انسانی و استعداد بشری شان را بالنده می سازند، سهم بزرگی را در رهبری و اداره امور رات فرهنگی و تبلیغی هزاره ها در داخل و خارج کشور، بعهدده داشته، و از موفقترین نیروهای هزاره بحساب می آیند.

و امروز همگی می دانند که نشریات، ویسایتها و ویلاگهای زنان و دختران هزاره در کشور و جهان، از بر جستگی خاص و نمایانی در میان زنان وطن ما، بر خوردار می باشند.

در مجموع، این بالندگی و طراوت فرهنگی، عزم و استواری فرهنگیان و هنر مندان ما، ضمن اینکه بیانگر، زنده بودن ملت صبور و با عشق هزاره است. نشان دهنده، حضور دستان توانمند و چشمان پر اشاره و بیدارگر مزاری، در حیات و جریان ذ لالین فرهنگی هزاره نیز می باشد، دلیل بر این مهم تأثیر پذیری مستقیم ادبیات نوین هزاره از افکار، مزاری می باشد. مزاری که، طراح و مبتکر اصول و ادبیات و حدت ملی، عدالت اجتماعی، مشارکت همگانی و همپذیری ملی بود. افکارش در ادبیات امروز هزاره بخوبی انعکاس یافته و ادبیات هزاره را مایه و شکل خاص بخشیده است، ادبیات هزاره ادب برابری و همزیستی شده است، انگونه که مزاری ادبیات سیاسی افغانستان را بسوی زیبایی معنویت و دل انگیزی عقلا- نیت تغییر داد، امروزه فرزندان فرهنگی او همین مفا هیم و پیا مهی نوین یعنی فلسفه ای سیاسی مزاری، که از شاه فرد های شعر سبز او می باشد، به شکل جدید از ادبیات فرهنگی و هنری در آورده و با توانمندی خاص، در واقعیت جامعه ای شان جاری ساخته اند.

از طرف دیگر، فرزندان فرهنگی مزاری مو فق گردیده اند که بنا بر آموزه های با به ای شان ابشار عدالت خواهی را به عنوان یک جریان زنده، در بستر تاریخ، جاری ساخته و مزاری و افکار او را به ارمان ملی و ماندگار تبدیل نمایند. امروزه موج را که هنر مندان و نویسندگان هزاره ایجاد کرده اند بدون شک ما را بسوی ساحل دو ستی، عشق و زندگی شرافتمندانه و مطمین، ملی نزدیکتر می سازند. اخلاق ادبی و نوشتاری فرزندان مزاری الگوی مناسب و خوبی است برای نسل فرهنگی کشور ما.

از طرف دیگر توجه و عطش، فرهنگی هزاره ها و صداقت و تعهد ملی که در ادبیات و اندیشه های انها جلوه گر است، بخاطر ان می باشد که، معلم چون مزاری دارند او که در باره مقام دانش و فرهنگ دلسوزانه و امیدوارانه می گوید:

«امید وارم که، در افغانستان قهرمان و سربلند نیز، منطق دانش و فرهنگ جای تنگ نظری، قلدری و بی ثباتی را بگیرد».

و در جای دیگر به مردم، می آموزاند که، احترام و قدر دانستن و روشنفکران جامعه خود را بدانند و حفظ نمایند. و از گفته های او است.

حقوق و حرمت اندیشمندان، آزاد فکران و روشنفکران خود را در نظر داشته باشید.

مهمتر از همه اینکه، مزاری تنها متحول ساختن، فرهنگ و امور فرهنگی متعارف و معمولی رادر نظر نداشته، او می خواست و توانیست که فرهنگ حاکم در روابط اجتماعی مردم افغانستان را نیز تغییر داده و بدنبال ان قضاوت مردم حتی روشنفکران و

اندیشمندان جا معه را نسبت به اقوام و توده های محروم چون هزاره ها، معتدل نموده و آنها را نسبت به پندار های خودشان مردد، نمایند، بگونه که دیگر هزاره بی استعداد و نالایق تبدیل به افسانه گردیده است.

مزاری در این نبرد، تنها با حاکمان ستم و فرهنگ خشن و نفرت زای، آنها طرف نیست، او در قدم اول، مردم که پیرامونش گیرد آمده اند را مخاطب قرار داده و نسبت به باورهای کشنده و خود فراموشی و ترس و هراس از ظلم و شاه، را از ذهن و وجود هزاره به بیرون می ریزد.

او با نگاهی عمیق و جا معه شناسانه ای خود، به درون جامعه هزاره، عوامل بازدارنده داخلی و خرافات رواج یافته در میانشان را شنا سایی و برای زدودن آنها با، حکمت و تدبیر سنجیده شده اقدام می نمایند. و در این راه، ضمن بستر سازی مناسب برای آغاز، یک نهضت آگاه می بخش فکری و انسجام، نیرو های جوان فرهنگی و بخروش آوردن نیروی لایزال مردم از نیرو و توانمندی خودشان، که فراموش گردیده و یا در چاله های سرد، ترس خرافه ها دفن گردیده بود بهره می برند.

او در کوتاه ترین زمان ممکن موفق می گردد که، جا معه هزاره را به روشن کده ملی و مناره عدالت خواهی تبدیل نموده و از نگاه فرهنگی و سیاسی متحولشان بسازند و با نگاهی جدید به سرنوشت و توانمندی مردم، افقهای نوین و جذاب را برای آنها بنمایانند. او در فرصت بسیار کم، موفق می شود که با درایت و شجاعت بی نظیرش اقیانوس آرام و ساکت هزاره را به موج و تلاطم در بیاورد. او توانیست که، هزاره ای به زاویه رانده شده، گوشه گیر و خود کتمان گر را، در متن واقعه و قضیه سر نوشت ساز ملی و تاریخی بکشاند، و با قدرت تفکر و شجاعت خود، سیاهی و ستم را تحت تعقیب، قرارداد و در شبکه حیات اجتماعی هزاره خورشید آگاهی، تفکر و اندیشه را علمدار گرداند.

مزاری با سنجش دقیق از، توانمندی های هزاره ها آنها را به تحرک هدفمند و ثمر بخش در آورده و از صفوف پراکنده شان امواج نیرو مندی ساخت که هیبت تلاطم ان اساس و ابهت پوشالی حاکمیت و ستم تاریخی را به مرگ ونا بودی تهدید نمود. و در عرصه های دینی و مذهبی نیز چنان اصلاحات را در میان هزاره ها ایجاد نمود که در تاریخ آنها نمونه ی نداشته است.

او با جوهره آگاهی و منطق دین راستین و آزادی بخش، حجابهای تیره و زمخت دروغ، فریب، ریا و تزویر را از روی ریا کاران سیاسی و مذهبی برداشته و اجحافها و حق کشیهای تاریخی ستم گران و بهشت فروشان معامله گر را با روشن بینی بر ملا ساخت، و جهت تصحیح و روشن نمودن، مسیر آینده سیاسی و دینی هزاره ها در قرأت دینی و سیاسی آنها تغییرات محسوس و اساسی ایجاد و آنگاه با پشتیبانی و حمایت بیدریغ مردم هزاره، خواهان اصلاحات ریشه ای، در ساختار های ملی و دولتی و مشارکت عادلانه همه اقوام افغانستان در اداره ای کشور گردید.

مزاری، با ناخن گزاشتن روی تارهای عصب و سازمان دید، بینش دینی، روانی و تفکرات، اجتماعی مردم هزاره، نهضت ملی و ماندگاری را در جهت بیداری و خود باوری آنها اساس گزاری نموده و به راه می اندازد، و این نهضت مردمی چنان اساسی و فرا گیر است که بطور روشن، باعث بیداری سیاسی و خود باوری ملی لایه های مختلف جا معه هزاره می گردد.

مزاری، با القای شجاعت و غیرت برای هزاره ها، عشق و خود گزری را، در میان آنها ایجاد می نمایند چنانکه، در پیمودن راه بسوی آزادی و عدالت هیچ کسی احساس خستگی ننموده و همه با فداکاری می کوشند تا خود را به قله های که مزاری رسیده برسانند و افقهای که او ایجاد کرده را به تماشا و پرواز پردازند، مزاری، با منهج و مشروع نوین رهبری خود ضمن اینکه فرهنگ و قضاوت مردم را نسبت به هزاره تغییر داد به هزاره ها هم گفت:

«مردم ضرورت دارد که استعداد های خویش را از قوت به فعلیت برساند که این یک ضرورت اجتماعی و ملی است.»

آری، صداقت و معجزه، بیان و زبان با محبت و بیدارگر مزاری بود که به هزاره قدرت ایستاد شدن و توان اعتراض و تصمیم گیری رابخشید. بدین گونه است که می بینیم هزاره ای که از نام یک عسکر می ترسید و حکومت و سیاست را کار حرام تلقی می نمودند

سیاست کردن و تفکر برای آینده و سر نوشت خود را بالا ترین، تکلیف دینی یا فتنه و از طرف دیگر همان هزاره ای گوشه گیر و ترسان با دم مسیحایی مزاری، در برابر انواع ستم و ظلمهای قدیم و جدید مردانه، می ایستد و سر نوشت تاریخ کشور شان را با آگاهی و اقتدار خود بنفع منافع ملی و مصلحت عمومی همه اقوام کشور تغییر می دهند. و در این راستا است که، فرهنگ و منش هزاره و به همین مقیاس فرهنگ عامه و حاکم در فضایی عمومی، افغانستان نیز نسبت به هزارهها در حال تغییر یافتن است و هیچ ظالم، از گذشته های نا روای خود نسبت به حقوق لکد مال شده هزاره، دفاع کرده نمی تواند، و در عرصه دیگر امروزه حد اقل فرصت فریاد زدن برای هزاره محکوم و مغضوب، به وجود آمده است.

هزاره با تو نمندی و جرأت تماشایی خود، در عرصه های فرهنگی و هنری، در سطح جهان نتنها جایگا خود بلکه، مقام بلندی را برای پرچم کشور شان نیز بدست آورده اند، و هنر و فکر هزاره بعد از سالهای نکبت و بلا- چهره انسانی و زیبایی هنری و فرهنگی افغانستان را برای مردم دنیا بنمایش می گزارد.

عدالت و عدالت خواهی در دیدگاه مزاری

این عرصه، از مهمات و اصول حیاتی و تجلیگاه عشق جوشان مزاری به حساب می آید، لذا هر چه توان و سرمایه داشت در پای سپید دار عدالت وافق خورشید زای زندگی تاریخ خود گذاشت، جان خود را نیز در جهت باروری و جان گرفتن و توسعه یافتن عدالت در، افغانستان هزینه نمود و گفت:

«حزب وحدت اسلامی از هر طریقی که منجر به عدالت اجتماعی در جامعه ای افغانستان گردد و حقوق ملیتهای محروم را اعاده کند استقبال می کند. برای ما مهم نیست که لویه جرگه تشکیل شود و یا مجلس ملی، مهم اینست که حقوق مردم در نظر گرفته شده به تناسب حضور و میزان جمعیت شان در تصمیم گیریها سهیم باشند».

مزاری، عدالت اجتماعی را در افغانستان، نظام حکومتی و ساختار دولتی آن یک اصل میدانست، در نظر او عدالت اجتماعی در افغانستان گزینه دوم نداشت و ندارد، او به امید و بار دهی درخت عدالت می زیست. او عدالت را اساس و مایه نظم و سامان یابی امور اجتماعی و ضرورت زندگی جمعی انسانها و دلیل حیات شان می دانستند.

مزاری ضمن بیان ارمان عادلانه خود و مردمش در حقیقت می خواهد که از عدالت و مفهوم سیاسی و اجتماعی آن تعریف ملی و جدید ارایه نماید. او در انجام و پرورش این عزم، تاریخی خود موفق هم می گردد. و با صراحت می گوید:

«ما خواهان عدالت سیاسی و اجتماعی هستیم ما حقوق مردم خود را می خواهیم و انحصار را نفی می کنیم و لو از طرف هر کسی باشد».

عدالت اجتماعی و سیاسی در دیدگاه مزاری و در بستر بنام افغانستان و جامعه افغانی، تأمین حقوق ضایع شده مردم و رفع ستم از آنها و در نهایت شکستادن انحصار قدرت سیاسی و نفی جدی آن می باشد.

بابه مزاری، از ستم و ظلم تاریخی که ملت افغانستان خصوص هزاره ها قرنهای بردوش شان حمل کرده بودند، خوب آگاه بود و تمامی، رنجهای فرساینده و کشنده ای مردم خود را، لمس کرده بود به همین خاطر او شایسته ترین انسان برای بیان و تبیین عدالت در افغانستان و مدعی بر قراری آن بود. استاد مزاری در یک جمله کو تاه می فرماید:

«خواست ما تأمین عدالت و برابری و برادری میان مردم افغانستان است».

و در جای دیگر می گویند که:

«ما می خواهیم ستمهای چندین قرنه بر مردم افغانستان پایان یابد و جامعه ای بوجود آید که در آن از تبعیض، برتری گری و تفاخر و افزون خواهی خبری نباشد و کلیه مردم افغانستان از هر قوم و نژاد و با هر رنگ و زبان، برادارنه و برابر زندگی کنند و حقوق حقه تمامی ملیتهای افغانستان تأمین گردد».

استاد مزاری با تعریف روشن و زیبا از شهروند و حقوق شهروندی، شهر وندان افغانستان ضمن قدر گذاشتن به اراده آزاد مردم از کثرت گرای و مشارکت همگانی و همپذیری ملی در ساختار سیاسی دولت و حکومت بعنوان تنها راه رسیدن به، برقراری عدالت اجتماعی در جامعه افغانی یاد نموده و تأکید کرده اند.

رعایت اصل عدالت از ارمانهای استیراتیژیک و غیر قابل تغییر مزاری بود، او عدالت را نه یک راه و نه یک رویش بلکه تمام زندگی می دانست و عدالت در دیدگاه او ریشه و شیره حیات اجتماعی را می سازد و به روابط انسانی و اجتماعی مردم نظم و نسق انسانی و عقلای می بخشد و زندگی را زیبا و دلپذیر می سازد.

و آخر اینکه مزاری از ارمانهای زیبای چون برادری و عدالت اجتماعی و ارزوهای تابناکی چون تحمل و همپذیری مردم افغانستان، دفاع می نماید که در صورت جاری شدن، ان در جامعه همه اقشار و شهر وندان افغانستان بطور یکسان و مساوی از فرصتها و زمینه های اجتماعی و سیاسی و اقتصادی ان تفکرو اندیشه، بهره مند می گردیدند.

و حال این سوال مطرح است که طرح و حمایت از اصل عدالت و برابری ملی، با کدام دین و با کدام عنعنه ملی و یا کدام بخش از استقلال و عزت افغانستان در تضاد و مخالفت بود که بجرم طرح و حمایت از ان، مزاری را کشتند؟

این سوال در تاریخ افغانستان همچنان باقی خواهد ماند تا از جانب وجدان حقیقی این سر زمین جواب خود را بیابد اما فعلا چنان چیز در دست ما نیست بغیر از اینکه سخن شاعر بزرگ و معاصر کشور مان ابوطالب مظفری را که در رثای بابه مزاری سروده اند تکرار و به پیام ان اقرار نمایم که:

ترا بجرم بلندی زباغ ببریدند

ز سر فرازیت ای سرو سبز ترسیدند

تو کوهوار سرریشه سخت می ماندی

به رغم باور طوفان درخت می ماندی

سرش زگردش این چرخ پیر بالا بود

زتوش و تاب شب سر بزیر بالا بود

کلام کوه شکافش که سر اعظم داشت

زهضم هاضمه های حقیر بالا بود

یادش بخیر و گرامی باد!

امستردام هالند نقل قول از سخنان استاد از مشارکت ملی شماره ۲۱ سال ۱۳۸۵ چاپ کابل

۲۰ حوت ۱۳۸۵

باز خوانی یک آرمان

باز خوانی یک آرمان

نویسنده: بیانیه طلاب و دانشجویان مقیم قم - ایران

بیش از یک دهه است که از شهادت رهبر شهید مزاری بزرگ می گذرد و سوگواری در سالیاد شهادت او اینک به سنت اجتماعی بدل شده است که هر سال از سوی مردم عدالت خواه، به ویژه هزاره ها در افغانستان و سایر نقاط جهان برگزار می شود. هزاره ها در داخل و خارج از افغانستان، در هر گوشه و کنار جهان از پیر و جوان، زن و مرد، کنار هم جمع می شوند و در ماتم فقدان مزاری اشک می ریزند. این اقدام بر بنیاد هر عاملی استوار باشد، بیش از همه بیانگر آن است که پیوند هزاره ها با مزاری پیوند واقعی و

ناگستنی است.

نمی شود هزاره بود و با مزاری نسبتی نداشت و نمی توان از تاریخ هزاره ها سخن گفت و از مزاری یاد نکرد. هزاره ها تاریخ، سرنوشت و آرمان هایش به گونه ای گسست ناپذیری با مزاری یکی شده است و او روح مطهر و شکوهمندی است که سراسر تاریخ، جامعه و آرمان های هزاره ها را فرا گرفته است. مزاری بخشی از تاریخ هزاره ها نیست بلکه کلیتی تام و جامعی از تاریخ هزاره هاست که با او هم می توان گذشته را به خوبی درک کرد، به شناختی از وضعیت امروز رسید و خطوط، جهت گیریها و چشم اندازهای آینده را نیز معین نمود. سالیاد شهادت مزاری برای هزاره ها، تنها تداعی کننده ی یک خاطره ی جانکاه، غم ناک و فاجعه آمیز نیست، بلکه بازخوانی یک آرمان، یک خط و یک تاریخ نیز هست؛ یک آرمان، یک خط و یک تاریخی که همگی به مزاری منتهی می شود و خون جاری مزاری به آنها حیات و ماندگاری می بخشد. مزاری، تنها تاریخ هم نیست، بلکه مایه ی حیات تاریخی هزاره ها نیز هست، او نه فقط به تاریخ نپیوسته بلکه تاریخ را پاینده، با نشاط و سرزنده نگهداشته است.

اما از سوی دیگر، آیا هزاره ها نیز توانسته اند به تاریخ، آرمان های شان و مزاری وفا دار بمانند؟ آیا در طول بیش از یک دهه، که مزاری در میان آنها نیست، توانسته اند، از آنچه را که مزاری برای آنها به ارمغان آورده و به میراث گذاشته بود پاسداری نمایند؟ آیا آنها رهروان و وارثان صدیقی برای تاریخ و مزاری بوده اند؟ یا آنکه بر اثر دل بستگی های زود گذر زندگی، تن آسایی و منفعت طلبی روز افزون به آرمانها و تاریخ خویش پشت نموده و مزاری را به یک امر نمادین صرف، که تنها دیوارها، خیابانها و شعارهایشان را ترین می کند بدل نموده اند؟ بدون شک، نمی شود کلی قضاوت کرد. در گام اول باید حساب نخبگان، به ویژه نخبگان سیاسی، در مقام جهت دهندگان رفتارها و فعالیت های سیاسی و جمعی مردم در سطح جامعه ی هزاره و تعاملات گسترده تر ملی را از مردم عامه جدا کرد و آنگاه دید که هر کدام چه نوع تعامل و نسبتی با تاریخ، آرمانها و مزاری داشته اند؟ اما در هر صورت، این پرسشی است که اینک هر هزاره در سالیاد شهادت پدر خویش باید خود را مخاطب آن احساس کند و میزان پایبندی خود را پس از یک دهه به رهبر، تاریخ و آرمانهای خود بسنجد. سالروز شهادت رهبر شهید فرصتی بدست داده است تا نکاتی را با هم مرور کنیم:

۱. سنت برگزاری مراسم سوگواری در هر سالیاد شهادت رهبر شهید، از سوی مردم، هر چند به خوبی عمق عواطف و احساسات پاک مردم نسبت به او را به خوبی آشکار می کند، اما برای نشان دادن پایبندی واقعی و پاسداری جدی از آرمان، خط و راهی که او برای ما به میراث گذشته کافی نیست.

زمانی می شود گفت که ما وارثان خوبی برای مزاری بوده ایم که فعالیت ها و برنامه های فردی و اجتماعی ما متعهدانه در همان مسیری قرار داشته باشد که از او برای ما به میراث مانده است.

مردم و نخبگان سیاسی، در کنار برپایی مراسم سوگواری ها در طول بیش از ده سال، اینک باید به این پرسش پاسخ دهند، که در این مدت چقدر توانسته اند تعهد خود نسبت به آرمانها و خط بابه ی شهید را نگه دارند؟ ۲. در تاریخ افغانستان جامعه ی هزاره، دست کم، با دو نوع صف بندی و نابرابری در سطح ملی و جامعه مواجه بوده است. قومیت، عاملی است که اشکال متنوع نابرابری ها، تبعیض ها، خصومت ها و صف گیری های سیاسی و اجتماعی در قبال هزاره ها در سطح کلان ملی، به آن قابل ارجاع است. در سطح جامعه اما نابرابری و صف بندی از بنیاد و وجهه ی دیگری برخوردار است، که هر چند قومیت محتوا و ماهیت آنرا تشکیل می دهد، اما همواره از طریق کانال های مذهبی و اعتقادی عمل نموده است.

مبارزه ی درخشان مزاری برای عدالت، آزادی و کرامت انسانی هر چند رخنه های جدی در بنیادهای نابرابری در سطح ملی ایجاد نمود، اما شاهکار اساسی او افشا سازی لایه ها و وجوه پنهان صف بندیها و نابرابری هایی بود که بر اساس آن گروهی خاص ایمان و اعتقادات پاک مردم را دستاویز معاملات، منافع و دسایس اجتماعی و سیاسی خویش قرار داده بودند.

او در زمان خود نه تنها با شیوه های استفاده ابزاری از مذهب و عناصری که شیادانه از مذهب و باورهای دینی به سود مطامع و منافع گروهی خویش بهره کشی می کردند، مبارزه نمود، بلکه با حمایت از نهاد اصیل مرجعیت مذهبی، زمینه را برای شکل گیری نهاد سالم مذهبی در جامعه نیز فراهم نمود. بنابر این، مبارزه با اشکال انحرافی و سوء استفاده از باورهای مردم، یک امر مقطعی و کوتاه مدت نیست، بلکه همواره به هوشیاری، آگاهی، جدیت و استمرار از سوی آحاد جامعه نیاز دارد.

۳. یکی از اهداف و آرمانهایی که رهبر شهید جان خود را برای تحقق آن فدا نمود، شکل گیری حاکمیت ملی، مبتنی بر عدالت، آزادی، کرامت و فضیلت انسانی بود. عدالت خواهی، مبارزه با تبعیض و احقاق حقوق قومیت ها، جوامع و قشرهای محروم مفاهیم و ارزشهایی اند که برای نخستین بار در تاریخ افغانستان به وسیله ی شهید مزاری وارد ادبیات سیاسی افغانستان شد.

از این روی، جریان عدالت خواهی در افغانستان با یاد و نام مزاری به طور گسست ناپذیری گره خورده است. در دوران جدید هر چند بهبودی صوری به لحاظ امنیت، ثبات و آزادی به وجود آمده، اما لایه های بنیادین نابرابری در سطح ساختارها، نهادها و توزیع امکانات و فرصت های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی به ویژه در قبال هزاره ها همچنان دست نخورده باقی مانده است. صرف نظر از گذشته ها، در طول شش سال گذشته، با آنکه هزاره ها بیشترین مشارکت را در تمامی عرصه های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و امنیتی در سطح کلان ملی از خود نشان داده اند و هزاره جات یکی از امن ترین نقاط کشور بوده، اما هیچ پروژه انکشافی در سطح هزاره جات اجرا و تطبیق نشده است. این در حالی است که بنا به گزارش بنیاد انکشافی ملل متحد، هزاره جات نه تنها در گذشته بر اثر سیاست های تبعیض آمیز حاکمیت ها با محرومیت مضاعف مواجه بوده، بلکه امروزه نیز یکی از محروم ترین و آسیب پذیر ترین مناطق افغانستان به شمار می آید. از سوی دیگر، وضعیت هزاره ها در مناطق شهری، به جز کابل نیز بگونه ای است که از هیچ نوع امنیت جانی و مالی برخوردار نیستند. در مزار شریف، نه فقط چهره ها و شخصیت های ذی نفوذ مانند مرحوم حاجی اشرف رمضان ترور می شود بلکه اموال و املاک مردم عامه نیز توسط عواملی که برای چیزی جز منافع بانندی خود فکر نمی کنند، آشکارا و بی حساب و کتاب مصادره می شود.

عین همین وضعیت کما بیش در هرات نیز وجود دارد. چشم پوشی دولت بسادگی در برابر تمامی این مسائل نشان می دهد که سیاست ها و برنامه های کلان ملی در قبال هزاره ها هنوز دچار دگرگونی جدی نشده است و مبارزه برای احقاق حقوق هزاره ها و ارتقای آنها تا سطح شهروندان درجه یک در کشور، در آغاز راه است. در عین حال، ما ضمن حمایت از دولت و ساختارهای کنونی کشور بار دیگر مصرانه خواهان آنیم که دولت به اندیشه ها، آرمانها و مؤلفه های عدالت خواهانه ی رهبر شهید مبتنی بر توزیع عادلانه ی فرصت ها و امکانات شهروندی و رفع محرومیت از قومیت ها و اقشار محروم، به ویژه هزاره ها به عنوان محرومترین قشر ملی در افغانستان، توجه جدی نماید.

این امر بدون تردید، از طریق افزایش مشروعیت مردمی و اجتماعی به استحکام پایه های حاکمیت مرکزی در برابر بحران های ناشی از تروریزم و مداخلات بیگانگان می انجامد.

یاد و روح شهید مزاری جاودانه و شاد و راهش پر رهرو باد!

والسلام علیکم و رحمت الله

طلاب و دانشجویان افغانستانی مقیم قم

جمعه ۱۸ حوت ۱۳۸۵ هجری شمسی

شهید مزاری؛ هویت و وحدت ملی

شهید مزاری؛ هویت و وحدت ملی

نوسنده: توسلی غرجستانی

بعد از به قدرت رسیدن مجاهدین در کابل و ایجاد دولت اسلامی توسط مجاهدین چند صباحی نگذشته بود که بخشی از جامعه مورد بی مهری برخی از مجاهدین و قوماندانان پرنفوذ جهادی قرار گرفت که در رأس این بخش شهید مزاری و اطرافیان ایشان قرار داشت. مقاومت سه ساله شهید مزاری در غرب کابل نمادی است از ایستادگی در برابر نابرابری، بی عدالتی و احیاء و تثبیت هویت مردم ما. بگذریم و بگذاریم آن چه در این مقطع تاریخی برای مردم ما پیش آمد و آنچه بر این قوم محکوم رقم خورد. قضاوت این فصل از تاریخ را به آیندگان واگذار می کنیم.

مقاومت شهید مزاری ارمغان و ثمراتی داشت که برای ما بسیار ارزشمند و سود مند بوده و هست. ما در اینجا به دو نتیجه مهم و دو فاکتور اساسی از آن نتایج می پردازیم:

شهید مزاری و هویت ملی

شهید مزاری در واقع نه تنها احیاگر هویت برای جامعه ی هزاره و شیعه بود، بلکه احیاگر هویت برای تمام اقوام محکوم در کشور بحساب می آید. ایشان در تمام موضع گیری های خود خواهان اعاده و احقاق حقوق تمام اقوام محروم کشور بود و راه حل بحران کشور را از همین مجرا قابل تأمین می دانست. شهید مزاری و استراتژیی مورد نظر او بود که توانست این باور اشتباه " که اقوام محروم و محکوم کشور در سال های متمادی باید همچنان محکوم و محروم باشند " را از اذهان زدود و مردم ما را به این حقیقت رساند که هزاره ها، ازبک ها، ترکمن ها، ایماق ها، تاجیک ها و پشتون ها در این سرزمین حق دارند و باید همانند دیگران در سرنوشت کشور و در حاکمیت شریک و سهم باشند. استاد شهید در یکی از سخنرانی هایش می گوید: (ما مردم افغانستانیم هیچ نژادی را نمی خواهیم نفی کنیم. ترکمن است، هزاره است، تاجیک است، افغان است، ایماق است و دیگر اقوام هستند. همه آنها بیایند در این مملکت برادر وار زندگی کنند و هر کس به حقوق شان برسند و هر کس درباره ای سرنوشت خودش تصمیم بگیرد. این حرف ماست. اگر کسی بیاید و نژاد خود را حاکم بسازد دیگران نفی بکند این فاشیستی است. استاد شهید در جای دیگر چنین می گوید: ما سرزمین افغانستان را سرزمین مان می دانیم. این خاک را برای آزادیش بیش از یک میلیون شهید دادیم، و جب به و جب از این میهن دفاع می کنیم و بدین معنی نیست که ما حق نداشته باشیم، ما سرنوشت خود را تعیین نکنیم. اگر بی تفاوت باشیم، اتحاد خود را حفظ نکنیم، می توانند ما را ۳۰۰ سال دیگر باز حذف کنند، آن وقت برای جوالی گری باشیم!! " احیاء هویت " مجموعه سخنرانیهای استاد شهید ص ۳۳ و ۲۱).

اگر بعد از چند دهه بحران و درگیری؛ قانون اساسی که تأمین کننده منافع و مصالح ملی و تمام اقوام ساکن در کشور بوده و حقوق ملی و مذهبی آن ها را به رسمیت شناخته است؛ به وجود می آید و توسط نمایندگان مردم به تصویب می رسند، از نتایج ثمر بخش تلاش ها و کوشش های آن شهید و امثال ایشان می باشند. البته سعی و تلاش شخصیت ها، رهبران جهادی و بزرگان قوم را نمی توان در تصویب قانون اساسی از نظر دور داشت اما با تحلیل و ارزیابی دقیق می توان به این نتیجه رسید که این قانون اساسی حاصل تحمل مشکلات و زحماتی است که شهیدان بزرگوار و گمنام کشور از جمله شهید مزاری و یارانش در این مسیر کشیده اند.

شهید مزاری و وحدت ملی

شهید مزاری بر این اعتقاد بود که تا زمان که وحدت ملی در کشور به وجود نیایند و منافع ملی بر منافع شخصی و قومی فایق نشود، بحران و بی ثباتی افغانستان برطرف نخواهد شد. مؤلفه های وحدت ملی از دید ایشان بسیار روشن و صریح می باشند که بدون در نظر گرفتن این مؤلفه ها و رعایت نکردن این مقوله ها وحدت ملی بیش از پیش دچار خسران و زیان خواهد گردید.

۱- ایجاد یک سیستم و حاکمیت که بتواند حقوق تمام ملیت های ساکن کشور را به نحوی عادلانه تأمین کند. در تعیین و نصب

وزراء، معاونین، والیان ولایات، ولسوال‌ها، قضات، ثارنوالی‌ها، اردو و پلیس ملی، استخدام در ادارات دولتی و حکومتی براساس عدالت و شایستگی باید انجام شود نه براساس قومی و منطوقی. استاد شهید برای این منظور ایجاد سیستم فدرالی را راه مناسب می‌دید و از آن ایده دفاع می‌کرد. (تنها راه حل که هم افغانستان را از تجزیه نجات می‌دهد و هم ملیت‌ها را قانع می‌سازد و هم حقوق‌شان را در دستهایش می‌دهد، یک سیستم فدرالی در افغانستان است که در آن توافق ملیت‌ها در نظر گرفته شود، عنعناتش در نظر گرفته شو، و خود‌شان تصمیم‌گیر باشد." احیاء هویت "مجموعه سخنرانیهای استاد شهید ص ۳۸)

۲- تقسیمات اداری کشور باید بر مبنای نفوس باشد. امری که تا آلان که در حدود سه سال و اندی از عمر حکومت بعد از طالبان می‌گذرد، هنوز جامه عمل نپوشیده و ادارات کشور بر مبنای همان تقسیمات فرتوت و ظالمانه‌ی قدیم به کار خود ادامه می‌دهد. حتی دولت مردان امروزی نمی‌دانند که نفوس فلان ولایت یا ولسوالی چند نفر است. با توجه به اینکه در امر برنامه ریزی و خدمت رسانی یکی از فاکتورهای مهم، آمار دقیق و شفاف تعداد ساکنین حوزه خدمت رسانی است تا براساس آن به نحوی مطلوب ارائه خدمت در ساحه معارف، صحت عامه و کار آفرینی صورت گیرد. شهید مزاری با درک حساسیت این موضوع چنین می‌گوید: (در رابطه با مسأله آینده چیزی روشن است که از نگاه بین‌المللی همه روی این مسأله قناعت دارند که حکومت آینده را رأی مردم باید تعیین کند و باهرکس که در این روزها مطرح می‌سازیم می‌گویند خوب اگر مردم شما زیاد بود، نفوس شما زیاد بود در آینده مردم برایتان رأی می‌دهد. ولی ما و شما می‌دانیم که در کشورهای آسیایی و کلا در شرق رأی مردم تعیین‌کننده نیست. قدرتی که در رأس حکومت است تعیین‌کننده است... ما در زمان ظاهر چهار دوره رأی‌گیری داشتیم. وکیل در پارلمان می‌آمدند، از تمام هزاره جات که هر ولسوالی‌اش یک صد و شصت هزار نفر داشت سه نفر وکیل می‌آمد و از جنوبی و مشرقی که نفوس هر ولسوالیش پانزده هزار نفر بود یک یک وکیل می‌آمد. تا دو هزار و هشتصد نفر هم یک وکیل داشت... در منطقه دره صوف که یک ولسوالی است قبل از انقلاب در زمان ظاهر چهل و سه هزار نفوس داشت. ولایتش که مرکز بود هیجده هزار نفر نفوس داشت آن وقت یک نماینده از ولایت می‌آمد و یک نماینده از ولسوالی. در کنار این چهل و سه هزار نفوس یک ولسوالی دیگر از برداران اهل تسنن بود که دوازده هزار باشنده داشت. پس دوازده هزار هم یک رأی داشت و چهل و سه هزار هم یک رأی." احیاء هویت "مجموعه سخنرانیهای استاد شهید ص ۳۶ و ۳۷)

شهید مزاری در مورد وحدت ملی هم چنین می‌گوید: (ما مردم افغانستان هیچ نژادی را نمی‌خواهیم نفی کنیم. ترکمن است، هزاره است، تاجیک است، افغان است، ایماق است و دیگر اقوام هستند. همه آنها بیایند در این مملکت برادر وار زندگی کنند و هر کس به حقوق‌شان برسند و هر کس درباره‌ی سرنوشت خودش تصمیم بگیرد. این حرف ماست. اگر کسی بیاید و نژاد خود را حاکم بسازد دیگران نفی بکنند این فاشیستی است. این بر خلاف رسوم بین‌المللی است. بناء ما تکرار می‌کنیم ما نیاز به این همبستگی داریم و نیاز به این کمک داریم. همان ص ۳۳)

فرجام این مقاله را با گفتار از شهید مزاری که در آخرین روزهای زندگی خویش خطاب به مردم بیان کرد؛ مزین می‌کنیم. از خدا خواستم که خونم در کنار شما بریزد:

(اما امروز چرا آمدیم شما را در وقت روزه مزاحم شدم و خواستم با شما صحبت بکنم، برای شما من اینجا می‌گویم که من هیچ منفعتی غیر از منفعت شما ندارم، اگر من می‌خواستم روی منفعت شخصی خود فکر می‌کردم در این دو سال و هشت ماه هم در کنار شما نمی‌نشستم، خواستم که در کنار شما خونم اینجا بریزد، در بین شما کشته شوم، و در خارج از کنار شما هیچ زندگی برایم ارزشی ندارد." احیاء هویت "مجموعه سخنرانیهای استاد شهید ص ۲۲۲)

رهبر شهید و تولید مفاهیم ارجمند در ادبیات سیاسی

نویسنده: حمزه واعظی - مارچ ۲۰۰۲ ناروی

ساختار سیاسی - اجتماعی جامعه افغانستان به گونه ای تولید شده که در دو صد سال گذشته کمتر مجال و زمینه باز تولید ارزش های فرازمند را در ادبیات سیاسی و گفتمان ملی پیدا کرده است. تکرار و تداوم حاکمیت های تمانخواه و خرد اندیش عامل اصلی چنین سکون و سکوتی در مفاهیم و مأخذ ادبیات سیاسی بوده است.

رهبر شهید یک پدیده در ادبیات سیاسی جامعه افغانستان بود. او جسورانه مفاهیم و مصادقی را در گفتمان ملی ارایه نمود که منشاء تولیدات جدید و موجب ابداع واژگان بدیع در ایات سیاسی گردید. دیدگاه ها و باز آوری های که در آن رهبر فرزانه در جهت پویای ساختار ایستای اجتماعی و پردازش مؤلفه های حاکمیت ملی مطرح نمود، به عنوان گزینه های فخیم یک اندیشه کلان سیاسی قابل مطالعه و پژوهش است.

مفاهیمی را که استاد شهید در تعامل پرتنش و خردگریز سیاسی معاصر افغانستان باز تولید کرد، نه یک مقوله روشنفکری، بلکه یک تدبیر و فهم جامعه شناسانه در حوزه سیاست علمی می باشد که ناظر بر درک عالمانه فراگردهای ساختاری و ایجاد تغییرات مقبول و مفید در سازمان سیاسی جامعه ی ساکن و ساکت افغانستان بوده است. تلاش های بلیغ او در جهت همگانی کردن فهم سیاست و کوشش های مجدانه اش بخاطر بسط همسازی و همسانی ارزش های سیاسی در عرصه ای ملی، نخستین بار در ادبیات سیاسی ما تدبیر، طرح، تولید و ارایه شده است.

تولید مفاهیم و ارزش های چون عدالت طلبی، برابری و توزیع ارزش ها، حقوق اقلیت ها، خویشن یابی و دیگر باوری ملیت ها، توزیع عادلانه قدرت و حاکمیت سیاسی برای تمام اقوام، اصلاحات اداری، هم پذیری و دیالوگ سیاسی میان صاحبان قدرت، ایجاد جرأت و جسارت اجتماعی برای توده های محروم و محکوم، افغانستان فدرالیزم و... برای اولین بار و به صورت گسترده و شجاعانه در ادبیات سیاسی ما صورت گرفته است. آنچه که در بررسی این موضوع اهمیت اساسی دارد، طرح و تولید مبتکرانه و هوشمندانه ای چنین مفاهیمی در ادبیات سیاسی به عنوان آموزه ها و نمادهای ارجمند است تا کاربردهای آن همگانی گردیده و ذهنیت عمومی نسبت به آن ها گشایش پیدا نماید و در نتیجه مأنوس ساختن اذهان و افکار نسبت به این مفاهیم به ارتقای فهم و شعور سیاسی عامه انجامد. فرایند طبیعی این سیره و ثمره، گسترش و توسعه و غنای واژگان ادبیات سیاسی در سطح ملی خواهد بود. بنابر این، شناخت جایگاه و پایگاه رهبر شهید یک ضرورت اجتناب ناپذیر اجتماعی و تاریخی برای نسل حقیقت جوی امروز است چرا که این نسل در معرض فهم ناگزیر سیاست و تحول گریز ناپذیر مفاهیم سیاسی قرار دارد، شناخت مزاری شهید به معنای درک حقایق بخش مهمی از تحولات و تطورات حساس تاریخ سیاسی معاصر است. تأمل بر آموخته ها و ساز و کارهای فرمند آن بزرگ در عرصه سیاست، به روشن شدن بسیاری از نیازها و آرزوهای گمشده ای این نسل خواهد انجامید.

داده های او در ادبیات سیاسی، اکنون که کشور در آستانه تحولات جدید قرار گرفته، به آشکاری در تعامل ملی تطبیق و بازگویی می شود و این، اولاً جامعیت و کلان نگری اندیشه های سیاسی - اجتماعی آن رهبر جاودانه را در حوزه آرمان ها و گفتگوهای ملی قابل تطبیق می سازد و ثانیاً هوشمندی، دقت و آینده نگری بی بدیلش را در پیشگویی و داوری حقایق و واقعیت های پیچیده ای جامعه افغانستان می نمایاند. اکنون همه شاهدیم که گفته های آن شهید مبنی بر اصلاحات اداری، حقوق اقلیت ها و مشارکت اقوام در ساختار سیاسی بر زبان همگان جاری است و همه طرف های داخلی و جامعه بین المللی شرط اصلی تحقق و ثبات و صلح در افغانستان را تأمین حقوق شهروندان و مشارکت اقوام می دانند.

کلام آخر اینکه، رهبر شهید مفاهیم غنی و فخیمی در حوزه ای ادبیات سیاسی ارایه و نیز تاریخ معاصر را پیش بینی پذیر نمود. شناخت و فهم این مفاهیم و تاریخ، از یکسو دایره واژگان ادبیات سیاسی فسیل شده ای ما را گسترده می سازد و از سوی دیگر،

توانایی، درک و تحلیل نسل امروز و آینده را از داده‌های سیاست و عناصر ادبیات سیاسی بطور فوق‌العاده‌ای غنا و فریبی می‌بخشد.

با درود و بدرود - حمزه واعظی ۱۳۸۰

مزاری، پلورالیزم، مانیفست عدالت

مزاری، پلورالیزم، مانیفست عدالت

نویسنده: معلوم نیست

انسان موجودی اجتماعی است و همزیستی مسالمت آمیز در کنار هموعان آرزوی همیشگی او بوده است. اما بشر در کنار همه توفیقات گوناگونش در طول تاریخ، درک ناصحیحی از بعضی خصوصیات درونی خود داشته که بارها و بارها زندگی او و هموعانش را دچار مخاطره نموده است. یکی از این ویژگی‌های درونی حب ذات است و میل به قدرت و برتری طلبی نمودهای آشکار آن. تاریخ گواه روشنی است بر این مدعا و تاریخ افغانستان مصداق بارزی از قربانیان مستقیم و غیر مستقیم این شاخصه را در خود دارد که اقشار عظیمی از توده‌ها را در کام خود کشیده است.

انسانها با ایده‌ها، علایق، نگرشها و خواسته‌های متفاوتی جوامع بشری را تشکیل داده‌اند و به‌طور طبیعی در شماری از گروههای دینی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی منسجم شده‌اند. تمامی این گروهها با ویژگیهای خاص خود و ایدئولوژیهای متفاوت، همه و همه زمینه را در اکثر ملل دنیا از جمله افغانستان برای تفرقه، تشنج و واگرایی سیاسی-اجتماعی فراهم نموده‌اند.

در اروپای قرن ۱۹ با پشت سر نهادن جنگهای صلیبی و بسیاری از تنازعات قومی، قبیله‌ای بسیاری از روشنفکران بر آن شدند تا در دنیای جدید با دیدی بازتر نسبت به همه گروههای انسانی آنها را صاحب حق دانسته و با گسترش دیدگاه کثرت‌گرا برای همه گروهها، شخصیت و اراده حقیقی قائل شوند که پیامد آن شراکت در حاکمیت بود. این احترام متقابل و به رسمیت شناختن حقوق متقابل میزان اصطکاک میان جوامع بشری را بسیار تقلیل داد و در ایجاد وحدت و همگرایی بسیار موفق ظاهر شد.

با نگاهی به شرایط افغانستان این امر کاملاً مشهود است که افغانستان امروز همچنان به سمت مدرنیته به پیش می‌رود و نمودهایی از آن نیز متجلی است. اما واقعیت این است که جامعه به لحاظ رشد اجتماعی و سیاسی و اندیشه حاکم بر آن همچنان سنتی و گرفتار در سنتها است. از طرفی سطح پائین آگاهیهای سیاسی و اجتماعی زمینه را برای بسیاری از چالشهای بزرگ و اختلافات عظیم فراهم کرده است اما نیاز مبرم جامعه برای رهیدن از این چالشها نگرشی پلورالیستی یا کثرت‌گرا است که در آن برای تمامی افراد جامعه و تمامی اقوام و مذاهب حقوق یکسان در نظر گرفته و همه خود را در حاکمیت محق و شریک بدانند و تنها داعیه دار این اندیشه در فضای سیاسی ناهمگون کشور استاد مزاری بود.

اولین اقدام مزاری هنگامی بود که در سال ۱۳۶۷ احزاب مستقر در پیشاور دولتی را به ریاست احمد شاه احمدزی تشکیل دادند اما در این دولت از اقوام هزاره و ازبک به عنوان شریک سیاسی در دولت دعوت به عمل نیامد. این حرکت با شکست مواجه شد اما بعد یک شورای مشورتی بوجود آمد که برای هر گروه مستقر در پیشاور ۶۰ نفر نماینده در نظر گرفتند و برای کل هزاره‌ها ۶۰ نفر همچنین در زمانیکه موافقتنامه پیشاور در اواخر سال ۱۳۷۰ و اوایل سال ۱۳۷۱ مطرح شد هزاره‌ها هیچ مشارکتی نداشتند.

شهید مزاری نهایت سعی خود را به کار برد تا به تمام مردم افغانستان تفهیم نماید که اشتراک در تاریخ، فرهنگ، ملیت و سرنوشت اقتضا می‌کند تا یک زندگی مسالمت آمیز و برادرانه داشته باشیم. یعنی کسی در آینده به خاطر تعلق به قومیت خاص مورد ستم قرار نگیرد و همانند دیگران از حقوق برابر و هویت ملی و سیاسی یکسان برخوردار باشد. هیچ یک از گروههای قومی احساس نکنند که از ساختار سیاسی حذف شده‌اند و همه اینها زمانی تحقق می‌یابد که عدالت به عنوان اساس طرحها و تصمیمات سیاسی-

اجتماعی مورد توجه قرار گیرد.

این طرز تفکر استاد محدود به یک قوم، یک فرهنگ، یک نژاد یا یک محدوده سرزمینی خاص نشد بلکه تفکری فراگیر و جهانی بود که همه تشنگان عدالت و برابری را مخاطب قرار می داد. اما پرواضح بود که وقتی این تفکر مزاری در عمل پیاده شد و خواستار نظام سیاسی شد که تمام اقوام در آن شرکت داشته باشند، اولین بار کسانی به حمایت او برخاستند و به دعوت او پاسخ دادند که سالها و قرن‌ها طعم تلخ بی عدالتی را چشیده بودند و از ستمها و تبعیضها رنج برده بودند. همانطور که سالها و قرن‌ها به جرم تعلقات قومی و مذهبی مورد نسل کشیهای بی سابقه قرن قرار گرفته بودند و از دوست و دشمن زخمها خورده بودند همانهایی که نسل اندر نسل چیزی جز تحقیر، ظلم و بی عدالتی به ارث نبرده بودند. آری قشر هزاره، تشنه ترین قشر عدالت، اولین بار در غرب کابل به ندای منادی عدالت لبیک گفت. تاریخ آغاز مقاومت در غرب کابل از نادیده انگاشتن حق گروهی از مردم افغانستان بود که در قرارداد پیشاور مورد بی توجهی قرار گرفته بود و از عرصه حاکمیت سیاسی افغانستان حذف شده بود و آتش این ظلم تا آنجا پیش رفت که فاجعه ای بس عظیم تر از نسل کشی عبدالرحمن خان را در دل تاریخ حک کرد، فاجعه ای که در قرن بی سابقه بود. بدین ترتیب عدالت که مبنای عقیدتی و فکری مزاری بود از اساسی ترین نیاز عصر او نشأت گرفت و بهای چنین آرمانی سالها رنج مقاومت و ایستادگی بود که بزرگترین ارمان آن تجدید حیات و تولد نوین جامعه هزاره بود.

او مرد حق و به دنبال احقاق حق بود می فرمود: برای بدست آوردن حقتان اقدام کنید، برای حقتان شهید بدهید و برای حقتان ایثار کنید تا عدالت برقرار شود. این مفهوم عدالت مسلما مزاری را خار چشم دشمنان عدالت و حاکمان وقت می نمود.

او هیچوقت خود را جدای از مردمش نمی دانست از بطن مردم برخاست با مردم بود و برای مردم بود. می فرمود: من هیچ منفعی غیر از منافع شما ندارم و از خدا هیچ نخواسته ام که من بدون شما در جایی دیگر بروم و شما را در معرکه تنها بگذارم. خواستم که در کنار شما خونم اینجا بریزد و بین شما کشته شوم. و او این را به مردمش اثبات نمود. مرد حق و منادی عدالت با نهایت قساوت و در اوج مظلومیت به شهادت رسید. کشته عدالت حتی در مرگ خویش نیز نهایت بی عدالتی را تجربه نمود. او را که سلاخی کردند عدالت نیز با او سلاخی شد. عدالت نیز همانند داعیه دارش در خاک آرمید!!!

بعد از مزاری کسی عدالت را فریاد نکرد، کسی از حقی دفاع نمود و برای حق خویش نیز مقاومت نکرد.

کسی که برای میلیونها افغان هويت آفرید و شخصیت انسانی و جایگاه اجتماعی آنان را زنده نمود و ارزشها قابلیتها و تواناییهای آنان را به خودشان و دیگران شناساند. او که محزوف شدگان تاریخ افغانستان را دوباره به تاریخ بازگرداند و گامهایی بس رفیع در حک نمودن واژه عدالت در قاموس تاریخ افغانستان برداشت آیا پس از او کسی برای زنده نگه داشتن مفهوم عدالت و پیر مکتب عدالت کاری کرد؟؟ آیا توانستیم مزاری را بشناسیم و اگر آری، توانستیم او را به عنوان یک اسطوره افغان به دنیا بشناسانیم؟ آیا توانستیم اندیشه جاوید او را در دنیا بسط دهیم؟ یا حتی برای مکتب و آرمان او تحقق عدالت بهایی پرداخته ایم؟ آیا هدف روشن و آرمان او را در دل نسلهای بعد از خود حک کرده ایم؟ آیا او را همچنان زنده و جاوید نگه داشته ایم؟ آیا و آیا و آیا

مزاری ابر مرد تاریخ ساز افغانهاست. افغانها او را قهرمان ملی و اسطوره عدالت خواهی می دانند. در سوگش میلیونها افغان گریستند و پیکر پاکش را از غزنی تا مزار شریف پیاده تشییع نمودند. و این پایان بود. امروز مزاری در سالگردها خلاصه شده است، آیا مزاری نیازمند یک روز آه و افسوس ماست؟ یا ما نیازمند او و زنده نگه داشتن مکتب او هستیم؟ او به خاطر عدالت زیست، به خاطر عدالت قیام کرد و به خاطر عدالت مقاومت نمود و رفت تا عدالت بماند. امروز ما مانده ایم مدیون مزاری و مدیون مدیون عدالت.

اندوه بی پایان پدر

اندوه بی پایان پدر

نویسنده: دختر رهبر شهید، زینب مزاری

۱۳۸۵ / ۵ / ۲۸

به نام خدایی که انسان را آفرید و به دنبال آن انسانیت را.

خوشا آنان که با عزت ز گیتی

بساط خویش برچیدند و رفتند

ز کالاهای این آشفته بازار

شهادت را پسندیدند و رفتند

خوشا آنان که از پیمانۀ دوست

شراب عشق نوشیدند و رفتند

شب بود. آری، شب... حیات خانه سایه روشن بود. باران تندی می آمد. جهان سراسر شیون بود. اندود عطر کاهگل در ناودان خانه می پیچید. گویا صدای گریه می آمد. کسی در فکر رفتن بود. دوست دارم از آبی سقف نیلگون لاجوردی بنویسیم. دوست دارم از دریای خوش رنگ زندگی سخن گویم، اما در آسمان ابری قلبم، جز احساس کمبود مهر پدری و مادری چیز دیگری نمی یابم. لحظه ای به کوهستان پر تلاطم زندگی ام سرکی کشیدم. باد سرد یتیمی را احساس کردم. پدر! با اینکه چشم هایم هیچ وقت، نگاه های پر مهرت را ندیدم، اما وقتی به قاب عکست می نگرم، چشم های تو شعله های آتش اندوه را در جان و جهانم می ریزد... شب ها بر بالین مادرم می نشستم و از خدا می خواستم به احترام آبرویت، به احترام قداستت، و به خاطر قلب شکسته ی دختر یتیمی که چشمانش فقط به مادرش دوخته شده و بعد پدر فقط به مادر امید دارد، مادر را از من دریغ نکند. پدر! اینک دختر یگانه ی تو در سکوت سرد سایه های تنهایی فقط با یاد تو زندگی می کند.

وقتی ابرهای آسمان خونین دلم هوای باریدن می کند، بغض خود را به درون فرو می دهم. پدرم! اگر در سال های پیش قلبم سرشار از کمبود مهر پدر بود، حال دل من خونین تر از دیروز است. اگر تا دیروز دریای وجود من از خستگی سال های فراق تو پر بود، اکنون غمی دیگر بر غم هایم افزوده شده است. زیرا اگر تنه ی خشکیده ی وجود من، پدر نداشت، تمام دلخوشی من به مادری بود که آینه دار درد ها و عاطفه های تو بود. و تنها به امید و عشق دختر یتیمش زندگی میکرد. آری، پدر! زینب تو آنقدر خسته از غمهای این روزگار است که دیگر توان و قدرت ایستادن ندارد. پدر، ای مهر رخشان خاطراتم! من، هرگز تو را و کیبدهای پیکر پاک و درهم شکسته ات را از یاد نمی برم. پیکر آغشته به خون تو که بر بالهای زخمی فرزندان حمل می شد از یادم نمی رود. انسانیت بیدار نیز هیچگاه رشادت ها و جانفشانی های تو را در راه تحقق ارزشهای انسانی از یاد نمی برد، هر چند غرق شدگان در قدرت و فریب خوردگان اسیر در زرق و برق دنیا با تمام وجود تلاش می کنند، تا خاطره ی مجاهدت های خالصانه ات را از ذهن ها پاک نکنند. پدر! تو تا ابد ستاره ی منور سحر در آسمان عشق، خواهی ماند، هر چند دنیا پرستان بی خبر از عشق و شب زده های کوچۀ های آکنده از غفلت و فساد که دست شان به چلچراغ کهکشان شهادت نمی رسد، رزم پر شکوه تو و یارانت را دوران غمباری وانمود کنند که بر سینه ی تاریخ نشسته است. من بعنوان تنها یادگار تو و بعنوان یکی از اعضای نسل مزاری، دوست دارم به آنها بگویم: شما از دیدن انوار ستاره های آسمان معرفت و معنویت عاجزید. شما هیچگاه روح بلند شهیدان سرزمین عشق را نمی فهمید و نمی دانید که چرا آنان از آرامش و آسایش دنیوی گذشتند و به آرامش و لذت ابدی رسیدند. بارها از خود پرسیده ام که واقعاً مزاری کی بود؟ مزاری چی شد؟ مزاری که می توانست همه چیز را برای خود بخواهد، چرا هیچ چیز را برای خودش نخواست؟ و در جواب این سئوالات فقط یک خط می توان نوشت: در خارج از کنار شما هیچ زندگی برایم ارزش

ندارد. بیاید دست هایمان را در دست یکدیگر قرار دهیم تا بتوانیم یاد و آرمان آن شهید بزرگوار را زنده نگاه داریم و راه او را ادامه دهیم. اهدافی که پدرم به خاطر آن ندای حق را لیک گفت و برای رسیدن به آن حتی از حلاوت فرزند سه ساله اش گذشت، چیزی جز گرفتن حق هزاره و تحقق عدالت اجتماعی در جامعه ی ما بود.

شهید مزاری و طرح انسانی کردن سیاست

شهید مزاری و طرح انسانی کردن سیاست

نوسنده: علی امیری

۱۳۸۵ / ۶ / ۲۹

همیشه در جهان چند تن الهام یافته وجود دارد که ارزش آشنایی با آنها از حد و اندازه بیرون است. (افلاطون)
 شهید عبدالعلی مزاری در میان نسل معاصر افغانستان چهره برجسته ای است. این برجستگی صرفاً به دلیل کوششهای سیاسی و نظامی او نیست که سر انجام به شهادتش در راه هدف و مقصود منجر شد و بدین ترتیب حل شدن در هدف را به عنوان پارادیم تازه در عرصه ی رهبری اجتماعی ارائه داد، بلکه بیشتر از آن جهت است که او برای نخستین بار در تاریخ معاصر، اقدام به بهم زنی مناسبات غیر انسانی حاکم بر روابط حکومت و مردم در جامعه ی افغانستان کرد. جامعه ای که نه تنها سلوک سیاسی حاکمان آن، بل تمام رفتار و روابط اجتماعی در آن از لحاظ انسانی مریض و معیوب بود.
 زندگی سیاسی مزاری مانند هر سیاستمدار دیگر و نهایتاً مانند هر رهبر مبارز دیگر آکنده از مجموعه ای کوشندگی ها و فعالیتها و در نهایت مرگ است.

اما میراث یک پیشاهنگ سیاسی و اجتماعی هیچگاه سلسله ای از کوشش ها و مبارزات نیست. بلکه در پس این همه، نگرش، طرح و اندیشه ای قرار دارد که روی هم رفته سؤال و پرسش اصلی شخص رهبر را آشکار می دارد. "نقش تاریخی "یک رهبر پرسشی است که او در برابر زمانه ی خود می گذارد. نقش تاریخی یک پیشوا همان دغدغه ی اصلی او است که بدان سبب نظام اجتماعی موجود را زیر سؤال قرار داده و آنگاه فعالیتها و کوشش های خود را متوجه ویرانی آن می کند تا بر ویرانه ی آن، نظام مورد نظر خویش را استقرار بدهد. شخصیت رهبر نیز در همین نقشها و یادگارهای تاریخی تجلی می کند. شخصیت رهبر مطابق به نقشی است که در تاریخ از خود زده است و این نقش البته که مجموعه ای کار و کوشش و فعالیت و مبارزه و حتی کشته شدن نیست، بلکه این همه ظهورات دغدغه ی اصلی او است.

اکنون اگر راه و آرمانی برای مزاری قایل هستیم و اگر مدعی ادامه ی این راه می باشیم، باید از نقش تاریخی او به عنوان یک رهبر سیاسی و اجتماعی سؤال کنیم. و با همین سؤال است که می توانیم رمز شناسایی شخصیت او را به دست گیریم. مقام او را در تاریخ معاصر بازناسیم و میزان نیاز و احتیاج خود را به او و راه و آرمان او مشخص کنیم. راه او همان نقشی است که خود در تاریخ زده است و ما باید آن را کشف کنیم. تلاش و مبارزه و رنج و شکنجه، بی سابقه نمی باشد و صف شهیدان تاریخ بشریت چندان کوتاه نیست و لذا کوشش های سیاسی و نظامی و فرهنگی مزاری از صدر مبارزه علیه قوای تعرضگر خارجی گرفته تا قیام و مقاومت سه ساله ی غرب کابل با تمام طول و عرض و ارزش و اهمیتی که دارد، تنها می تواند بازتاب و نشانه هایی از هدف اصلی او باشد.
 پس نقش تاریخی او چیست؟

نقش او " انسانی کردن سیاست " و به تبع آن مجموعه ساختمان وجودی و رفتار و روابط اجتماعی و اخلاقی جامعه است. در تاریخ معاصر افغانستان او یگانه کسی است که اقدام به انسانی کردن سیاست و مجموعه ی روابط اجتماعی نموده است. درک درست تر از این نقش، زمانی میسر است که متوجه باشیم که مزاری مشکل اصلی جامعه ی افغانستان را در چه می بیند. زیرا گروههای

مختلف مبارزه جو در این جامعه بر اساس نوع مشکل شناسی خاصی که داشته اند، هر کدام از طریق شیوه ی مخصوصی اقدام به معالجه ی درد اجتماعی این جامعه کرده اند. درک نقش تاریخی هر یکی از این گروهها نیز مبتنی است بر درک دیدگاههای آنان در باب معضل اجتماعی و مشکل اصلی ملت افغانستان.

نقش مزاری را نه تنها با شناخت مشکل اصلی از نظر گاه او که در یک افق باز هم وسیعتر، یعنی در پرتو شناخت مجموعه ی کوشش های اصلاح طلبانه و مشکلاتی که این کوشش ها را ناگزیر کرده است، به درستی می توانیم دریابیم. و این کار، ما را از اشارتی نه چندان مفصل به تاریخ جنبش های مبارز و اصلاح طلب ناگزیر می سازد.

از قریب دو قرن و اندی پیش که قدرت سیاسی در انحصار اندیشه های تبعیضی و نژادی درآمد، سعی گردید که این مفکوره ها در عرصه های سیاسی و اجتماعی توسعه یافته و بر تمام شئون جامعه استیلا پیدا کند که نتیجه ی آن نفاق اجتماعی در سایه ی حاکمیت مطلق العنان طائفوی بود. پروژه ی استقرار حاکمیت یک طائفه بر اقوام و ملیتهای مختلف و در مجموع بر ساکنان یک سرزمین توسط امیر عبدالرحمان تحقق پذیرفت. آنچه که این امیر پولادین استقرار داده بود اختناق بود. این اختناق سنت سیاسی هر حاکمیتی شد که پس از وی در عرصه ی سیاسی این جامعه به ظهور نشست است و از این پس تاریخ اجتماعی ما در کنش و واکنش یک سیستم منحصراً و غیر انسانی با مجموعه ای از نیروها و حرکت های پراکنده ای که به صورت معارض قدرت و سلطه ی بی چون و چرای استبداد و ستم تظاهر یافته است، خلاصه می شود.

درک درست از همین نیروهای معارض یگانه پیش شرط لازم برای شناخت دقیق کوشندگی های سیاسی و نظامی و در نهایت "نقش تاریخی" مزاری و آشکار شدن اهمیت او نه تنها به عنوان یک چهره ی برجسته در تاریخ معاصر که بعنوان تنها ایجادگر عهد تازه ی تاریخی از اهمیت بسزا برخوردار است.

تعارض علیه قدرت و تغلب مستقر، نه بر بغاوت و عصیان و نفسانیت مبتنی بوده و نه بر ستیزه جویی و طغیانکاری تاریخی. بلکه صرفاً مبتنی بر حقانیتی بود که تصور می رفت از عیب و اشکال نظام منحصراً حاکم ناشی شده و مجوز تعرض و تقابل علیه آن را فراهم کرده است. اما این تعارضات و تقابلها که به صورت سلسله ای از جنبش های شبه روشنفکرانه از مشروطیت گرفته تا مارکسیسم و اسلامگرایی جدید را شامل می شود از طرح مشکل اساسی جامعه ی افغانستان ناتوان بوده اند. زیرا این جنبش ها به سبب جهلی که راجع به زمان جدید داشتند، نتوانستند به فعالیتهای خویش عمق بخشیده و آن را از مرحله سطح به ظاهر فراتر ببرند و به یک حرکت عمیق و ریشه دار و طبعاً مانا و پرتیر مبدل سازند. برخی از این دست جنبش ها که هنوز هم حیات خود را از کف نداده و حضور خود را در جامعه دوام بخشیده اند، برغم گذشت سالهای فراوان از عمر آنها هنوز از اهداف خود فاصله ای دراز دارند.

جنبش های معارض افغانستانی چنانکه تاریخ گواهی می دهد یکسره در پی تطبیق و اجرای ایده ها و ذهنیتهای شخصی و مورد علاقه خود در جامعه بوده اند و کمتر کوشش کرده اند تا از راه طرح مشکل اصلی این جامعه در پی علاج دردها و نابسامانی های آن برآیند. خطوط کوشش های این گروهها البته که دارای تفاوت های بیش از حد است و همین امر شاید به زعم برخی مانع از آن باشد که جنبش های روشنفکری را اعم از مشروطیت و مارکسیسم و اسلامگرایی ماهیتاً یکی بخوانیم. اما از آنجا که این گروهها برغم مشارب متفاوت و اشکال و ساختار گوناگونی که از آن برخوردارند، در غفلت از طرح مشکل اصلی ملت افغانستان و غفلت از فقدان انسانیت به عنوان نشانه و سمبل از حاکمیت و استیلا ی تبعیض و انحطاط در جامعه، با همدیگر اشتراک حاصل می کنند، می توان آنها را ماهیتاً یکی خواند. اینان هر کدام "از ظن خود یار" این جامعه شدند و اسرار آن را از درون آن جویا نگشتند.

جنبش مشروطیت استقرار نظام مشروطه را تنها احتیاج واقعی مردم می دانست، بدون آنکه وسایل لازم را جهت ورود مردم به این مرحله تمهید کرده و یا مکانیزم استقرار آن را به درستی تشریح و از پایه های ارزشی آن درک و دریافت درستی داشته باشد.

جنبش کمونیستی هم خود را مصروف ایجاد بهشت موعود کمونیسم کرد. آنان چنان شیفته و شیدا و دلداده‌ی مرام‌شان بودند که تحقق و همچنین حقانیت و درستی آن را در برابر تباهی و نابودی حتی یک نسل آرزو می‌کردند و لذا از هیچ نوع گشت و کشتار ابا نداشتند. چون مطمئن بودند که بهشت زمینی را تأسیس خواهند کرد و رفاه و آبادانی و امنیت و آسایش را حداقل برای نسلهای بعدی به ارمغان خواهند آورد.

اسلامگرایی نیز در کشورها کارنامه‌ی درست و درخشانی ندارد. جنبش‌های جهادی هر یک برای حکومت‌های اسلامی مزعوم خود و در واقع تحمیل و تحقق ذهنیت‌های شان بر جامعه، خون ملت را ریخته‌اند. حکومت اسلامی که مجاهدین شعار آن را می‌داد هیچ معلوم نمی‌داشت که مردم در آن از چه جایگاهی برخوردارند. گروه‌های متعدد جهادی هر یک می‌پنداشتند که مشکل جامعه‌ی افغانستان همانست که او فکر می‌کند. برجسته‌ترین نمونه‌های حکومت اسلامی از نوع مجاهدین "دولت اسلامی" برهان الدین ربانی و "امارت اسلامی" ملا محمد عمر آخوند است.

مزید بر آنچه که گفته آمد این جنبش‌ها عیب و اشکالهای خرد و ریز دیگر فراوان دارند که اکنون فرصت بازگویی آن نیست، و من هم فعلاً در مقام آن نیستم که عواقب و پیامدهای بسط و توسعه‌ی اندیشه‌های انفسی و انتزاعی را در جامعه بررسی کنم. این کار طالب‌مقال و مجال دیگری است. فقط همین توصیف مجمل که از ماهیت مبارزات اجتماعی آورده شد به خوبی کمک می‌کند که اهمیت و نقش شهید مزاری را در تاریخ معاصر درک کنیم. این اهمیت چنانکه پیشتر نیز یادآور شدیم نه در کوشندگی‌های سیاسی و نظامی و حتی شهادتش خلاصه می‌شود که صرفاً از این جهت است که او مدلل حل مشکل را عوض کرده است. اهمیت مزاری در شناخت مشکل جامعه و نیز در ارائه مدلی که برای حل این مشکل کرده است، می‌باشد. او چون درکش از مشکل اصلی جامعه و نیاز اجتماعی ملت با دیگران متفاوت است. او الگویی تازه ایجاد می‌کند و در پی تطبیق ذهنیت‌های خود بر جامعه بر نمی‌آید که بدین ترتیب انحصاری را جایگزین انحصار دیگری کند و از استبدادی به استبداد دیگری پناه آورد و به جای اصلاح ابرو چشم را کور کند. بلکه او پیشاپیش در پی درک و شناخت معضل اصلی جامعه برمی‌آید و فقدان روابط و مناسبات انسانی را مورد تأمل قرار می‌دهد. از دیدگاه مزاری صرفاً از راه بازگرداندن انسانیت در جامعه و مدار قرار گرفتن انسان است که می‌توان بر معضل اجتماعی ملت افغانستان فایق آمد.

مزاری فقدان رفتار و روابط انسانی و استیلاء جور و جهل و تبعیض بر مناسبات آدمیان در جامعه را یگانه معضل این جامعه می‌دانست. لذا با الهام از آموزه‌های توحیدی اسلام، پیام برادری، برابری و کرامت انسانی را سر می‌داد و حل مشکل را در گرو احیاء انسانیت، احترام به انسان و اعتقاد به برابری انسان می‌دید. پیام او پیام انسانیت است. درست است که او یک هزاره‌ی شیعه مذهب بود. اما او نه نژادگرا بود و نه به بازیهای فرقه‌ای و مذهبی علاقه نشان می‌داد. هزاره به عنوان یک انسان تحقیر شده که بایستی از او رفع تبعیض و تحقیر گردد برای او مطرح بود و کیش تشیع به عنوان باور اعتقاد انسان، از نظرگاه او ارجمند و شایسته احترام بود و لذا می‌باید همسان با سایر مذاهب اسلامی دارای رسمیت و آزادی در کشور باشد.

با انسانی شدن سیاست و به تبع آن انسانی شدن رفتار "و" مناسبات اجتماعی "و مدار قرار گرفتن "تقوی" و "کرامت" به جای "زبان" و "نژاد" و نابودی اندیشه‌های تبعیضی و نژادی است که دین و مذهب جایگاه شایسته خود را در وجود آدمی باز می‌یابد.

اکنون که مجمل اشارتی به نقش تاریخی مزاری و میراث و پیام اصلی او برای نسل معاصر کشور کردیم، لازم است پایان این گفته‌ای پریشان و مجمل را به تبیین اهمیت این پیام که در واقع پاسخی است به یک پرسش، اختصاص دهیم. آن پرسش این است: آیا الگویی که مزاری مطرح کرده است می‌تواند ره‌آموزی ما در این وادی حیرت و ظلمت قرار گیرد؟

می‌کوشم پاسخی هر چند مجمل و کوتاه برای این پرسش بیابم. بدین قرار که:

اکنون با گذر دو دهه از ظهور عینی بحران در جامعه و قریب به نیم قرن تلاش و مبارزه مستمر سیاسی و قسماً نظامی، ما با انبوهی از تجربیات روبرو هستیم. و کار و کارنامه جنبش‌های بزرگ مدعی اصلاح و نوسازی را از قبیل "مشروطیت" و "مارکسیسم" و "اسلامگرایی" تجربه کرده ایم. اما از لحاظ پایان بحران و حل مشکلات همچنان در نقطه ابهام به سر می‌بریم. فعلاً که کمابیش این فرصت را یافته ایم که به صورت آفاقی تر مدل‌های مبارزاتی تجربه شده را مورد تأمل قرار دهیم. توجه به الگویی که آقای مزاری ارائه می‌دهد نیز اهمیت و ضرورت لازم را پیدا کرده است. توجه به مدل مبارزاتی او که خود بر شناخت ویژه از مشکل اصلی مردم افغانستان مبتنی است، مزاری را به عنوان یگانه شخصی که کوشش کرده است عهد تازه‌ای از تاریخ جامعه ما را آغاز کند و تبعیض و انحطاط را من حیث مدار و محور تاریخ گذشته از میان بردارد و انسانیت و رفتار و روابط انسانی را به جای آن استقرار بدهد، آشکار می‌دارد.

آنکه دانای گذشته و حال است می‌تواند که سازنده آینده نیز باشد. فردا را کسی می‌سازد که داننده وضع دیروز و امروز باشد. مزاری بزرگترین دانای درد امروز و راز آگاهترین مرد روزگار تیره کنونی ماست. و بناً می‌تواند سازنده آینده نیز باشد و لذا ما به او نیاز داریم و باید از طریق تمسک به راه و پیام او خود را از ظلمت کنونی برهانیم. راه خروج از ظلمت، ایمان به انسانیت و قبول برابری انسانها بدون مد نظر داشتن تعلقات لسانی و مذهبی و قومی است. و این را مزاری به ما تعلیم داده است و راه نجات همین است. او خود نیز توانست در محیطی که وحشت حکومت می‌کرد، انسان خوار و بی‌مقدار بود و انسانیت به چیزی گرفته نمی‌شد و افتخارات کاذب و دروغین مثل "خون" و "خاک" و "نژاد" و "زبان" جای کرامت و حیثیت انسانی را اشغال کرده بود، صدای انسانیت را بلند کند و از عداوت و نامردی‌ها و سنگ اندازی‌ها نهراسد. این مدل مبارزاتی و این پیام انسانی تنها میراثی است که از آن شهید زنده یاد داریم. و تنها راهی است که نسل معاصر می‌تواند با تمسک به آن، خود را از گرداب هایل کنونی به ساحل نجات برساند.

پیام او پیام کرامت انسانی وارج و احترام گذاشتن به انسان است. و این پیام کهنگی ناپذیر است و نسل امروز سخت به این پیام نیازمند است. و اهمیت مزاری نیز در همین پیام اوست. نه در اینکه او یک رهبر جهادی اس یا یک فعال و کوشنده سیاسی. مزاری به عنوان یک انسان مظلوم اما مؤمن و وفادار به انسانیت یک نظام ناعادلانه و غیر انسانی را زیر سؤال برده و کوشیده که با احیاء انسانیت و احترام به انسان، سیاست را در جامعه انسانی نموده و آن را حق گذار انسان و پاسدار کرامت او قرار دهد.

تجربیات شکست خورده مشروطیت و مارکسیسم و اسلامگرایی که هر یک در پی استقرار ذهنیت‌های شخصی و حداکثر حاکمیت ایدئولوژی‌های معینی در جامعه بودند، راهی را که مزاری جان خود را بر سر آن گذاشت، یعنی احترام به انسان و قبول کرامت انسانی همه افراد بدون در نظر داشتن تعلقات نژادی، زبانی و مذهبی، به حیث یگانه راهکار حل معضلات جاری پیشاروی نسل معاصر قرار می‌دهد. ما هیچ راهی جز قبول انسانیت همه افراد و در نتیجه قبول حق مساوی برای همه افراد نداریم. و با این مرحله البته که ما فاصله زیاد داریم.

باداری و بردگی بی‌مورد و امتیازخواهی‌های واهی هنوز هم در جامعه ما به اندازه‌ای است که علیه برابری و برادری و آزادی و عدالت قد علم کند. مزاری در هنگام حیات خود معروض حقد و حسد همین آقای طلبان بی‌جهت و شریف نژادان قرار داشت و اکنون نیز سعی می‌شود که راه و پیام او را با انگ‌ها و برچسب‌های مختلف پیوشانند و گم کنند. و با هزاران طعن و تکفیر و تهمت و توطئه به استقبال او بروند و او را به الحاد و کمونیسم و نژادگرایی و هر بد و بیراهه و یاوه و گرافه‌ای که بلدند و خود هزاران بار بدان آلوده اند متهم می‌دارند. در حالی که او فقط خواسته است از راه احیاء انسانیت و احترام به انسان و اعتقاد به برابری انسانی، بدون در نظر داشت نژاد و زبان و مذهب، سیاست را انسانی کنند و در خدمت انسان قرار دهد که سرانجام جان خویش را نیز در همین راه از دست داد:

راه انسانیت.

من و غم هجران تو

من و غم هجران تو
نویسنده: ذاکره طاهری

۱۳۸۵ / ۷ / ۰۵

در سکوت سرد سایه های تنهایی سر به دیوار غربت نرم نرمک ابر آسمان خونین دل من هوای باریدن کرده است. عقربه های ساعت نگران و سریع می روند و با هر رفتنی نیم نگاهی به عقب که من تنها مانده ام می کنند و دعوتم برخاستن و همراه شدن می کنند، اما می گویم صبر کنید تا عقده ی دل حداقل برای شما واکنم و بگویم:

زمانی که مهیای آشنایی با واژه ای که غریبی اش سخت آزارم می داد، شدم و از بازترین پنجره قلبم با او سخن گفتم، مصلحت!! نبود که مکتوبه احساسات کودکانه ام بدستش برسد. حرف هایم مثل یک آینه روشن و مانند یک رود زلال و آشنا برای تمام بی پدران، درست مثل آشنایی هوا با تن برگ بود ولی مصلحت اندیشان جوابم را اینگونه دادند، گفته های شما عین واقعیت است ولی مصلحت نیست که در هفته نامه وحدت چاپ شود!! و من تا امروز ندانستم که بیان و ابراز احساس یک دل پاک کودکانه فرزند شهیدی به کدام مصلحتی آسیب می رساند!!

بابه صد پاره ام! بابه قهرمانم! من امروز از هزاره نیلگون سخن می گویم، امروز از دل دردمندتر از دیروزم سخن می گویم، امروز قلب من صد چاکتر از دیروز است. دیروزی که اگر مرا پدری نبود به عشق وجود تو زنبق سیراب بودم، با تو سبز بودم و سرشار از تراوش های سبز.

تو مرا تا بیکران خود باوری، تا انتهای سرچشمه ناب ها، تا بدانجا که نگین هویتم را بیابم می بردی.

بابه خوبم! به فواره شهامتت سوگند که محبت گمشده پدر شهیدم را در تو می دیدم، در دستان تو دریای متلاطم مهر و صفا بود و در برابر قامت استوارت، بابا و هندوکش را خمیده می دیدم.

وزش قداست تو بود که خستگی سال ها فراق را از حس تنهایی می سترد. چشم بر چشمهایم که می دوختی، تا عمق وجودم رخنه می کردی. انگار برای تو هیچ حصاری وجود نداشت. متین و آرام می آمدی و پا بر خاک دلم می گذاشتی و باغچه دلم را که زیر و رو می کردی من می دانستم باران اخلاص و یکرنگی ات را نثار کویر عطشناک بی کسیم می کنی و بذر صفای تو تا عمق هستی ام ریشه می دواند و آن وقت بود که تنه خشکیده بی کسم را با هزاران نهال جوان تازه قد کشیده، پیوند می زدی و من می ماندم و اعجاز دست های تو!

دستهایی که وقتی بالا می رفت برای قنوت عشق، تا اجابت نمی شد پایین نمی آمد. اصلاً آن روزها تو تمام عشق بودی و نگاهت عشقی شیواتر، یک آسمان راز بودی و یک صحرا نیاز نشکفته و انعکاس تمام آینه هایی که التهاب کوچه های خاطره را در خود داشت و من همیشه میهمان بودم.

تو علی زمان بودی و ما جمله یتیمان تو. و من از این خلوت دور به تو دل بسته بودم و با غرور و امید در کوچه پس کوچه های تنگ غربت گام هایم محکم و استوار برای نیل به آینده ای روشن، به آینده ای زیبا که و وعده اش را داده بودی بر می داشتم. بر زمین و زمان فخر تو را می فروشم که مرا پدری چون بابه مزاری است، مرا پیر و مرادی علی گونه است. من امروز مرشد و مولا و مقتدا دارم، من از آن حقارت و بی هویتی قرن ها بیرون آمده ام و گل های وجودم را با نور کلام و با قطرات شبنم، نیمه شب های بابه ام پرورش خواهم داد.

و آنروز که زمزم عروج، چشمه‌های را پر کرد من ماندم و یک دنیای وابستگی، من ماندم و یک عالمه تردید که در برابر یقین تو ذوب می شد، تو می خواستی بروی، حس عروج نه چشمه‌های که تمام هستی ات را پر کرده بود و من که غرق در شادی هایم بودم به ناگه تمام رؤیاهایم در سایه بهت فرو رفت و سخت در حسرت پرواز طیف شمع وجودت ماندم و قلبم که نه بگذار بهتر بگویم قلبهایی را که فقط به شوق دیدار تو و وجود تو آبشار حیات را روانه کرده و طریق زندگی می پیمودند راکد و ساکن نمودی و حیات جاودانگی را به تفسیر کشیده و مفهوم طپیدن را برای قلب های مالا مال از درد فراق به تصویر کشیدی و گفתי که از تنگی قفس آهنی سرای فانی به تنگ آمده ای و زمان وصال با محبوب ازلت فرا رسیده است.

بخدا، امروز اگر یاسر و سمیه می بودند بر استقامت و پایداریت بر دین خدا و رسولش سر تکریم و تمجید فرو می آوردند چرا که تو نیز سخت ترین شکنجه های زمانت را از جانب کافران دوران متحمل شدی.

تو را هم فرق شکافتن، تو را هم سیلی زدند، تو را هم قطعه قطعه کردند، تو را هم گلو بریدند، بگذار نگویم که گفتنش هم برایم غیر قابل تحمل است و به راستی اگر یادآوری مصائب ائمه نبود نمی توانستم نظاره گر تصاویر صد چاک تو باشم.

بابه جان! مزاری بزرگ! چه مظلومانه زیستی و مظلومانه رفتی، قسم به مظلومیت که تو علی زمان بودی برای تمام امت بی پناحت. بابه غیورم! من امروز بر داغ هجرانت اشک نمی ریزم من بر زخم های پیکر خونین ات گریه نمی کنم، من امروز دردی دارم که اگر می بودی حق گریستن می دادی، من امروز خون سرخ تو و پدرم را بر لبان و ناخن های زنان و دختران مدعیان ادامه دهنده راحت می بینم، من امروز گام های آلوده شان را بر قلب های شکسته تمام فرزندان شهدا می بینم و این قلبم را دردمندتر از دیروز کرده و گلبرگ های وجودم را پژمرده و لبخند را برای همیشه تحریم کرده است.

آن روز که فرزندان تابوت آغشته به خون تو را بر شانه های زخمی شان حمل کردند و چون شیران ژیان در پی عاملین یتیمی شان بودند آن مدعیان برای در امان بودن از خشم فرزندان غیور گفتند: قسم به خون بابه مزاری تان که بیرق آزادی خواهیش را بر زمین نخواهیم گذاشت ولی در آن روزها در خفا و امروز عیان کردند و می کنند آنچه را که خود می خواستند و دیدیم که بابهای خون تو و تمام یارانت سر و گردن زنان و دخترانشان را مزین به زر و زیور کردند و شروع به خرید اماکن برای تک تک فرزندان و تقسیم دلار برای به دست آوردن منافع شخصی کردند و بر ایشان مهم نبود که بیوه زنان و یتیمان شکم گرسنه سر بر بالین می گذرانند.

مجلل ترین میهمانی ها و عروسی ها را برای اقوام و خویشان به راه می انداختند و می اندازند و میلیون میلیون خرج خوشگذرانی های دنیوی خویش می کنند، فرزندان شان را با زور پول و دلار راهی دانشگاه ها و مراکز آموزشی غیر انتفاعی می کنند در حالیکه یک فرزند شهید که با قابلیت و توانایی خویش وارد دانشگاه دولتی شده توان تهیه جزوات و کتب درسی خود را ندارد و باید دستیار مستخدمین دانشگاه مربوطه شود تا بتواند قرآنی چند به دست آورد و روزگارش را بگذراند و کجایی بابه مزاری که صادق سیاه ها باز هم پیغام بدهند که به بابه مزاری بگوئید صادق سیاه کالا ندارد.

آه! بابه خوبم از کجا و از کدامین درد جانفرسا بگویم که اندکی تهی شوم، واژه ها ابراز ناتوانی می کنند از غم و اندوه فراوانی که بر من و ما می گذرد در داغ هجرانت.

تو که رفتی زیبایی تنها شد، عزت و مردانگی بی کس شد و غیرت و غرور رفت. آسمان برای همیشه گلگون ماند و ابرها مدام در حال گریستن.

خورشید برای همیشه آسمان وطن را از تابش اشعه هایش تحریم کرد.

در باغ آرزوهایمان گلبوته های احساس، گلبرگ های امید، غنچه های لبخند و یاس های محبت همه پژمردند و دل شقایق ها برای همیشه خونین شد، بلبل و قناری جز غزل هجران هیچ نمی خوانند.

آنچه هست کویر است و برهوت، ماهیان عطشناک و در حال مرگ.

خارهای نامردی فراوان و پاهای خلیده بس زیاد و من تنها نشسته ام و چشم بر جاده دوخته ام، این جاده آبی پیش چشمان لرزان و اشک آلوده ام چون دریایی موج است و به این می اندیشم که روزی که رفتی گفتم که در اولین نم نم باران برخواهی گشت، گفتم با اولین بوسه باران بر گونه های تب دار فرسوده زمین در سپیده ای از سپیده دمان بر خواهی گشت و از آن روز من با باور اندیشه ام مسافر غریب کوچه مرامت شدم و تا حزن آلوده ترین کلبه شهر ستاره ها سفر کرده و با سوز دل ستاره های گریان هزار هزار غزل نا سروده سرآیدم و با کاروان خاطرات خوب با تو بودن تا آسمان بیکران مهربانیت هجرت کردم. همه جا بوی تو هست، همه جا بوی تو را دارد، بوی تو در افشار کابل، در بامیان و در همه جا عطر و صفاست و هر جا که خاطره ای از تو باشد هوای تازه برای نفس کشیدن من است. رنگ آبی دریای من رنگ عروج توست و از آن همه آب دریا سهم من همین است.

هر روز و هر لحظه خاطرات بودند را مرور می کنم و دلم را بر شانه های سنگین خانه فراق می گذارم و لحظه ی نسیم حضورت را در فضایی که حاضرم آرزو می کنم.

بابه شهیدم! هر چه بگویم از سختی روزگار بعد از تو کم گفته ام نمی توانم زمانه را و فصل سرد و یخبندان زمستانی را و چنگال گرگ های گرسنه و قباحات باتلاق نامردی را به تصویر کشم چرا که شنیدن داغ سخت و داغ دیدن سخت تر و بسان کوره ای است که قوای جسمی و روحی را حتی اگر آهن و فولادهم باشی ذوب می کند.

سینه ام مالا مال درد است و می دانم که آهنگ اشتیاق دل دردمند و رمیده سر در کمند را تو فقط می توانی بشنوی و درک کنی که این مرغ خسته جان را که در هوای محبوب از آشیان جدا گشته، اندوه چه کرده و غم به کجا رسانده چرا که تویی که آسمان آبی و آرام و روشن زندگیش بودی رفته ای و او مانده و شب و ظلمت که شبها ستاره های غم هجران تو را چون کبوتری زخمی دانه چین می کند.

بابه ملکوتی ام! آرام و صمیمانه از این خانه رفتی و بردبار و آهسته از غبار گذشتی، تو از صخره های ساحل خاموشی مثل موج انفجار گذشتی، تو با پای نسیم مهربان و عاشقانه رفتی.

و من اکنون چنان در آتش هجران تو افتاده ام که جز خاکستر هیچ در زمین و آسمان یافت نمی شود چرا که آن جرأت پهناوری که برای خورشید پیمایی از وجود تو می گرفتم از دست داده ام و یک کبوتر بی بال و پری بیش نیستم که با وجود فرصت ولی توان پرواز ندارم.

و ای گل های خوشبو و داغ دیده باغ مزاری بیائید من و شما، ما شویم و نگذاریم غنچه های لاله و سوسن سرخ و شقایق گرفتار دام فنای خارهای وحشی و نافرجام شوند، بیائید با درد بزرگ یتیمی کمر همت ببندیدم و سجاده ها و زینب یان زمان شویم و گوشه نشینی و زانوی غم در بغل گرفتن را کنار بگذاریم و شاهد تاخت و تاز نامردان و قدرت طلبان و بوالهوسان بر خون پاک و بناحق ریخته بابه شهید و دیگر یارانش نباشیم.

بیائید با مدد از محبوب قلب ها و استمداد از ارواح پاک به خون خفتگان راه عشق و الهام از اهداف بزرگ بابه قهرمانان باغ بی باغبان وطن را سر سبز و معطر به عطر گل های سعادت و حریت و مردانگی و یکرنگی کنیم تا باشد که در روز حشر و در محضر بابه بزرگوارمان خجل و شرمسار نباشیم..!

مزاری فریاد درد تاریخ یک ملت

مزاری فریاد درد تاریخ یک ملت

نویسنده: حسین ورسی

۱۲ مارچ ۲۰۰۶

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن بر زبان آفرین - خداوند بخشنده دستگیر کریم خطابخش پوزش پذیر.

در تاریخ معاصر افغانستان، حوادثی به وقوع پیوسته اند که هر کدام در مقیاس های مختلف از ارزش های ویژه ای برخوردار بوده اند. یکی از این حوادث مهم، ظهور ابرمردی به نام مزاری بود که در پیکار نابرابر، درفش عدالتخواهی جامعه ای را بدوش گرفت که حد اقل در طی یک سده، برای نابودی هویت ملی اش، از سوی حاکمیت های مستبد، دکتاتور و خودکامه، طرح های در دست اجرا قرار گرفت و تداوم این تراژیدی تا نسل ما نیز کشانیده شد.

رهبر شهید عبدالعلی مزاری تجسم فریاد در گلو خفته ای جامعه بود که نه تنها با سیما، اندیشه و سرزمین آن خصومت می ورزیدند، بلکه هویت انسانی این جامعه را نیز انکار میکردند. توجه نمایید، وقتی که تو در یک کشور ودر یک محدوده و جغرافیایی با سایر جوامع زنده گی نمایی، در روزهای دشوار ستیز و تجاوز بیگانگان، همسان با دیگران، شمشیر بزنی، مالیه پردازی، فرزندان را به سربازی بفرستی، به موجودیت کشورت فخر نمایی، نیت تجاوز و غصب سرزمین های سایر اتنی هارا نداشته باشی، اما بر خلاف گروه، گروه از مردمت ات را به کشتار گاهها بفرستند، از فروش تو به عنوان " برده " مالیه دولتی اخذ نمایند، به خلقت خداوندی ات نه تنها شک نمایند، بلکه استهزا نیز بکنند، سرزمین ات را در زیر سم ستوران کوچیها در هم بکوبند، کمترین صدای اعتراض ات را به وسیله حکومت های محلی با ضرب شلاق و زندان خفه نمایند، هزاران انسان بی گناهت را به جرم " هزاره بودن " در سیاهچالهای مخوف پیوسانند، خانواده هایت را مجبور به ترک سرزمین آبایی شان بکنند و در عوض کسانی دیگری را مالک زمین هایت بسازند، در وازه های تحصیل و تعلیم را به رویت ببندند، با فرمانهای علنی

فرزندان را اجازه ندهند که تحصیلات نظامی داشته باشند، از لحاظ معنوی در طی فرایند گسترده تبلیغاتی، ساختار نژادی تورا به ننگ تو تبدیل نمایند و تورا تا آن حد در محرومیت، فقر و غربت نگهدارند که ناگزیر شوی که شهرنشینی ات را از " گاراج " های اریستوکراتهای کابل، آغاز نمایی و برای اریستوکرات زاده ها، غذا پیزی و لباس های شان را تمیز نمایی و سرانجام با تحمیل این همه درد و محرومیت هویت انسانی تورا به عنوان یک " اتنی " انکار نمایند.

آری دوستان! از همین منظر است که حضور مزاری به مثابه ابر مرد تاریخ افغانستان، از آن جهت بر جسته می گردد که او درد تاریخی ملت اش را با تمام وجود احساس می نماید به طور آشکارا در عرصه پیکار نظامی و سیاسی از هویت ملی جامعه هزاره سخن می گوید و لحظه هم در دفاع از هویت مردم اش غفلت نمی ورزد. در بحث های داغ همان وقت، در مصاحبه ها با خبر نگاران داخلی و خارجی، در گفتگوهای رسمی و غیر رسمی، در صحبت های رادیویی، در تماس های تلفونی، در مذاکره با شخصیت های سیاسی و اجتماعی، خلاصه در همه جا و در همه احوال، از هویت جامعه اش به عنوان یک ملیت مساوی الحقوق، حرف میزند و دفاع می نماید. چنانچه او در یکی از صحبت هایش می گوید که:

"حالا درست است که ما در این جا کاری نکردیم، جایی نگرفتیم، حکومتی تشکیل ندادیم، ولی با مقاومت، با فداکاری مردم خود، یک عزت و هویت پیدا کردیم و آن عزت این است که می گوئیم: ما یکی از اقوام افغانستان هستیم، در این خانه به مشترک، دیگر هزاره بودن، ننگ نباشد. اگر افغانها، تاجکها، ازبکها و ترکمن ها به اسلام فخر میکنند، ما هم مسلمان هستیم به اسلام فخر میکنیم؛ اگر آنها به نژاد شان فخر کنند، ما هم یک نژاد هستیم، به نژاد خود فخر میکنیم؛ به هر صورتش ما در این خانه شریک هستیم."

رهبر شهید مزاری، می داند که در پهنه و پرفراز و فرود تاریخ افغانستان، حاکمیت های مستبد و هزاره ستیز، پیوسته تلاش کرده اند که کلمه " هزاره " را از لحاظ معنوی در ذهن هر افغانستانی به کلمه " ننگ " و نفرین مبدل نمایند و در این جنگ روانی سعی

کردند تا هویت نژادی هزاره‌ها را هویت بیرونی بدهند که گویا این اتنی به طور تصادفی در افغانستان زنده گی می نماید و از هر گونه اصالت تاریخی و فرهنگی محروم است.

استاد مزاری در سخنان خویش به عمق مسئله اشاره می کند: یکی اینکه هزاره بودن ننگ نباشد و دوم اینکه هزاره‌ها مانند هر نژاد دیگر در افغانستان حق دارند که به نژاد خود افتخار نمایند.

دوستان محترم!

اگر بحث را به اصالت تاریخی، فرهنگی و تمدنی جامعه هزاره بکشانیم، مثنوی هفتاد من کاغذ می شود. اما به طور گذرا به پاسخ آن‌های که هنوز هم در نوشته‌ها، صحبت‌ها، یادداشتها و سخن پراگنی‌های وقیح شان، به "اجنبی" بودن هزاره‌ها اشاره می کنند، باید گفت که هزاره‌ها ترکیبی از نژاد ترک و مغل واز ساکنان بومی افغانستان هستند. اگر نگاهی به کتاب جامع التواریخ انداخته شود در صفحه ۱۰۹ این اثر ارزشمند تاریخی، در ۱۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، از "اوغوزخان" فاتح کبیر مغل و فرزندان ۲۴ گانه او نام برده می شود و قبایل که بار اول در جهانگشایی با او سهم گرفتند، اقوام: اولیغور، قانقلی، قبیچاق، قارلق، قلیچ، آغا جری یا باغچری، بودند که این نام‌ها تا هنوز در میان جامعه هزاره مروج است. از قرن ششم قبل از میلاد تا قرن اول میلادی، هزاره جات مورد تجاوز خارجیها قرار می گیرد و مردمان آن با دلیری و شهامت از سر زمین شان دفاع می نمایند. در این راستا می توان از حمله "کوروش کبیر" اولین حکمران مقتدر "هخامنشیان" بین سالهای ۵۳۶ - ۵۴۵ قبل از میلاد، یاد نمود. گرچه او توانست هزاره جات را که در آن وقت "ستاگیدیا" نامیده می شد، فتح نماید، اما کوروش، از سوی قبیله "دهایی" (قبیله ترک و مغل)، زخم برداشت.

سکندر مقدونی، با اعتماد به سوارکاران ماهر خویش به سرزمین هزاره جات که در آن وقت "اراکوزیا" نامیده میشد، حمله برد که با مقاومت سرسخت مردمان آنجا، مواجه گردید. بطلمیوس دانشمند، که در رکاب سکندر قرار داشت می نویسد: "سکندر در گذشتن به شمال یک نوع انسانهای جدیدی را دید که بی نهایت سرکش بودند و در پناه خانه های گلی می زیستند".

سکندر در جنگهای چهار ساله موفق به تسخیر کامل ولایات اراکوزیا (هزاره جات) نگردید.

امپراطوری مقتدر کوشانیها بین سالهای ۴۰ تا ۲۲۰ میلادی، مدنیت بزرگی در هزاره جات بنیاد نهاد. کوشانی‌ها را به نام اقوام "یوچی" می نامند که یکی از شرقی ترین قبایل نیرومند ترک و مغل از شاخه "کمستی" یا "سیتی" است. در دوران کوشانی‌ها تمدن آسیای میانه به اوج خود میرسد. کد فیزس "بنیانگذار سلسله کوشانیها و بعد پسرش" ویما کد فیزس "در سالهای ۹۰ میلادی امپراطوری وسیعی را به وجود آوردند. دومین خاندان کوشانی‌ها که بنیاد گذار آن "کنیشکای کبیر" است، از قبیله کوشان، از جمله اقوام ترک و مغل و یکی از قبایل مهمی تشکیل دهنده اجداد هزاره‌ها در تاریخ شرق می باشد.

بعد از انقراض امپراطوری کوشانی‌ها، بین سالهای ۴۲۵ - ۵۶۶ میلادی، امپراطوری سوارکاران و تیر اندازان "زاولی" یعنی سلسله ای شاهان زاولی یا هیاطله، قدمی افزاند. قبایل دلیر زاولی هزاره، که بخش از اجداد هزاره‌ها اند، مانند برادران کوشانی‌شان از اقوام و قبایل سیتی یا کمستی هستند که هم اکنون هزاره‌های زاولی در جنوب غرب هزاره جات در ارزگان، مالستان، جاغوری، حدود اجرستان، در حوالی کابل و غزنه به نام مشخص "هزاره زاولی" زنده گی می نمایند.

زاول یا زاولستان که فعلاً به نام ولایت زابل در غرب ولایت غزنی، قرار دارد، زمانی مرکز حکمروایی زاولشاه مقتدرترین شاه سلسله زاولی در حدود قرن ۵ میلادی بود. اکثریت قبایل زاولی توسط عبد الرحمن این مستبد خون آشام، از بین رفتند و تعداد کثیری از این قبایل، مانند سیاه بوستان افریقا، در بازارهای برده فروشی، تا ایالت پنجاب و مهارا اترای هندوستان، به فروش رفتند. هیوان تسنگ راهب و زایر چینی در عصر شاهان زاولی در برگشت از هندوستان در ماه جون ۶۴۴ میلادی چنین می نویسد:

"تمام مردم زاول معبد سوناگر را پرستش می کنند و هر سال اشراف و شهزاده گان در جشن آن، طلا، نقره، اسپ، گوسفند و اجناس گرانبها به پای آن نثار می نمایند و احدی جرئت تصاحب آنها را ندارد" او، حدود زاول را ۷۰۰ لی، یعنی معادل ۲۵۰۰ میل می نویسد و می گوید که مرکز زاول هوسی نه (غزنه) و شهر معروف آن "هوساله" (شهر هزاره) ذکر می کند.

از آغاز امپراطوری زاولی ها تا عهد غز نوین هزاره جات، شاهان مستقل و خودمختار داشته اند. فردوسی در یک مصراع از شاهنامه می سراید:

شهء غرچکان بود بر سان شیر کجا ژنده پیل بود، آوریدی به زیر

خلاصه اینکه، کنت کورت و بطلموس مورخین عهد سکندر کبیر، فریه جهانگرد فرانسوی، هنری فیلد کریستیانس محقق دنمارکی و جورج راورتی، از مورخان غربی. مقدسی، مولف گمنام حدودالعالم در ۹۵۹ میلادی، ابی بکر مشهور به ابن فقیه، ابن خرداد در ۹۲۰ میلادی، ناصر خسرو بلخی از مورخین اسلامی و همچنان هیوان تسنگ راهب چینی از موجودیت غرج الشار، غرجه، غرجستان، شاران غرجستان و موجودیت هزاره ها در غرجستان به کرار یاد نموده اند. من باب مثال هیوان تسنگ در سال ۶۳۰ میلادی در باره هزاره جات می نویسد:

"در این ناحیه مردمی سکونت دارند که دارای زبان متفاوت و قیافه چینی هستند. او این ناحیه را "هوساله" می نامد که به نام هزاره نزدیک است.

آقای عبدالحی حبیبی مورخ نامدار کشور در باره لفظ هزاره میگوید که این کلمه ریشه تاریخی دارد واز "هوساله" مشتق شده است.

مرحوم صدیق فرهنگ نویسنده اثر تاریخی "افغانستان در پنج قرن اخیر" به این نتیجه می رسد که: نه تنها خوارزم شاهیان، بلکه سلاطین غوری نیز مربوط به نژاد هزاره می باشند. (*)

با این اشارات مختصر از تاریخ باستان هزاره ها، دو نکته مطمح نظر بوده است:

نخست اینکه حضور جامعه هزاره در افغانستان، تصادفی نبوده، بلکه دارای هویت تاریخی و تمدنی است که به شهادت منابع معتبر تاریخی در اصالت بومی بودن این جامعه نمی توان شک کرد. ثانی اینکه جامعه هزاره با داشتن چنین پیشینه طولانی تاریخی در به وجود آوردن ارزشهای بزرگ فرهنگی و تمدنی در کشور نقش برجسته داشته که می توان بدانها افتخار نمود و هر نوع کتمان کاری در این راستا، به جز از "هزاره ستیزی" معنای دیگری نمیتواند داشته باشد. اگر کشور ما میراث دار تمدن کهن است، هزاره ها مانند سایر ملیتهای افغانستان در پیدایش و پرورش این تمدن نقش ارزشمند و حیاتی داشته اند. بدان علت ما نگاهی به گذشته تاریخی جامعه هزاره داشتیم تا پرده های سیاه از تقلب و نیرنگ را که بر چهره درخشان این تاریخ افکنده بودند، دریده باشیم.

رهبر شهید استاد مزاری، با درک روشن از این پیشینه تاریخی، در شرایط رهبری جامعه هزاره را به عهده گرفت که از زمین و آسمان خون و آتش می بارید. کابل لحظه به لحظه ویران می گردید. کینه، عداوت، افترا، بهتان، دسیسه و نیرنگ در ابعاد مختلف آن، به عنوان فرهنگ جنگ، مسلط بود. عصبیت قومی توأم با خشونت و قهر در بالاترین حد خود رسیده بود. مزاری این اسوه مقاومت و ستیغ تفکر ملی در چنین اوضاع نا به سامان مانند یک صخره استوار، بدون دلهره و ترس در خط مقدم مقاومت، جامعه خود را از لحاظ سیاسی و نظامی رهبری می نمود.

مزاری بزرگ در خط فکری خویش، مدافع راستین آزادی و عدالت ملی در کشور بود. او برای رهایی از جنگ، استبداد و خود کامگی طرح های بسیار دقیق داشت و پیوسته می گفت که عدالت اجتماعی تنها با مشارکت ملی تمام اقوام افغانستان تحقق پذیر است. این مشارکت سبب میگردد تا دولت ملی بر اساس اراده آزاد مردم ایجاد گردد و دولت ملی خود عامل همبستگی ملی ویا

به اصطلاح دیگر، عامل وحدت ملی در کشور می‌گردد. اگر مشارکت ملی عادلانه در تمام نهاد های قدرت صورت نپذیرد، حرف زدن از عدالت اجتماعی و وحدت ملی، آب در هاون کوبیدن است.

استاد مزاری، برای تحقق اندیشه هایش، در آغاز، تمام گروهها را به دور حزب وحدت، متحد ساخت. بی جا نخواهد بود که مزاری را یک شخصیت "کاریزماتیک" بنامیم. زیرا در آن وقت، آتش نفسان و سخن گویان زیادی در میان این گروه ها وجود داشتند، اگر جاذبه و فکری، اتوریته و سیاسی، درک ملی، قاطعیت و استواری، جسارت و بی باکی استاد شهید نمی بود، بدون شک، کسی دیگری از میان این آتش نفسان در راس حزب وحدت، قرار می گرفت. اما جاذبه و شخصیتی و راهکار های فکری استاد مزاری که به او هویت یک انسان کاریزماتیک را داده بود، سبب گردید که همه گی به اتفاق نظر او را به عنوان رهبر خود، انتخاب نمایند. رهبر شهید، در عمل ثابت نمود که در نبرد عدالتخواهی باید سرسخت ترین مقاومت را در ابعاد سیاسی و نظامی سازمان داد و برای ثبوت حقانیت هویت ملی خویش در برابر انحصار و استبداد قربانی باید داد. استاد مزاری، به مثابه یک رهبر در وجود جامعه و خویش مستحیل شده بود و جامعه در وجود او حلول کرده بود. به همین دلیل مردم یک پارچه از مزاری به حیث رهبر خود چه در دوران حیات و چه در زمان شهادتش دفاع نمودند.

هر گاه پرسشی مطرح شود که در نفس این مقاومت ایثارگرانه چه منطقی نهفته بود؟

پاسخ به این پرسش برای کسانی که که از بیرون به جامعه و هزاره نگاه می کنند و یا طفیلیانی که از دست رنج هزاره ها چاق چله می شوند، مقاومت دلیرانه و مزاری را نوعی از ماجراجویی تلقی می کنند. اما جامعه و هزاره که رنج و تراژیدی پیاپی تاریخی را تجربه کرده است، می داند که مزاری با این مقاومت شجاعانه و خویش به مردمی هویت بخشید که در افغانستان، انسان بودن این مردم، انکار می گردید. مزاری به خوبی می دانست که با پیروزی آزادی و عدالت، نخستین مردمانی که ثمر آن را می چشند، جامعه و هزاره است. مزاری می دانست که جامعه و هزاره را آگاهانه شقه، شقه کرده اند. عده و را به نام اسماعیلیه، عده و را به نام سنی و عده و را به نام شیعه و اثنی عشر، از هم جدا کرده اند، تا با این نفاق بتوانند از حضور جمعی و تاریخی هزاره ها جلوگیری نمایند. بهترین زمین های هزاره جات را به غیر هزاره توزیع کرده اند. در ساختارهای اداری سرزمین جامعه و هزاره، تغییرات فاحش وارد کرده و تقریباً همه ولایات هزاره نشین را در ساختار های دیگر شامل ساختند تا از وحدت سرزمین هزاره ها به مثابه یک "ایالت" جلوگیری نموده باشند. به این هم بسنده نکردند، بلکه همه ساله، کوچیها را از آن سوی مرزها به هزاره جات کشانیدند تا مواشی آنها از علفچرهای این مناطق، استفاده کنند.

خلاصه حاکمیت های مستبد با آگاهی تمام سعی نمودند تا هزاره ها را از لحاظ اداری، سیاسی و فرهنگی در بحران و محرومیت نگهدارند. پس یک جامعه و بحران زده، فقیر وابسته به اقتصاد بدوی، محصور با طبیعت سرد و خشن، فاقد مرز های بیرونی، به ساده گی می تواند محل تاخت و تاز نظام های توتالیتیر، خود کامه و مستبد، واقع گردد. اما این مزاری بود که به مثابه عصاره و تاریخ محرومیت ها و شکنجه های یک ملت، باصلابت و شکوهمندی تمام، درد مردمش را فریاد کرد.

دوستان گرانقدر! به چند طرح دقیق و تاریخی رهبر شهید استاد عبدالعلی مزاری گوش فرادهید:

- برای نخستین بار، استاد مزاری مطرح نمود که هزاره ها در افغانستان ۲۵ درصد نفوس کشور را تشکیل می دهند.
- نخستین شخصیتی که با صدای رسا از ایجاد نظام فدرالی در افغانستان، سخن گفت استاد مزاری بود. و او در این راستا طرح های را نیز آماده کرده بود.

- استاد مزاری، شرکت در حیات سیاسی افغانستان را منوط به شعاع وجودی تمام اقوام و قبایل افغانستان می دانست.
- استاد مزاری، با تقسیمات ملکی و اداری کنونی کشور مخالف بود و در این رابطه به همکاری دانشمندان کارتوگرافی، طرحی از تقسیمات ملکی و اداری جدید را، ریخته بود.

- استاد مزاری، به مثابه رهبر ملی و تاریخی افغانستان، با تمام نیرو از جامعه ازبک و ترکمن در کشور به دفاع برخاست و هر نوع اتهام را در قبال رهبری این جوامع، مردود دانست.

- استاد مزاری، قبل از هر کسی، طرفدار قطع و ختم جنگ بود و نیز او بود که گفت:

"برای رهایی از جنگهای تنظیمی، مردم باید به صحنه بیایند، همان طوریکه اجنبی هارا شکست دادند، به جنگ نیز خاتمه ببخشند."

اما رهبر شهید، خار چشم سیاست بازان و حامیان منطقوی شان بود. چنانچه هنگامی که طالبان، این سپاه جهل و وحشت به کابل رسیدند، بلا درنگ مزاری بزرگ و یاران صدیقش را به شهادت رسانیدند، تا پاسخی مثبت به باداران خارجی شان داده باشند. خواهران و برادران گرامی!

مرا عقیده بر این است که از استاد مزاری، نباید یک چهره مقدس بسازیم چون زیان تقدس گرایی در این است که نفس پیام شهید در غبار از تجلیل و تکریم نابود خواهد شد. امام حسین (ع) در کنار پیام های والای خویش یک پیام عمده داشت که: "با استبداد در آویز و با مظلوم نمایی خویش به ظالم، مشروعیت نه بخش!" اساسی ترین پیام استاد مزاری، تثبیت و دفاع از هویت ملی و انسانی جامعه هزاره بود که او حضور این "هویت" را در مشارکت همه جانبه سیاسی می دانست. اگر تاریخ را ورق بزنیم، عبدلرحمن به دلیلی به جنگ هزاره ها رفت که آنها خواستار مشارکت ملی و سیاسی در حاکمیت آن وقت، گردیده بودند. مزاری در میعاد گاه شهادت به خاطر شکنجه می شود که او حق مردم خود را میخواست تا با دستیابی بدان، بتوانند در حاکمیت سیاسی افغانستان، سهمی گردند.

مشارکت ملی وقتی شکل عملی به خود می گیرد که تمام ملیتهای افغانستان متناسب به تعداد نفوس شان در تمام نهادهای قدرت دولتی و ملی سهمی گردند. تنها با اشتراک چند وزیر در کابینه، مشارکت ملی تامین شده نمیتواند و نباید هم بسیار دل خوش کننده باشد. نهادهای قدرت، از کابینه گرفته تا ولایات، ولسوالیها، علاقه داریها، سفارت خانه ها، نهاد های قضایی، شهر داریها، بدنه های کاری و اجرایی وزارت خانه ها، غیره و غیره، همه را احتوا می نمایند. اگر در همه این نهاد های قدرت، حضور کادر های ملی تمام جوامع افغانستان، مطابق به شعاع وجودی شان، تامین نشود نباید از مشارکت ملی و عدالت اجتماعی، سخن گفت.

دوستان محترم، میدانند که ما کاملاً در شرایط جدیدی قرار داریم. نیروهای بین المللی در کشور ما حضور فعال سیاسی و نظامی دارند. صدها میلیون دالر به خزانه دولت سرازیر می شود. اوضاع منطقه ما بسیار حساس است. استراتژی جهانی از حضور طویل المدت کشورهای کمک کننده در افغانستان، خبر می دهد. انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی به فرجام رسید. افغانستان تمرین دموکراسی می نماید. احزاب مختلف با خواستگاهای متفاوت، سر بلند کرده اند. نشرات گونه گون در داخل کشور فعال هستند. و ما در آستانه پایه گذاری یک فرهنگ جدید هستیم. پرسش عمده ای که در برابر ما قرار می گیرد این است که آیا ما از این شرایط جدید به وجه درست استفاده کرده می توانیم یا خیر؟

فراموش نگردد که منطق جنگ، زور گویی و قلدری، آهسته، آهسته جایگاهش را به عرصه فعالیت های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، خالی می کند. افکار و اندیشه های سیاسی در میان مردم افغانستان و به ویژه در جامعه هزاره سیر صعودی دارد. هر گاه ما از این سیر صعودی به سود مردم خویش بهره نگیریم، به یاد داشته باشیم که با غفلت تاریخی مواجه خواهیم شد. با توجه به این اصل، باور من این است که هم آهنگی و فعالیت منسجم سیاسی، ما را قادر می سازد که سهمی در مشارکت ملی داشته باشیم و هم در ایجاد دولت ملی که نخستین خواستگاهش دموکراسی و عدالت اجتماعی است، نقش بازی نماییم. از سوی دیگر ضمانتی برای تکرار نشدن تاریخ را کمایی خواهیم کرد. برای توفیق در این راستا، ما به گذشت، انعطاف، همدلی، تحمل، شکیبایی، ارزش دهی به دیگر اندیشی، مدارا، تساهل، صعه صدر و غیره نیاز داریم. بدون اینها شاید از جایگاه که حرکت کرده بودیم، در

همان جا متوقف خواهيم ماند و هيچگونه دست آوردی به نفع جامعه و خويش ، نخواهيم داشت.

نکته و ديگرى که به طور گذرا بدان اشاره مينمايم ، اين است که اگر ادبيات ، فرهنگ و سياست ما در خدمت جامعه و که ما از آن سر بلند کرده ايم ، قرار نداشته باشد ، مسير حرکت ما بسيار آيد يالى و آرمانگرايانه خواهد بود. شايد گفته شود که ميعاد گاه و ما " انسان " است نه نژاد و مليت. حرفى زيبا است. اما فراموش نگردد که هر نژاد و مليت از " انسانها " شکل گرفته است. اگر نژادى ، فقط عدالت بخواهد نه برترى ، فکر ميکنم که معنای نژاد پرستى را نمى دهد. گذشته از آن اگر به انسانيت اين نژاد شک کرده باشند ، ادبيات ، فرهنگ و سياست ما بايد در گام نخست " انسانيت " اين نژاد را به ثبوت برساند. از ديد اين قلم بزرگترين داده هاى فرهنگى ، تاريخى ، ادبى و سياسى متعلق به اين جامعه ، اين خواهد بود که حس اعتماد به نفس ، باور به خويشتن و رهاى از " خود حقير بينى " را به تصوير بکشند تا انسان اين جامعه ، خود را نه برتر و نه کمتر ، بلکه برابر با انسانهاى جوامع ديگر ، بداند.

دوستان عزيز !

آيا ما تمام ظرفيت هاى سياسى و فرهنگى خود را به عنوان يك مجموعه و به هم بسته با حفظ تنوع اندیشه ها ، چه در داخل و چه در خارج به کار بسته ايم ؟ به نظر من ، متاسفانه ما تا هنوز به اين مامول ، توفيق نيافته ايم. در حالیکه ما تمام اين ظرفيت ها را داريم. چهره هاى برجسته و بليغ فرهنگى به ويژه از ميان جوانان جامعه و ما سر بلند کرده اند. آثار فرهنگى آنها در زمينه هاى شعر ، داستان ، تاريخ ، نثر ، ترجمه و پژوهش هاى گونه گون ، بدنه و مهمى از فرهنگ جديد در حال نضج کشور ما را شکل مى بخشد. شخصيت هاى برازنده و سياسى جامعه و هزاره با ديد گاههاى باز و فراگير به حيث مدافعان دموکراسى و عدالت اجتماعى در قوام گيرى فرهنگ جديد سياسى نقش برجسته دارند. اما پرسش بى پاسخ اين است که هم آهنگى اين مجموعه هاى فرهنگى و سياسى به وجود نيامده است. آيا زمان آن فرا نرسيده است که ما با استفاده از شکل گيرى اوضاع جديد در افغانستان ، تمام همت خود را به کار اندازيم تا اين مجموعه ها بتوانند حد اقل در مسير از تفاهم و همدلى قرار بگيرند و در طى بحث هاى مفيد ، ديدگاههاى شان را به هم نزديک بسازند تا در فرايند مشارکت سياسى به خاطر سهم گيرى در راستاى تحقق دموکراسى و عدالت اجتماعى در افغانستان همدیگر را يارى نمايند. ساده مى گويم که محور اين نزديکى و تفاهم را گذشت متقابل و پرهيز از " خود نگرى " تشكيل مى دهد. به معنای ديگر ، استوانه و حيات اين همبستگى در گرو " انعطاف پذيرى متقابل " است و بس. بلا درنگ اذعان مينمايم که سخنان فوق رخ به سوى آگاهان جامعه دارد. آنهاى که قلب شان به خاطر جامعه و استبداد زده و شان مى طيد و آرزو دارند که اين جامعه در کنار ساير جوامع افغانستان از حقوق برابر سياسى ، اجتماعى ، فرهنگى و اقتصادى ، بهره مند شود. از سوى ديگر تجربه به ثبوت رسانيد که در هنگامه و چينه زنى هاى سياسى ، شخصيت ها و نهادهاى ساير جوامع ، با تمام تفاوت هاى آيد يالوژيکى ديروز در کنار هم قرار گرفته اند و چون تن واحد عمل کرده اند. چسپيدن به آيد يالوژى ، متاسفانه يکى از درد هاى است که برخى از افراد جامعه و ما ، بدان مهر تقدس زده اند. مختصر بايد تذکر دهم که منافع ملي جامعه و هزاره نبايد قربانى " آيد يالوژى پرستى " گردد. آنهم در عصرى که بارزترين ويژه گى آن " آيد يالوژى زدائى " است. از جانب ديگر آيد يالوژيها در تاريخ ، تراژيدى هاى بزرگى آفريده اند که به وسيله و نظام هاى توتاليتير و خود کامه اى آيد يالوژيکى ، هدايت مى شده اند.

دوستان والا قدر !

مردم ما در انتخابات پارلمانى يك بار ديگر شعور سياسى شان را به نمايش گذاشتند ، و نماينده گان شان را به مهم ترين مرجع صدای ملت فرستادند. لزومى ندارد که در اينجا از فعل و انفعالات که در انتخاب هيئات ريئسه و پارلمان ، صورت گرفت ، مکثى داشته باشم. اما پارلمان افغانستان در برابر پرسشهاى جدى ملي قرار دارد و زمان به ثبوت خواهد رسانيد که نماينده گان ملت به اين پرسشها چگونه پاسخ مى دهند. در ذيل به چند نکته و که از ديد اين قلم ، رؤوس مسایل را تشكيل مى دهد به گونه و گذرا اشاره مى کنم که از پارلمان افغانستان خواهان تصويب مى باشند :

- ۱- حل مسئله "خط دیورند" به حیث محور تشنج و کشمکش بین افغانستان و پاکستان. چنانچه وقتی از آقای کرزی، در این باره پرسیده شد، در پاسخ این مسئله را به پارلمان افغانستان موکول نمود.
- ۲- آغاز احصایه گیری نفوس و توزیع تذکره و وطن‌داری (یا تابعیت) برای تمام شهروندان افغانستان بدون تمایز و امتیازهای اعزازی.
- ۳- بالا بردن اختیارات شوراهای ولایتی، ولسوالی، علاقه داری و قریه وی.
- ۴- رعایت عدالت در بازسازی تمام مناطق افغانستان، در جهت انکشاف متوازن اقتصادی.
- ۵- بازپرسی از نحوه مصارف پولهای وارد شده به افغانستان و پاسخ دهی دولت از سیستم عواید و مصارف.
- ۶- استیضاح سیستماتیک وزرای که اداره شان بر بنیاد فساد مالی و اداری، چرخش دارد و عزل آنها از مقام های شان.
- ۷- جلوگیری از تسلط اقتصاد مافیای مواد مخدر در افغانستان و تصویب قوانین جدی و شفاف در این زمینه.
- ۸- تغییر در ساختارهای اداری و تقسیمات ملکی. برگرداندن زمین های غصب شده به وارثان اصلی شان.
- ۹- تصویب فراخوان مردم افغانستان به فراندن عمومی به مقصد گزینش نوع "نظام سیاسی" در کشور.
- ۱۰- جلوگیری و بازپرسی از موسسات داخلی و خارجی که پول های وارد شده به نام مردم افغانستان را، حیف و میل کرده ویا میکنند.

دوستان گرانمایه!

نکته دیگری قابل یادآوری این است که طالبان از بستر منش های قبیله‌ای و افراط گرایی مذهبی برخاسته اند که باتمدن و فرهنگ تکامل یافته انسانی، با دست آوردهای تکنالوژی معاصر، با دموکراسی و عدالت اجتماعی، با حقوق بشر و میثاقهای بین المللی از جمله اعلامیه جهانی حقوق بشر، با حضور زنان افغانستانی، در تقابل قرار دارند. طالبان در دوران حاکمیت شان میراث های تمدنی کشور را یکی پی دیگر نابود میکردند که تخریب مجسمه های عظیم بودا در بامیان، نمونه بارز آن است. طالبان به نسل کشی دست یازیدند، چنانچه قتل عام های یکاولنگ، بامیان، مزار شریف و شمالی و تحمیل سیاست زمین سوخته از سوی آنها چیزی نبوده که از دید رسانه های جهانی، مخفی مانده باشد. طالبان در اجرای این سیاست ها، یک پارچه و متحد عمل کردند. پس در میان آنها، تند رو، میانه رو و کند رو، وجود ندارد. هر نوع مذاکره به نام طالبان میانه رو، وجه دولتمردان افغانستان را به پایین میکشد و هیچگونه توجیهی در آن وجود ندارد، به جز اینکه خواستگاه های مشترک قبیله‌ای برخی از متنفذان دولتی را به نمایش بگذارد. گذشته از آن طالبان و شبکه تروریستی القاعده دو همزاد به هم چسپیده اند. چنانچه طالبان "بن لادن" را تا آخرین روزهای سقوط شان، تسلیم مراجع بین المللی نکردند. پس با رهبری طالبان نه تنها مذاکره صورت نگیرد، بلکه آنها به حیث عاملان "جینو ساید" در افغانستان به میز محاکمه بین المللی کشانیده شوند.

دوستان عزیز! جامعه هزاره به حیث ساکنان بومی افغانستان، به استقلال، تمامیت ارضی و حاکمیت ملی کشور افتخار می نماید. بدون شک رسیدن به وفاق ملی منوط به شرکت تمام اقوام، قبایل و تبارهای خورد و بزرگ، مطابق به تعداد نفوس شان در حیات سیاسی کشور می باشد. با بکار گیری این اصل نه تنها برخوردار از وحدت ملی می گردیم، بلکه در فرایند آن صاحب یک دولت ملی خواهیم بود. جامعه هزاره با درس های که از گذشته تاریخی خود گرفته است به درستی درک می نماید که ضمانت های بین المللی در جهت تحقق دموکراسی، عدالت اجتماعی، رعایت حقوق انسانی در کشور ما به وجود آمده است. پیدایی این ضمانت ها در کنار ثمرات مختلف خویش، این امید را تقویت می کند که تاریخ بار دیگر بر ما تکرار نشود و مردم ما گروه، گروه در مذبح عصبیت های قومی و قبیله‌ای به کشتار گاه، نروند. اما این بدان معنا نیست که ما در یک غفلت تاریخی به سر ببریم. اگر توفیقی در این راستا به ما دست بدهد از چشمه فیاض وحدت درونی ما خواهد بود و بس. با بکار گیری این همبستگی و اتحاد،

راه رهبر شهیدمان استاد عبدالمعلی مزاری را، دنبال خواهیم کرد. زیرا در محور طرح‌های استاد شهید دو طرح از تجلی ویژه‌ای برخوردار بود: نخست تثبیت هویت ملی جامعه هزاره. ثانی مشارکت ملی این جامعه در حیات سیاسی افغانستان. اگر ما از وضع جدید به سود جامعه خود بهره گرفته نتوانیم در برابر عصر کنونی و آینده، پاسخی نخواهیم داشت. آخر اینکه تاریخ ملت ما با خون صدها هزار انسان بی‌گناه نوشته شده است و با این درس عبرت، نگذاریم که این تاریخ بر ما و نسل‌های بعد از ما تکرار شود.

دروود به روان پاک رهبر شهید استاد عبدالمعلی مزاری!

سر بلند باد جامعه که آگاهانه برای عدالت و دموکراسی می‌رزم!

زنده باد میهن پر افتخار و عزیز ما افغانستان!

از توجه شما تشکر!

دولت در اندیشه سیاسی شهید مزاری

دولت در اندیشه سیاسی شهید مزاری

نویسنده: اکرم عارفی

نظریه دولت در اندیشه سیاسی شهید مزاری از معادله سه مجهولی: شریعت، عدالت و مردم تشکیل شده است. این معادله چارچوب اصلی اندیشه شهید مزاری را در مورد حکومت تشکیل می‌دهد.

بنابراین بررسی اندیشه شهید مزاری در مورد دولت و حکومت با همین معادله می‌باید صورت بگیرد. نکته مهم در اندیشه مزاری پایه‌گذاری شالوده یک نظریه جدید بر مبنای مفاهیم نو در الگوی حکومت پس از دوران مبارزه است که زیربنای نظام مردم‌سالار افغانستان عصر مجاهدین شکل می‌دهد. این نظریه تصویر عقل‌گرایانه از دموکراسی اسلامی جامعه چند قومی افغانستان ارائه می‌دهد. نظریه مذکور با نگاه نقادانه از حکومت‌های گذشته آغاز می‌شود و با عبور از مفاهیم کلاسیک دینی و بهره‌وری از تجربه‌های سیاسی-اجتماعی دوران مقاومت ماهیت کاملاً نوگرا پیدا می‌کند. در این معادله عنصر شریعت تبارز دهنده هویت دینی حکومت است، و عدالت بنای رفتار حکومت با شهروندان را به نمایش می‌گذارد و عنصر مردم‌خواستگاه مشروعیت دولت را که بر پایه‌های رضایت مردمی استوار یافته است تجلی می‌بخشد. در اینجا تفسیر و الگویی که از حکومت و دولت ارائه می‌شود با نظام خلافت و امارت در اندیشه اهل سنت بسیار متفاوت خواهد بود. الگوی حکومت دینی احزاب هفتگانه جهادی که در اواخر رژیم نجیب‌الله ارائه شد عمدتاً با عناصر قومیت، شریعت و حزب استوار یافته بود.

عدالت به عنوان یک اصل هیچگاه نتوانست در ساختار فکری نظام سیاسی مجاهدین نفوذ کند. همچنین مردمی بودن نظام نیز با توجه به رهیافت قومی و گرایش‌های خونی، متناسب با یک دولت مردم‌سالار مورد توجه قرار نگرفت. در واقع جایگاه مردم در چارچوب مذهب و ملیت خاص که با ساز و کار دولت ملی در عصر نوین همخوانی نداشت تعریف می‌گردید. بنابر این تنها اصل بنیادین و محوری در دولت احزاب جهادی، اصل شریعت بود که این اصل نیز به دلیل قرائت فرقه‌ای نتوانست روح عام‌گرایی به وفاق بخشی را در سطح جامعه حفظ کند.

بدین ترتیب شریعت بجای القانقش هویت‌ساز و وحدت‌آفرین در عرصه‌ای ملی شکاف‌های سیاسی و اجتماعی را بیش از پیش تشدید بخشیده و جامعه را به واگرایی و ستیزه‌جویی گروه‌ها مبتلا نمود. دولت احزاب جهادی هفت‌گانه از لحاظ نظری، روند فکری نظام سلطنتی گذشته را تا حدودی زیادی ادامه داد. نظام‌های قبلی بر معادله سه عنصری شریعت، سلطنت و قبیله شکل یافته بود و همین معادله با تغییرات اندکی زیربنای دولت مجاهدین را نیز رقم می‌زد. تفاوت جدی در دولت مجاهدین تغییر در عنصر

سلطنت و قبیله است که به احزاب و قوم، توسعه می‌یابد بر این اساس مبانی نظری دولت مجاهدین را شریعت، احزاب و قومیت تشکیل میدادند. در هر دو نظام شریعت با تفسیر فرقه‌ای و قومی زیر ساخت نظام حقوقی دولت را شکل میداد. و در هر دو مقطع، شریعت نتوانست هویت فراذهنی و فراترینی خود را به عنوان دین فراگیر بشری و حتی افغانی بدست آورد. مذهب‌یون اخیر بدون موفقیت در بازخوانی مفاهیم شریعت و اصول شریعت سلطنتی، قرائت پیش را با مفروضات حزبی و قومی تداوم بخشیدند.

گویا روند توسعه سیاسی پس از سه دهه جدال سخت و خونین پیشرفت اندکی بسوی حکومت ملی بدست آورده بود زیرا جامعه در این مدت تنها توانسته بود از مرحله نظام قبیله‌ای که نهاد سلطنت حافظ منافع آن شمرده می‌شد به مرحله نظام قومی که احزاب از آن نمایندگی می‌کرد ارتقا یابد.

در دولت مجاهدین نیز، شریعت همچنان تحت تأثیر باورهای قومی و حزبی باقی ماند و تا آخر نتوانست نقش واقعی خود را در ایجاد وفاق ملی و ثبات سیاسی ایفا نماید. این نوع شریعت مانع رشد حقوق شهروندی گردیده و سرانجام جریان شکل‌گیری دولت ملی را در عصر مجاهدین به بن بست روبرو کرد.

مزاری با نگاه تجربی تاریخی و نظام‌های قبلی و معاصر کشور، آنها را دارای ماهیت استبدادی و غیر ملی دانسته و عاری از روح اسلامی می‌خواند.

او می‌گوید: ((نه حکومت ظالم گذشته سرچشمه از اسلام گرفته بودند و نه امروز بلکه اسلام را وسیله قرارداد داده بود، و مسئله نژاد را باز وسیله دیگری برای برقراری حکومت شان قرار داده بودند. امروز عین همان مسئله در افغانستان تکرار می‌شود و امروز می‌آیند و مدعی اسلامی بودن بیشتر از دیروز هستند و اینهایی که روایت را بیشتر از آنها می‌خوانند و خود را بعنوان رهبر نهضت اسلامی می‌خوانند ولی می‌بینیم که برای قدرت طلبی و انحصار طلبی این همه ظلم را برای مردم شان به سرمایه خود این مردم، روا میدارند.))

(شهید مزاری، منشور برادری، بنیاد رهبر شهید بابه مزاری، ۱۳۷۹، ص ۲۰۸)

باز گشت دو باره استبداد در عصری دولت مجاهدین، مزاری را به باز اندیشی در ریشه‌یابی عوامل استبداد وادار کرد. او که تا کنون استبداد را محصول سلطنت و حاکمیت گروه قومی خاص (پشتون) میدانست، اکنون به این نتیجه رسید که استبداد بیش از اینکه ریشه‌های نژادی داشته باشد، ریشه‌ای قبیله‌ای و فردی دارد زیرا جابجایی در حاکمیت قومی که پس از سال ۱۳۷۱ در کابل رخ داد. تغییری در ساختار قدرت بوجود نیامد و استبداد همچنان ادامه یافت. (منبع قبلی ص ۲۰۷ - ۲۰۹)

از دیدگاه مزاری دولت مجاهدین نتوانست به وضعیت حقوق فردی و شهروندی بهبودی بخشد بلکه مراتب مختلفی از شهروندی در آن وجود داشت که مرزهای آنرا مرزهای خونی و نژادی تشکیل میداد مزاری با طرح اندیشه جدید که رویکرد ملی داشت سعی کرد بنای نظری دولت را متحول ساخته و متغییرهای تازه‌ای وارد اندیشه سیاسی نماید. بر اساس این متغییرها دولت به عنوان نهاد مسئول در برابر مردم مطرح می‌شد و نقش مردم از حالت انفعالی و پیرو به حالت فعال و پیشرو تغییر می‌کرد گستره آن از حوزه قومی به حوزه ملی توسعه می‌یافت. این متغییرها همان معادله سه عنصری شریعت، عدالت و مردم است.

شریعت

شریعت یکی از مهم‌ترین عناصر این نظریه را تشکیل می‌دهد. به این دلیل که شریعت و اسلامیت هدف اصلی نهضت اسلامی به شمار می‌رود و همچنین اسلام، هویت واقعی جامعه افغانستان را شکل می‌دهد او می‌گوید:

ما جهاد را آغاز کردیم تا اولاً این حکومت ملحد را از بین ببریم تجاوز روسها را سرکوب کنیم و ثانیاً یک حکومت اسلامی که منافع همه مردم ما را تامین کرده و عدالت اجتماعی را تحقق بخشد و حقوق پایمال شده کلیه ملیتهای مظلوم و محروم جامعه را اعاده نماید در افغانستان بوجود آوریم.

(عبدالعلی مزاری، فریاد عدالت، قم، موسسه فرهنگی تحقیقاتی شهید سجادی، ۱۳۷۳، ص ۳۰).

در مورد دیگر می گوید: ما از اسلام منکر نمی شویم مردم و کشور ما اسلامی است چهارده سال برای اسلام مبارزه کردیم و می خواهیم اسلام را در افغانستان پیاده کنیم .
(منبع قبلی ص ۲۷۹).

مزاری مهم ترین راهکار تحقیق شریعت را در تغییر نظام حقوقی به ویژه قانون اساسی بر مبنای قوانین اسلامی می دانست او در پیامی که در سال ۱۳۷۱ به کنگره شهید علامه بلخی داد نوشت که: ضرورت پاسخگویی به این نیاز عمده و اساسی (ارایه تصویر روشن از نظام اسلامی) ایجاب می کند که صاحب نظران مسائل اسلامی، متخصصین، کارشناسان حقوق اسلامی و سایر اندیشه گران مسایل سیاسی به توجه واقعیت انکار ناپذیر جامعه افغانستان و مقتضیات فرهنگی سیاسی و اقتصادی این سرزمین و نیز ملاحظه دقیق و همه جانبه سنت ها، آداب، علایق و پیشینه های تاریخی و سایر عوامل تعیین کننده در رابطه با تدوین قانون اساسی که ساختار شکلی و محتوای اعتقادی نظام اسلامی آینده را مشخص ساخته و راه را برای تشکیل یک حکومت اسلامی مستقل و متکی به اراده آزاد و آگاه مردم باز نمایند، اقدام جدی به عمل آورده و بدور از جو سازی های کاذب سیاسی، دستورات دیکته ای، مسولیت عظیم و بزرگ شان در برابر خدا، مردم و خون های مطهر شهدای مقاومت را به انجام رسانند.
(منشور برادری، پیشین، ص ۲۹۴)

گرچه رهیافت دینی به حکومت در جامعه افغانستان پدید آمده جدیدی نیست اما ارایه قرائت تازه از شریعت و نظام دینی می تواند رهیافت نو به شمار آید. مزاری شریعت را از انحصار مذهب حاکم که ماهیت اقتدارگرا و تحکم آمیز به آن بخشیده بود، خارج کرده و آن را رهکار توسعه اجتماعی و سیاسی در خدمت طبقات فرو دست جامعه قرار داد.
شریعت در قرائت جدید، عناصر ارزشی حکومت آرمانی صدر اسلامی و نوگرایی عصر مدرنیسم را با هم در خود جمع کرده بود. تجربه تلخ اندوهبار او از حاکمیت استبداد دینی در دوران عبدالرحمن و احزاب بنیاد گرای مقیم پیشاور، او را به رویکرد نوگرایانه به شریعت وادار نمود، شریعت در قرائت او ماهیت فرقه ای مقیم پیشاور، او را به رویکرد نوگرایانه به شریعت وادار نمود، شریعت در قرائت او ماهیت فرقه ای و پیکار جویانه خود را از دست داده و به آیین آشتی جویانه و تکتگرایی تبدیل می شود او می گوید:
(اختلاف جزئی فقهی بین تمام مذاهب وجود دارد و مذاهب چهار گانه اهل سنت مالکی، شافعی، حنبلی و حنفی در بین خود اختلاف برداشت دارند حالا مذهب جعفری نوع برداشت خود را دارند. برداشتها از متون اسلامی نزد مذاهب مختلف، گوناگون است. اختلافات جزئی فقهی باعث نمی شود که این گونه موجب اختلاف و نفاق شود.))
(فریاد عدالت، پیشین ۲۵۷).

از دیدگاه او ویژگی های اساسی شریعت فردگرا عبارتند از:

- ۱- ماهیت صلح آمیز داشتن.
- ۲- فرا ذهنی فرا قومی و فرا جناحی بودن.
- ۳- سازگار با واقعیتهای فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جامعه.
- ۴- عدالت محور بودن.
- ۵- مردم سالار بودن.
- ۶- کثرت گرا بودن.

عدالت

عنصر دوم نظریه دولت مزاری، ((عدالت)) است. او عدالت را عالی ترین پایه در حکومت تلقی می کند می گوید:

((هدف ما تشکیل یک حکومت اسلامی، مردمی، فراگیر و مبتنی بر عدالت اجتماعی در افغانستان است ما می خواهیم ستم های چندین قرنه بر مردم افغانستان پایان یابد و جامعه ای بوجود آید که در آن از تبعیض، برتری گری، تفاخر و افزون خواهی خبری نباشد و کلیه مردم افغانستان از هر قوم و نژاد و با هر رنگ زبان برادرانه و برابر زندگی کنند.))
(همان ص ۶۸)

طرح عنصر عدالت در نظریه دولت، تحولی مهم در اندیشه سیاسی عصر مجاهدین به شمار می رود. این تحول با هدف باز نگری در نظریه سلطنت که بر عناصر مذهب، قبیله و سلطنت استوار یافته بود بوجود آمد. زیرا نظریه سلطنت فاقد عنصر عدالت در خویشتن بود و همین فقدان و خللاً در دولت مجاهدین نیز وجود داشت زیرا دولت انتقالی و موقت مجاهدین در پشاور و کابل بر مبنای اقتدار عمدتاً تک ملیتی ملیت پشتون و یا تاجیک که تنها بخشی از جمعیت کشور را تشکیل می داد بوجود آمده بودند. عدالت در اندیشه مزاری مفهوم صرفاً سیاسی نبود بلکه او عدالت را در یک حوزه بسیار وسیع تر که تمام ابعاد حیات جمعی را در برگیرد بکار می برد. گسترده عدالت، زیر مجموعه های ذیل را در بر می گرفت:

- ۱- عدالت سیاسی که اصل مشارکت برابر همه قومیتها در دولت را مطرح می کرد.
 - ۲- عدالت اجتماعی که بر خوررداری برابر و غیر تبعیض آمیز شهروندان از حقوق شهرندی را بیان می کرد.
 - ۳- عدالت فرهنگی که برگزاری مراسم مذهبی و به رسمیت شناخته شدن مذهب و به رسمیت شناخته شدن مذهب جعفری را در کنار مذهب حنفی مطرح می کرد.
 - ۴- عدالت اداری که مساله مهم تقسیمات اداری به تناسب توزیع جمعیت در گسترده جغرافیایی کشور ارایه می داد
- مردم

رهیافت دموکراتیک و مردم سالارانه به حکومت در چند دهه اخیر از سوی برخی جریانهای فکری و سیاسی کشور مطرح شده است اما قدرت و نفوذ جریانهای مخالف دموکراسی تاکنون مانع از تحقیق ایده نظام مردم سالار در این سرزمین گردیده است. در تحولات سیاسی دهه اخیر که پس از سقوط رژیم کمونیستی آغاز می شود دو جریان فکری طرفدار و مخالف نظام مردم سالار مجدداً رو در روی هم قرار گرفتند.

در این صف بندی اخیر، مزاری از بزرگ ترین طراحان نظریه دولت مردم سالار در دهه ۱۳۷۰ شناخته می شود. او می گوید: ما تنها راه حل مساله افغانستان را در انتخابات می دانیم..... ما معتدیم که انتخابات باید کاملاً آزاد باشد و همه مردم افغانستان بتوانند در آن شرکت کنند. ما سیستم انحصار را به هر شکل و شیوه آن رد می کنیم و طرفدار شرکت کلیه مردم افغانستان اعم از زن، مرد، پیر، جوان و..... برای تعیین سر نوشت سیاسی شان هستیم این عادلانه نیست که مردان حق دارند که در انتخابات شرکت داشته باشند ولی زنان از این حق مسلم انسانی اسلامی شان محروم باشند همه حق دارند که در انتخابات شرکت نمایند.
(همان، ص ۳۲)

مزاری نه تنها مردم سالاری را با شریعت در تعارض نمی یابد بلکه آن را جزء شریعت قلمداد کرده و می گوید: ((باید همه ملیت های کشور در حکومت اسلامی آینده بر طبق نفوس شان سهم باشند در غیر این صورت حکومت آینده اسلامی نخواهد بود.))
(همان، ص ۱۲۰)

نکته مهم در نظام مردم سالار مورد نظر مزاری نقش مردم در حکومت را برخاسته از قرار داد اجتماعی و حقوق وضعی نمی داند بلکه آن را برخاسته از حقوق طبیعی افراد جامعه می داند از اینرو پیروزی و شکست نظامی نمی تواند باعث اثبات و یا سلب حقوق سیاسی و مدنی شهروندان و ملیتها گردد. از نظر او حق طبیعی همه مردم و ملیتها است که در سر نوشت آینده شان سهم باشند.
(فریاد عدالت ص ۱۲۰))

در اندیشه سیاسی شهید مزاری ((عدالت)) حلقه ارتباط شریعت و مردم شمرده می شود. زیرا عدالت شریعت را از ابزار گونگی در دست حاکمیت‌های استبدادی خارج و به ابزار مدافع منافع و حقوق مدنی شهروندان تبدیل می کند. بنابر این عدالت، محورانتقال داده های شریعت واقعی در سطح مردم است. هر ایده دینی میباید پس از رنگ پذیری از عدالت به مردم منتقل شود و اگر شریعت از مسیر عدالت نگذرد و چهره غیرعادالانه و یا ضد عدالت بخود بگیرد مردم نه تنها مسئولیتی در برابر چنین شریعتی ندارد بلکه حق مقابله با آن را نیز بدست خواهد آورد. بنابر این با متلاشی شدن این حلقه ارتباطی و میانه، شریعت بخوبی قادر نیست پیام آزادی، رفاه سعادت و نجات بخشی خود را بمردم منتقل کند بلکه با تاثیر پذیری ارزشها و افکار دیگر ماهیت مردمی و الهی خود را از دست خواهد داد و راه را برای شریعت گریزی و یا حتی شریعت ستیزی مردم نیز هموار خواهد کرد

ساختار دولت

بحث ساختاری دولت علی رغم اهمیتی که کسب کرده است. به نظر میرسد در تفکر مزاری پدیده درجه دو تلقی می شود او ساختار را ابزاری برای تامین عدالت، شریعت و مردم سالاری می داند. از این رو هیچ گاه التزام پایدار بر ساختاری خاص در اندیشه او مشاهده نمی شود، او در دوران حیات سیاسی خود از سه نوع ساختار دولت سخن بمیان آورده هست یکی بدوران جهاد بر میگردد و دو تای دیگر به دوران پیروزی مجاهدین و اقتدار او به عنوان سخنگوی اکثریت مردم شیعه ی افغانستان. ما در اینجا صرفا به دو نوع اخیر اشاره خواهیم کرد.

۱- ساختار فدرالی

۲- ساختار متمرکز

مزاری در سال ۱۳۷۱ طرح سیستم فدرالی را برای اداره سیاسی کشور پیشنهاد کرد :

((ما سیستم فدرالی را که در آن حقوق همه مردم افغانستان رعایت شده و سیستم انحصاری قدرت را در هم می شکند مناسب ترین ساختار سیاسی برای آینده سیاسی افغانستان می دانیم))

(فریاد عدالت ص ۱۱۳)

زیرا از دیدگاه مزاری سیستم فدرالی تنها راه حفظ تمامیت ارضی، وحدت ملی و اقناع افکار عمومی است

((احیای هویت ص ۳۹)).

طرح فدرالی بر مبنای بافت جمعیت قومی کشور که قلمرو سکونت چهار گروه قومی عمده را تبارز می داد تنظیم گردیده بود . این سیستم به دلیل اعطای حق خود مختاری نسبی به اقوام تشکیل دهنده ایالات دولت فدرالی، می دانست حقوق سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ملیتها، مردم را در جهت احیای هویت و تقویت پلورالیسم فرهنگی و حقوقی که مزاری بر آنها پافشاری می ورزد بهتر تضمین نماید. از این جهت فدرالیسم مناسب ترین ساختار در جامعه چند قومی افغانستان تلقی می شد. زیرا به اعتقاد او:

((در سیستم فدرالی حقوق ملیتها بهتر تامین خواهد شد وحدت ملی نیز به صورت اصولی تحقق خواهد یافت))

(فریاد عدالت ص ۶۹)

ساختار دیگری که مزاری از آن نام میبرد ساختار متمرکز است او با توجه به اصلاحات لازم در مکانیسم توزیع قدرت، شیوه مشارکت ملیتها و ساختار اداری دولت، از ساختار متمرکز حمایت به عمل آورد در این ساختار قوه های سه گانه مستقل بر اساس اصول جمهوریت مورد توجه قرار گرفته بود. اما قدرت میان گروههای سیاسی قومی به ترتیب ارایی که بدست می آورد تقسیم شده هیچ حزبی بیش از یک پست کلیدی را نمی توانست در اختیار بگیرد .

((فریاد عدالت ص ۲۴۱))

فرمول توزیع قدرت و شکل گیری دولت فراگیر عبارتست از :

رای مردم + ترکیب قومی = دولت وسیع البنیاد

نظریه ای که بطور مشخص می توان آن را به مزاری نسبت داد نظریه ((دولت چند قومی)) است. با توجه به این مبنا ساختار مبتنی بر مذهب و نژاد خاص که منجر به استبداد مذهبی و قومی می شود از دید گاه او مردود شناخته می شود او می گوید:

((ما معتقدیم حکومت آینده نباید روی مذهب و نژاد بوجود بیاید. در حکومت آینده همه به حقوق خود برسند و ما معیار نفوس را که یک معیار بین المللی است معتبر می دانیم))

((همان ص ۲۴۱))

او ساختار چند قومی که با شیوه های دموکراتیک روی کار آمده باشد حمایت می کرد در این ساختار چهار گروه قومی اصلی کشور به تناسب جمعیت خود در قدرت مشارکت پیدا می کند او می گوید:

در افغانستان ملیت ها و نژادهایی وجود دارد که هیچ کدام دارای اکثریت نمی باشند ولی در مجموع چهار تا قوم عمده وجود دارد هزاره، پشتون، تاجیک و ازبک که ما نیز به عنوان یکی از اقوام عمده کشور روی تعداد نفوس باید در دولت آینده و تصمیم گیری ها نقش داشته باشیم.

((احیای هویت، مرکز فرهنگی نویسندگان افغانستان، قم، انتشارات سراج، ۱۳۷۴، ص ۳۹)).

مکانیسم تشکیل دولت

مزاری با توجه به گرایشهای انقلابی که تا اواخر دهه ۱۳۶۰ هجری داشت از ساز و کار انقلابی برای ایجاد دولت حمایت میکرد. ظلم زدایی و استبداد زدایی او تقویت کننده ساز و کار انقلابی و مبتنی بر زور و براندازی حکومت بود.

((احیای هویت، پیشین، ۱۷۰-۱۷۱)).

اما از اوایل دهه ۱۳۷۰ هجری که احزاب جهادی قدرت را در دست گرفتند مزاری در تفکر انقلابی خود تجدید نظر نموده و شیوه های معتدل تر و دموکراتیک تری را برای تاسیس دولت در پیش گرفت.

او از دو مکانیسم برای تشکیل دولت نام می برد:

۱- مکانیسم نمایندگی

۲- مکانیسم انتخاباتی در مکانیسم نمایندگی، مردم نقش مستقیم در تعیین نظام سیاسی ندارد بلکه احزاب سیاسی که عملاً سازماندهی مردم را در دوران جهاد به عهده داشته اند به عنوان نمایندگان مردم، دولت آینده را انتخاب می کنند. مشروعیت عملکرد احزاب در امر تشکیل دولت برخاسته از آزادی مردم نیست بلکه برخاسته از پیشینه جهادی و مبارزاتی آنهاست.

به این معنا سابقه جهادی و نقش فعال آنها در مبارزات استقلال خواهانه، مبنای مشروعیت رفتار سیاسی آنها در مرحله پس از پیروزی قرار می گیرد.

(منشور برادری ص ۱۰۲-۱۰۵)

شیوه نمایندگی به دو روش به اجرا در می آید:

الف: توافق احزاب بر اساس پیشینه مبارزاتی مبارزاتی، توان نظامی و قلمرو سیاسی (جمعیت و سرزمین) که در این صورت میزان مشارکت احزاب در قدرت با توجه به پایگاه مردمی آنها تعیین می شود.

ب: توافق چهار حزب عمده سیاسی متعلق به چهار گروه قومی عمده کشور که در این صورت تعیین خواهد کرد.

(فریاد عدالت ص ۲۶۳)

اما مکانیسم انتخاباتی مبتنی بر آرای مستقیم مردم است که در آن شهروندان افغانستان که دارای تابعیت افغانی باشند میتوانند در تعیین دولت مردان مشارکت نموده و با آرای مستقیم خود دولت را انتخاب کنند. مکانیسم انتخاباتی از تمام ویژگی های یک نظام

دیموکراتیک بر خوردار است .

او تابعیت را تنها معیار مشارکت شهروندان در سر نوشت سیاسی شان میدانند و هر نوع تبعیض نژادی، مذهبی و جنسی را در انتخابات مردود تلقی می کند. دغدغه های جدی که از سوی برخی احزاب جهادی در باره مشارکت زنان ابراز می شد هرگز مورد تایید مزاری قرار نگرفت. او مخالف هر نوع تبعیض جنسی بوده و آن را نا سازگار با آموزه های دینی می دانست .

نکته قابل توجه در ساز و کار انتخاباتی مورد نظر مزاری این است که او تمام افغانستان را یک حوزه انتخاباتی بزرگ در نظر گرفته که همه شهروندان در هر نقطه از کشور و حتی خارج از کشور که باشند به کاندیداهای حزب مورد علاقه خود رای می دهد . احزاب به تناسب کل آرای که در سراسر کشور بدست می آورند تعداد نمایندگان خود را بر اساس فرمول نسبت رای پیش بینی شده برای هر نماینده تقسیم بر افراد نماینده به دولت و مجلس معرفی می کنند .

(فریاد عدالت ص ۲۸۸-۲۴۱)

ویژگیهای اساسی شیوه انتخاباتی به شرح ذیل است :

- فراگیر بودن

- مشارکت برابر زنان با مردان

- لغو حوزه های انتخاباتی متعدد بر اساس واحد های اداری قبلی و بوجود آوردن یک حوزه انتخاباتی وسیع کشور

- توزیع قدرت بر مبنای ترکیب قومی به تناسب ترتیب آرای بدست آورد .

مشروعیت

مزاری مشروعیت حکومت را اساسا ناشی از عدالت میدانند. عدالت تنها ارزیابی حقانیت دولت به شمار می رود زیرا اگر عدالت تامین شود، جایگاه مردم در قدرت و مشارکت ملی نیز تحقق خواهد یافت مزاری مردم سالاری و اسلامیت نظام را با شاخص عدالت تجزیه و تحلیل می کند مفهوم جامع و فراگیری است که اسلامیت نظام و مردمی بودن نظام را نیز به تصویر می کشد او میگوید :

((در زمانی که همه ای مردم مسلح هستند و در حکومت عدالت اجتماعی رعایت نمی شود و آن حکومتی که روی کار است همه جانبه نیست، طبیعی است که جنگ پیش می آید و حل ریشه جنگهای فعلی در تشکیل یک حکومت وسیع البنیاد است و در صورتی که برای مردم افغانستان حقوق عادلانه در نظر گرفته شود، جنگ بکلی خاتمه می یابد))

(- منشور عدالت ص ۲۴۹-)

فقدان مشروعیت نظامهای گذشته و همچنین دولت مجاهدین در کابل، ناشی از فقدان عدالت در حکومت بود. اما عدالت مجاهدین در کابل، ناشی از فقدان عدالت در حکومت بود. اما عدالت در جامعه افغانستان بر پایه مشارکت برابر و برادرانه قومیتها با در نظر داشت اعتقادات و باورهای فرهنگی آنها در ساختار دولت استوار می باید و تنها در این صورت است که تفسیر روشن از عدالت بدست می آید .

براین اساس می توان چنین جمع بندی نمود که نظریه دولت در اندیشه سیاسی شهید مزاری مبتنی بر اصل عدالت با همیاری شریعت و مردم است و دو مفهوم شریعت و مردم تفسیر واقعی خود را در پرتو مفهوم عدالت بدست می آورد و براینکه در جامعه افغانستان دولت چند قومی بر پایه عدالت متولد می شود .

بنا براین مزاری اگر نه طراح، حداقل قوی ترین حامی نظریه دولت چند قومی در افغانستان به شمار می رود .

پیام کانون توسعه و تعاون افغانستان

پیام کانون توسعه و تعاون افغانستان

نویسنده: اعضای کانون

مارچ ۱۹۹۶

در طول تاریخ، بشر نسل اندر نسل بخاطر رسیدن به آزادی و عدالت و برابری مبارزه نموده و در راه حق و خواسته‌های مشروع و انسانی خویش بهای سنگینی را پرداخته اند. اگر امروز در بخشی از جهان عدالت، برابری و صلح و همزیستی مسالمت آمیز برقرار است، نتایج تلاشها و مبارزات زنان و مردان آزاده و عدالتخواه است که زندگی خویش را فدای این اهداف شایسته و انسانی نموده و با تحمل شکنجه، زندان، شهادت، آزادی، عدالت و برابری را به ارمغان آورده اند.

یکی از این شخصیت‌هایی فداکار، رهبر شهید استاد مزاری است، که در یکی از تاریکترین دوره‌ای تاریخی افغانستان، فریاد دل نشین عدالت اجتماعی، برابری و برادری اقوام، مشارکت تمام شهروندان، وحدت ملی را سرداد و در این راه گام‌های استواری را برداشت و سر انجام با اعتماد به همین باورش توسط شبکه القاعده و طالبان به شهادت رسید.

استاد مزاری، این شخصیت ملی، اولین رهبر سیاسی بود که بدست دشمنان ملت افغانستان به شهادت رسید. او در راه مبارزاتش برای عدالت اجتماعی، برابری، برادری، وحدت ملی و صلح پایدار که اساس آنرا عدالت واقعی تشکیل می دهد، جانش را فدا نمود و بدست کثیف ترین چهره جامعه بطور غیر انسانی و المناک شهید گردید. این ابر مرد تاریخ افغانستان در راه اعتماد ملی تلاش نمود، همان خلای بزرگی که هنوز هم در جامعه افغانستان احساس می شود و دشمنان ملت یکپارچه و متحد افغانستان از همان خلاها وارد شده و فاجعه‌ها می آفرینند.

آری، افغانستان بعنوان کشوری چند قومی و زبانی نیاز مبرم به تحقق عدالت اجتماعی و برابری و مشارکت تمام اقوام ساکن افغانستان بدون تبعیض در امور سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی داشته است. چنانکه امروز به هشیاری مردم دلسوز ما و به کمکی جامعه بین المللی در این راه، گام‌های اساسی و قابل توجه و ارزنده‌ای برداشته شده است و می رود تا اعتماد ملی در کشور ما به وجود آید. این خواست اساسی رهبر شهید مزاری بود و در همین راه به شهادت رسید.

یکی از راه‌های مداخله بیگانگان به کشور ما، استفاده از مذهب بوده است. اعراب و هابی، ایرانیها، پاکستانیها و غیره، پیوسته توانسته اند از راه مذهب به جامعه‌ی ما نفوذ کنند و وحدت ملی ما را متزلزل بسازند. استاد مزاری با درک صحیح از عوامل و ریشه‌های بدختی جامعه‌ی ما، با این تاکتیک بیگانگان مبارزه کرد و دیری نگذشت که عوامل بیگانه از اطراف وی جدا شده به جبهه‌ای مخالف وی یعنی با آقای سیاف و آقای ربانی پیوستند. این اقدام استاد مزاری بخاطر حفظ وحدت ملی افغانستان و همزیستی مسالمت آمیز پیروان مذهب تشیع و تسنن افغانستان بدور از مداخلات خارجی و عوامل تفرقه افکن بیگانه بود. این اقدام استاد مزاری باعث شد تا جامعه تشیع افغانستان جلو مداخلات خارجی را بگیرد و منافع ملی، استقلال و تمامیت اررضی افغانستان را اساس سیاست‌های کاری خود قرار دهند.

هر روز که ملت افغانستان بسوی اعتماد ملی و وحدت ملی از طریق رعایت حقوق بشر، دموکراسی و آزادی و برابری نزدیکتر می شود، محبوبیت رهبر شهید استاد مزاری بیشتر شده و حقایق بر ملت شریف افغانستان روشنتر می گردد.

یاد این شخصیت ملی افغانستان و منادی عدالت اجتماعی و آزادی و برابری و برادری همیشه گرامی باد

کانون توسعه و تعاون افغانستان

ملت سازی در اندیشه شهید مزاری

ملت سازی در اندیشه شهید مزاری

نویسنده: غلام سخی حلیمی

قم ۱۳۷۳

ملت پدیده‌ای تاریخی و حقوقی است که با گذشت زمان و در اثر پیشرفت علم، صنعت، فروپاشی نظام‌های امپراتوری و نیازهای ضروری جامعه بشری به وجود آمد. هدف از پیدایش ملت تحقق یک سلسله آما و آرزوهای بود که انسان عصر جدید در سر می‌پروراند و تاحدودی توانست از این طریق به حرکت رو به رشد و تکاملی جوامع انسانی سرعت بخشیده، جلو پراکندگی و ناسامانیهای اجتماعی را بگیرد و انسانها را در یک واحد سیاسی- اجتماعی بنام "ملت" گرد هم آورده و منسجم نماید. اندیشه ملت سازی پدیده نوی است که برای اولین بار در اروپای قرون وسطی آغاز شد و از آنروز تاکنون سیر تکاملی داشته و دست آوردهای مثبتی را برای بشریت عرضه کرده است.

تشکیل حکومت‌های ملی و همبستگی اقوام و گروه‌های سیاسی در چهار چوب دموکراسی و حقوق برابر ملتها از جمله نتایج ملت سازی، در اروپای آنروز و عصر حاضر است. امروزه ملت سازی بعنوان مهمترین اندیشه سیاسی و حقوقی مطرح می‌باشد و کشورهای مختلف جهان سعی دارند از این پدیده‌ای عصر جدید نهایت استفاده و بهره برداری را نمایند. چون ملت بزگترین نهاد سیاسی- اجتماعی و حقوقی است، که در فرایند آن استعداد و توانمندی افراد شکوفا گردیده، زمینه و بستر مناسب برای توسعه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و هم گرایی ملی فراهم می‌شود.

ملتهایی که در این جهت سرمایه گذاری کرده اند، امروزه از نگاه فکری و فرهنگی به مرحله‌ای از رشد، پیشرفت و تکامل دست یافته اند که هر روز شاهد ظهور ملتی در صحنه جغرافیای سیاسی، با مقیاس کشوری و حتی قاره ای می‌باشیم. قبل از بررسی این پدیده‌ای تاریخی و روند ملت سازی در افغانستان لازم است نظر کوتاه به مفهوم واژه "ملت" داشته باشیم. واژه ملت (ناسیون) در فرهنگ لغت عبارت می‌باشد از:

"مجموعه افرادی که تشکیل یک دولت - کشور دهند و به عنوان کلیت اجتماعی مشخص در برابر حکومت در نظر گرفته شوند، ملت را تشکیل می‌دهند" (۱)

اما در مفهوم حقوقی و سیاسی ملت بین دانشمندان چند نظریه ارائه گردیده است:

(الف): ملت بر اساس عناصر عینی و واقعی جامعه مثل اشتراک سرزمین، نژاد، زبان، تاریخ و فرهنگ به وجود می‌آید و روی این مبنا در تعریف مبنا گفته شده:

ملت یک قضیه تاریخی است که واجد کیفیت عینی می‌باشد. بر این اساس ملت عبارت است از دسته‌جات و گروه‌های انسانی که به وسیله عناصر مختلف در نظام تاریخی (زمان، جغرافیایی مکان) و اقتصادی (فعالیت برای ادامه حیات) و احیاناً عناصر زبانی و نژادی وحدت یافته اند و این عناصر عینی مشهود موجب پیدایش آما و آرزوها و سرنوشت مشترک گردیده است. (۲)

(ب): گروه دیگر بر این عقیده اند که امور معنوی، اداری، آگاهی به سرنوشت و احساس تعلق به سرزمین معین عامل اصلی در پیدایش ملت به حساب می‌آید و در تعریف مفهوم آن می‌گویند:

"گروه انسانی که اعضای آن احساس کنند به وسیله عوامل پیوندهنده مادی و معنوی بهم وابسته اند و با دیگر گروه بندیهای انسانی که خود را متعلق به یک جامعه کل و یک جامعه سیاسی متمایز می‌دانند و سرنوشت خود را با سرنوشت سایر افراد عضو آن جامعه پیوند یافته می‌بینند، می‌توانند عامل تشکیل یک ملت باشند، ملت با احساس تعلق تحقق می‌یابد. (۳)

(ج): نظریه سوم این است که عناصر معنوی و حقیقی، هر دو در ایجاد ملت نقش دارند و لیکن احساس سرنوشت مشترک و اراده جمعی از عمده ترین عوامل پیدایش ملت به شمار می‌آید و بقیه عوامل از شروط کافی برای ملت است و نه از شروط لازم. بطور نمونه می‌توان به عامل جغرافیا در باره ملت یهود اشاره کرد و با وجودیکه ملت یهود سالیان متوالی در اقصی و نقاط جهان پراکنده

بودند و سرزمین معینی نداشتند، معذک یک ملت بودند، بدون اینکه سرزمین مشخص داشته باشند، و همین طور است زبان و نژاد. این سیر تاریخی در ملت سازی نشان می دهد که ملت در مسیر تکاملی خود بر دو پایه "واقعیت و علائق" بر زندگی مشترک استوار بوده است.

"ارنست رنان" از جمله طرفداران این نظریه است و او در باره تعریف ملت می گوید "ملت یک روال است، یک اصل روحانی. دو چیز که در واقع یک چیزند این روال را می سازند... یکی داشتن میراث مشترک غنی از خاطره ها و دیگر سازش واقعی، میل به زیست با یکدیگر و خواست تکیه کردن کامل به میراث مشترک." (۴)

سیر تاریخی ملت سازی در جهان:

چگونگی پدید آمدن ایده ای ملت سازی و تشکیل حکومت‌های ملی را در جهان باید در رفتار نظام‌های فیودالی و ارباب سالاری در نظام‌های گذشته و دوره قرون وسطی جستجو کرد، زیرا اعمال فشار، شکنجه، قتل و غارت و ستم بالای افراد جامعه توسط زمامداران خود کامه و مستبد سرانجام آنها را وادار کرد که با تشکیل ملت بسوی همبستگی روی آورده و دولتهای ملی را به وجود آورند.

اروپائیان چنانکه در امروز گام‌های اساسی را در جهت ملت واحد اروپایی برداشته اند در آن شرایط نیز سهم بزرگی در تشکیل ملت‌های اروپایی بر عهده داشتند. آنها برای اولین بار در تاریخ موفق شدند با مبارزه علیه ستم‌های کلیسا و امپراتوری در اروپا احساس ناسیونالیستی و همبستگی ملی را در مردم زنده کنند.

در قرن نوزدهم میلادی نهضت‌های ناسیونالیستی، استقلال طلبی و ملی در اروپا گسترش پیدا کرد و با سقوط نظام فیودالی هسته های اولیه ملت به وجود آمد و اروپائیان با تشکیل حکومت‌های ملی و مشارکت سیاسی دست یافتند. در اینجا لازم است به عوامل تاریخی که موجب توسعه و پیدایش ملت سازی در جهان شد اشاره کنیم:

(۱) جنگ‌های صلیبی: با زوال تمدن‌های یونان و روم، جنگیدن و کشته شدن در راه دفاع از وطن جنبه تقدس خود را از دست داده بود و آنچه که جنگجویان را به جنگ علیه دشمنان خارجی ترغیب می کرد امور مادی بود و نه معنوی. ولی جنگ‌های صلیبی (قرن ۱۱ تا ۱۳م) احساسات ناسیونالیستی را زنده کرد و جنگ در راه وطن تقدس پیدا نمود.

دو صد سال جنگ‌های ویرانگر صلیبی و تقویت اندیشه ای ناسیونالیستی باعث شدند تا مردم علیه حکومت پاپ و سلاطین اروپایی دست به قیام زده و تحت عنوان ملت بسوی وحدت ملی گام‌های موثری را بردارند و سرانجام با معاهده وستفاليا (م ۱۶۴۸) ملت بعنوان یک واحد انسانی جایگاه حقوق سیاسی و بین المللی خود را پیدا کرد.

(۲) انشعاب دین مسیح (ع): بعد از جنگ‌های صلیبی مسیحیت گرفتار تفرقه شد و دین مسیح به دوشاخه کاتولیک و پروتستان تقسیم شد. این حوادث روی پرورش روحیه ملی گرایی و ناسیونالیستی در اروپا تاثیر فراوان داشت و سبب شد که اروپا به ملت سازی رو آورده و ملیتهای بزرگ و واحدی را به وجود آورند.

(۳) ناسیونالیسم: ناسیونالیسم که گرفته شده از واژه ناسیون بمعنی ملت می باشد و مفهوم ناسیون "مذهب سیاسی اصالت ملت" است. گرایش ناسیونالیستی که اساس آن همبستگی ملی و برتری دولت می باشد بدون تردید مصایب و مشکلات زیادی را برای جهان پدید آورد و معذک موجب رهایی ملت‌های اروپایی در قرن نوزده و بعدها باعث آزادی ملت‌های دیگر از قید و بند اسارت و ایجاد دولتهای ملی گردید.

(۴) عنصر تاریخ: عناصر تاریخی در ملت سازی و گرایش ناسیونالیستی نقش عمده ای را ایفا می کند؛ زیرا ملت‌ها معمولاً به سابقه تاریخی و افتخارات که از خود بر جای گذاشته اند مباحثات می کنند و سعی دارند تا عنعنات و استوره های تاریخی خود را به یک سمبول ملی تبدیل نموده و برای نسل‌های بعد مدت‌ها زنده نگهدارند.

آموزش تاریخ و معرفی قهرمان تاریخی برای دانش آموزان در نظام آموزش و پرورش کشورهای مختلف جهان در همین راستا صورت می‌گیرد و این امر بطور قطع در ایجاد احساس ملی‌گرایی و ملت‌سازی تاثیر قابل ملاحظه‌ای دارد.

(۵) انزجار از دشمن: ترویج و تبلیغ نفرت از دشمنان عامل دیگری است که در احیای علائق ملی و توسعه ملت کمک می‌کند. بطوریکه در بسیار از موارد علائق دیگر نمی‌تواند در مقابل وابستگی‌های ملی و میهنی مقابله نماید. این نشان می‌دهد که علاقه به سرزمین مشترک و منافع ملی از دیگر گرایش‌های افراد در جامعه مقدم است.

روی این اساس، وقتی کشور مورد تهدید و یا حمله دشمن خارجی قرار می‌گیرد، تمام افراد آن جامعه با کنار گذاشتن اختلافات قومی، زبانی و سیاسی شان علیه آن متحد می‌شوند و استادگی می‌کنند.

حفظ ارزشهای دینی، ملی و سنتهای اجتماعی مشترک از مهمترین عواملی است که در ایجاد همبستگی ملی کمک می‌کنند. این علاقه و دلبستگی در صورتی که با اراده زیست جمعی همراه باشد، پایه‌های اولیه ملت واحد و قدرتمند را در جامعه تشکیل می‌دهد و مردمان یک منطقه و سرزمین به این باورمندی خواهند رسید که بدون هویت سیاسی و ملی مشترک نمی‌توان به حیات سیاسی، فرهنگی و اقتصادی خود را ادامه دهند.

روند ملت‌سازی در افغانستان:

افغانستان کشوری است که اقوام، طوایف و ملیتهای بسیاری با نژاد، زبان، رسومات، عنعنات و فرهنگهای بعضاً متفاوت در آن زندگی می‌کنند و این ساختار اجتماعی قومی و قبیله‌ای این کشور را، کسی نمی‌تواند اینکار کند. ملت‌سازی در کشورهای کثیرالملیتی مثل افغانستان، در درجه اول از اهمیت قرار دارد؛ برای اینکه ایجاد ملت واحد نه تنها جلو هرج و مرج داخلی را که در اکثر موارد زمینه نفوذ دشمن خارجی را فراهم می‌آورد می‌گیرد، بلکه سبب می‌شود تا اقوام بجای تشدید رقابتهای منفی و تنشهای قومی و نژادی، به هویت ملی، توسعه سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و پیشرفت کشور شان فکر نمایند.

البته غرض از ملت‌سازی و ترجیح منفعت ملی بر منافع دیگر، به این معنا نیست که بقیه اقوام و گروههای سیاسی در یک نظام نا عادلانه و ناپایدار اجتماعی به قوم حاکم و یا نظام سیاسی حاکم ادغام شود، بلکه هدف این است که ما علاوه بر پیوند و اشتراکات تاریخی، جغرافیایی، فرهنگی، زبانی، دینی، عنعنات و رسومات اجتماعی، باور به زندگی مشترک و برادر وار را برای مردم افغانستان به وجود بیاوریم.

حکومتهای افغانستان در گذشته علیرغم اینکه تلاشهای را برای ایجاد یک حکومت متمرکز به کار بردند، ولی در عمل بخاطر نقایصی که در ساختار و عملکرد آن حکومتها وجود داشت، با ناکامی در جامعه رو برو شدند و از پی ریزی پایه‌های اولیه یک حکومت متمرکز و ملی که بر مبنای ملت واحد، برادر و برابر نهاده شده باشد ناتوان ماندند.

"آنتونی هیمن" که تحقیقاتی فراوانی را در باره افغانستان انجام داده در این زمینه می‌نویسد: "حس میهن پرستی با ملیت در دل اتباع او {افغانستان} به وجود نیامده. آنها بصورت تابع باقی ماندند و جنبه همشهریگری در یک ملت واحد در آنها پدیدار نشد... احساس میهنی پرستی آنطوریکه در اروپا متداول است نمی‌تواند در میان افغانها وجود داشته باشد، زیرا یک کشور برای آنها وجود ندارد. بجای حس میهن پرستی، حس جوشان و خروشان آزادی فردی در آنها موجود است که با الطبع موجب طغیان علیه سرمداران حکومت می‌گردد" (۵).

در تاریخ سیاسی افغانستان تنها قومی که انسجام درونی خود را حفظ کرده و به فکری ملت‌سازی در درون جامعه پشتون - بوده است قبایل مختلف پشتون می‌باشد. میر محمد صدیق فرهنگ در این باره می‌نویسد: "جامعه پشتون از نظر افقی به اتحادیه یا فدراسیونی از قبایل شباهت داشت که اجزای آن از طریق باور داشتن به وابستگی نسبی با یکدیگر و پایبندی با عادات و رسوم و بالاخره زبان مشترک بهم دیگر مربوط بودند و در مقابله با دشمن خارجی تمام و یا بخشی عمده آن می‌توانست به اقدام دستجمعی

بپردازند ("۶).

ولی این نحوه از ملت سازی قطعا نا کافی بوده و نمی توانست برای تمام مردم افغانستان یک هویت ملی که تمایلات، نژادی، قومی، لسانی و منطقه ای را تحت شعاع قرار بدهد، ایجاد بکند.

بررسی تاریخ گذشته افغانستان نشان می دهد که این کشور از سال ۱۷۴۷ میلادی تاکنون از ناحیه اختلافات داخلی و فقدان ملت واحد و منسجم خسارات زیادی را متحمل شده است و بطور نمونه می توان به جنگهای خانمانسوز داخلی دو سده ای اخیر، فقر فرهنگی، اقتصادی و عقب ماندگی کشور اشاره کرد.

متأسفانه به این نکته باید اعتراف کرد، هنوز هم میل به تشکیل یک ملت واحد در جامعه افغانستان نتوانسته بر روابط قبیله ای، قومی و خویشاوندی فایق آید و آنها وجود دولت و ملت واحد، مستقل و کار آمد افغانستان را بر تمام این عوامل برتر بدانند. پس ملت افغانستان تا هنوز شکل نگرفته است. ("۷)

حکام و زمامداران قبلی این کشور کمتر به مسایل اساسی و زیر بنایی کشور، مشارکت همگانی، وفاق ملی . ایجاد ملت واحد توجه از خود نشان دادند. برای همین یک نوع تضاد آشکار بین هنجارهایی که دولت در پیش گرفته بود، با ارزشهای اجتماعی و فرهنگی مردم در جامعه احساس می شد، و این مسئله جدایی بین دولت و جامعه را روز به روز افزایش می داد.

بسیاری از آنچه که دولت می خواست در جامعه پیاده کند برای مردم قابل هضم نبود و این امر سبب شد که کشور افغانستان شکل سنتی خود را حفظ کرده و در مقابل برنامه های دولت مرکزی مقابله نمایند. پس سیاستهای اقتدار گرایانه و انحصاری در گذشته، از یکطرف به فاصله مردم با دولت انجامید، چنانکه " اولیور روا " کار شناس و صاحب نظر در مسایل افغانستان می گوید: " جدایی دولت از جامعه امری است مسلم و محتوم. وابستگان به دولت با تمام معنا دارای علامت و نشانه اند. آنان که خود نیز با طرز رفتار خاص (محل زندگی، طرز لباس پوشیدن، نحوه صحبت کردن) تمایز نمادین را عرضه می دارند، بکلی از جامعه فاصله گرفته اند. ("۸)

از طرف دیگر سیستم ظالمانه گذشته سوء ظن هایی را در جامعه موجب شده، شکافهای عمیق قومی، قبیله ای، زبانی و ... را پدید آورد و بگونه ای که اقوام این کشور رو در روی هم قرار گرفتند و بجای تشریک مساعی به منازعات پرداختند. " انتونی همین " که شناخت دقیق از بافت جامعه افغانستان دارد، به این معضل چنین اشاره می کند:

" رقابت و نفاق در نتیجه هرج و مرج مزمن در جامعه افغانستان ابتدا بین طوایف مختلف وجود داشته، حتی این رقابت بین طوایف بزرگتر نفوذ کرده بود و قبایل پشتون نیز گرفتار نفاق و رقابت بین خود بودند ("۹)

بدون تردید تمام این مشکلات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... از اینجا نشئت می گیرد که نخبگان سیاسی جامعه ما، در گذشته یک فکر اساسی در باره آینده بهتر، تأمین رفاه و آسایش مردم افغانستان و ایجاد ملت واحد، متحد و برادر که از حقوق شهروندی بهر مند باشند، نکردند.

البته بعد از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، بخاطر فشارهای تجاوز خارجی و احساس نیاز بهم دیگر، حس همبستگی مردم افغانستان رشد چشمگیری داشت و برای اقوام مختلف این فرصت را بوجود آورد که با کنار گذاشتن علایق قومی و منطقوی به فکر نجات سرزمین خود از اشغال شوروی و تأمین منافع ملی شان باشند. بنا بر این مهمترین ارمغان جنگ رهایی بخش برای مردم افغانستان "، آغوش گشودن بسوی دنیا و لزوم تکیه بر تمامیتی وسیعتر از سوی گروههای کوچک محلی است تا بتوانند در سطح سیاست ملی حرفی برای گفتن داشته باشند. این امر به ظهور پدیده ای تازه که بدون تردید قبل از جنگ در حالت جنینی بوده، اما امروز قدم به عرصه وجود نهاده، یاری داده است ("۱۰)

درک همبستگی ملی و احساس سرنوشت مشترک در ایجاد یک ملت واحد می تواند تأثیر شگرف داشته باشد و این روزنه ای است

که آینده روشن و همراه با ملت جدید و واحدی را برای مردم ما نوید می‌دهد.

شهید مزاری و ملت سازی:

شهید مزاری (ره) از جمله رهبران دردمند سیاسی جامعه ما بود که با منش و رفتار خود به توسعه سیاسی در چوکات ملت واحد افغانستان همت گماشت و بر این باور بود که با کتمان هویت سیاسی و اجتماعی برخی اقوام نمی‌توان مشکل این کشور را حل کرد، بعقیده او، افغانستان در صورتی می‌تواند امنیت و آرامش را به آغوش کشیده و به سوی دنیای جدید، رفاه و آسایش و پیشرفت علم و دانش قدم بردارد که مردم این کشور به وحدت ملی برسند و هویت سیاسی یکدیگر را کتمان نکنند و " کلیه ملیتهای مسلمان این سرزمین (اعم از پشتون، تاجیک، هزاره، ازبک، ترکمن، غزلباش و ...) هویت سیاسی داشته باشند و با توافق و شرکت آنها حکومت آینده کشور ساماندهی شود. (۱۱)"

ملت واحد و مبتنی بر عدالت اجتماعی در هر جامعه، یک ضرورت می‌باشد و زمانی تحقق می‌یابد که افراد آن جامعه به اراده مشترک رسیده و احساس تعلق به سرزمین واحد و مشترکات تاریخی، فرهنگی و عنعنوی، آنان را گرد هم آورده باشد. تازمانیکه روحیه‌ای همگرایی و باور به زندگی مشترک و احترام به شخصیت حقیقی و حقوقی یکدیگر، به خاطر عوامل حقیقی و یا معنوی در این افراد جامعه احیاء نگردد، بعید است که ملت واحد و مستقلی در افغانستان شکل بگیرد. شهید مزاری رحمت‌الله علیه به این نقطه واقف بود و می‌خواست از طریق رعایت حقوق برابر افراد در جامعه، عرصه را برای ایجاد ملت واحد، انسجام ملی و تأمین حقوق شهروندی آماده نماید، و ملتی را به وجود بیاورد که در آن تفاوت‌های زبانی و نژادی مطرح نباشد و هیچ یک از اقوام افغانستان هیچگونه خصومت و دشمنی را با اقوام دیگر نداشته باشد و پشتونها را برادرش بداند و ازبکها را برادرش بداند و هزاره را برادرش بداند، همینطور بلوچ و نورستانی و باقی اقوام افغانستان، اینها برادرند، اینها در یک خانه مشترک زندگی می‌کنند، دست به دست هم بدهند و مشترکاً این خانه خراب و جنگ زده خود شان را بسازند و بر این جهت از گذشته کرده، حالا امیدوار هستیم که خصومت‌ها کم شده و بسوی وحدت ملی پیش می‌رود (۱۲)."

اظهار چنین دیدگاه‌های نشان می‌دهد که شهید مزاری (ره) با درک درست از دردهای تاریخی جامعه افغانستان به سرنوشت مشترک می‌اندیشید و باورمند بود. اگر ما خواسته باشیم سرزمین آباد و متحد و یکپارچه داشته باشیم، باید " منطق اصالت زور و حکومت‌هایی که می‌خواهند با زور بر مردم حکومت نمایند نابود گردد (۱۳)."، چون مقتضای حاکمیت سلطه و زور با ایجاد آشوب و افزایش تنشهای قومی و منطقی در بین افراد جامعه می‌باشد، تا بدین واسطه بتواند چند روزی بر حیات سیاسی خود ادامه دهد؛ اما با ازبین رفتن منطق زور، فشارهای اجتماعی قهراً کاهش می‌یابد و در نتیجه این فرصت برای اقوام مختلف پیش می‌آید که بر طبق لیاقت و شایستگی در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ... حضوری مشترک و فعال پیدا کنند. حضور مشترک اقوام در نهادهای سیاسی و اجتماعی حداقل این دست آورد را به همراه دارد که احساس همبستگی و پیوندهای اجتماعی افراد در جامعه افزایش پیدا کرده و هسته‌ای اولیه ملت و دولت متمرکز با هدف تأمین امنیت و حفظ منافع ملی شکل بگیرد.

شهید مزاری (ره) با ارائه طرح ملیتهای برادر در افغانستان، مفهوم تئوری ملت سازی در این کشور را توسعه داد و می‌خواست با ایجاد ملت واحد و یک پارچه، دروازه تمدن، پیشرفت، توسعه سیاسی و دموکراسی را به روی افغانستان باز کند. روی این جهت با عواملی که تنش در کشور را افزایش می‌داد و به وحدت ملی و عدالت اجتماعی صدمه وارد می‌کرد، شدیداً مخالف بود و باور داشت که اینگونه مسایل جلو پیشرفت کشور را می‌گیرد و لذا بطور شفاف و روشن اعلان نمود:

"حزب وحدت اسلامی از هر طریقی که منجر به عدالت اجتماعی در جامعه افغانستان گردد و حقوق ملیتهای محروم را اعاده کند استقبال می‌کند. برای ما مهم نیست که لویه جرگه تشکیل شود و یا مجلس ملی، مهم این است که حقوق مردم در نظر گرفته شده، به تناسب حضور و میزان جمعیت شان در تصمیم‌گیریها سهیم باشند (۱۴)."

این دیدگاه ایشان زیر ساختهای اولیه ملت سازی در افغانستان را که برخوردارى افراد از حقوق عادلانه در جامعه باشد پی ریزی می‌کند. شهید مزاری تنها به ارائه نظرات اصلاح گرایانه‌ای خود در این جهت بسنده نکرده و بلکه خود عملاً راه کارهایی را برای رسیدن به ملت واحد و انسجام ملی دنبال نمود و ما در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

(۱) همبستگی ملی: وفاق و همگرایی ملی مهمترین عنصر در پیدایش ملت واحد، همبستگی اقوام و ایجاد ساختار سیاسی عادلانه به شمار می‌آید. یک ملت وقتی می‌تواند ظهور مؤثر و قدرتمند در سطح جهانی داشته باشد که گرایشهای قومی، زبانی و منطوقی را مهار نموده و به تفاهم و تعامل کامل رسیده باشد. البته وجود یک چنین ملت متحد و یک پارچه همانگونه که در رفع منازعات داخلی موثر است، برای دشمنان خارجی و مخالفان وحدت ملی آن کشور نیز نگران کننده می‌باشد. لذا برخی عناصر خارجی و داخلی سعی کرده اند که ملت سازی در افغانستان بر مبنای واقعیتهای موجود در جامعه زیر سؤال برده و با استفاده سوء از ترکیب اقوام و بافت اجتماعی این کشور بجای " برادری ملیتها"، " دشمنی ملیتها" را مطرح کنند. شهید مزاری (ره) به این نقطه واقف بود و با آگاهی کامل از توطئه دشمنان مردم افغانستان و پیامدهای مخرب نفاق ملی، اصالت وحدت ملی را در سطح ملی و گروههای سیاسی مطرح کرد و گفت:

" ما با همه‌ی تنظیمها سر جنگ نداریم، دوست هستیم، با همه‌ای ملتها سر دشمنی نداریم و دوست هستیم و وحدت ملی را ما در افغانستان یک اصل می‌دانیم" (۱۵).

شهید مزاری می‌خواهد بگوید نفاق ملی فاجعه بزرگی است و باید ریشه‌های آنرا که سابقه‌ای طولانی در جامعه دارد، خشکاند و ملت جدیدی را بر پایه برادری و مشارکت سیاسی، فرهنگی و اقتصادی اقوام ساکن در کشور به وجود آورد.

در حوزه ملت سازی شهید مزاری، تفکر و اندیشه‌ای فراقومی و فرا جناحی را دنبال می‌کرد و لذا روی واژه‌های "؛ حکومت ملی"، "عزت و کرامت ملی"، "منافع ملی"، "رعایت حقوق ملیتها"، "عدالت اجتماعی" و ... اصرار داشت. چون می‌دانست که این واژه گان علاوه بر بار معنوی و مادیی که دارد، در بطن شان اندیشه‌ای سیاسی نهفته است، که می‌تواند بستر خیزش دموکراسی و روی کار آمدن یک حکومت ملی در افغانستان شود؛ زیرا او به این واقعیت پی برده بود که "، امروز جامعه ملی در بین تمام گروههای انسانی از همه محکمتر است، بدین معنی که در صورت وجود تعارض بین همبستگی چند گروه اجتماعی، علایق ملی بر دیگران فایق آمد" (۱۶).

شهید مزاری (ره) اختلاف و نفاق ملی را مانع عمده در راه ایجاد ملت واحد، توسعه سیاسی و گسترش علایق ملی می‌دانست و معتقد بود، تا زمانی که نخبگان سیاسی جامعه ما از دلبستگیهای نژادی و گروهی خود دست بر ندارند، محال است که وحدت ملی و یک ساختار سیاسی فراگیر و فراقومی و فرا جناحی در افغانستان به وجود آید.

بر این اساس رهبران سیاسی و حقوق دانان جامعه ما باید توجه داشته باشند که "، حکومت را باید با سعه صدر تشکیل دهند، تا مردم خود را شریک آن بدانند و هم برای تحکیم پایه‌های آن تلاش نمایند و این ممکن نیست مگر اینکه از قالبهای محدود حزبی بیرون رفته و روی منافع و مصالح ملی تفکر صورت گرفته و تصمیم گرفته شود" (۱۷).

(۲) مشارکت در نظام سیاسی کشور:

مردم شناسان و صاحب نظران مسایل افغانستان بر این عقیده اند که این کشور بعلت تلاقی اقوام گوناگون در طول تاریخ، اقوام و نژادهای زیادی را به خود جای داده است. بدون شک افغانستان امروزه یکی از نادر کشورهای می‌باشد که ملیتهای کثیری در آن زندگی می‌کنند، ولیکن روابط بین اینها همواره در طول تاریخ در نوسان و بعضاً خصمانه بوده است.

اگر چه مردم افغانستان مشترکات فراوان دارند و اسلام بعنوان دین اکثریت مردم جایگاه ویژه‌ای در جامعه سنتی و قبایلی این کشور دارد، ولی آنگونه که از این اشتراکات دینی و فرهنگی برای وحدت و انسجام افراد جامعه استفاده می‌گردید، بهره برداری نشده

است. بدین لحاظ مفاهیم همچون: سرنوشت مشترک، زندگی برادرانه، مشارکت سیاسی و ایجاد ملت واحد و ... نه تنها برای اکثریت افراد این کشور ناشناخته باقی مانده بلکه تعدد اقوام و گروه‌های نژادی باعث شد تا زمینه برای انحصار گرایی و برخورد‌های خصمانه در جامعه فراهم گردد.

شهید مزاری نهایت سعی خود را بکار برد تا برای تمام مردم افغانستان بفهماند که ما تاریخ، فرهنگ، ملیت و سرنوشت مشترک داریم و این مشترکات اقتضا دارد تا در کنارهم زندگی مسالمت آمیز و برادرانه داشته باشیم؛ یعنی در آینده کسی بخاطر تعلق داشتن به قومی خاصی مورد ستم و بی‌مهری قرار نگیرد و همانند دیگران از حقوق برابر و هویت ملی و سیاسی یکسان برخوردار باشد؛ یعنی ملتی در افغانستان شکل بگیرد تا ضمن بهره‌مندی از آزادیهای اجتماعی، سیاسی، فردی و اجتماعی مبتنی بر دو ویژگی باشد:

۱- هیچ یک از گروه‌های قومی احساس نکنند که از ساختار سیاسی آینده حذف شده‌اند، روی همین جهت در شرایطی که بسیاری از گروه‌های مجاهدین بعد از پیروی بر حکومت نجیب‌الله در سال ۱۳۷۱، مایل نبودند تا جنبش ملی اسلامی در دولت آینده حضور داشته باشد، ولی شهید مزاری قاطعانه از حقوق سیاسی جنبش حمایت کرد و گفت: "جنبش ملی اسلامی یک واقعیت نیرومند در جامعه افغانستان بوده و از بخش عظیمی از مردم ساکن در کشور نمایندگی می‌کند، لذا هر طرحی که در زمینه حذف جنبش از روند مذاکره و تصمیم‌گیریهای اساسی که مربوط به آینده کشور باشد، منجر به شکست خواهد گردید" (۱۸).

۲- حضور و مشارکت در نظام سیاسی آینده باید بر اساس واقعیتهای موجود در کشور صورت بگیرد. کسی و یا کسانی خیال نکنند، حقوق و امتیازاتی در خور شأن برای آنها در نظر گرفته نشده است. شهید مزاری، میزان نفوس اقوام و تناسب وجود فیزیکی آنها را بعنوان یک راه حل در این زمینه مطرح کرد و گفت:

"هر ملیتی به تناسب واقعیت وجودی و حضور خود در این کشور در سرنوشت سیاسی خود سهیم باشند" (۱۹).

۳ _ کنار نهادن مسایل اختلاف بر انگیز:

مردم افغانستان در طول تاریخ گذشته با جنگ‌های داخلی و تجاوزات خارجی درگیر بوده است. عده‌ای از دشمنان خارجی مردم افغانستان همواره در این فکر بوده‌اند که با حاد نمودن مسایل، نژادی، زبانی، منطوقوی و مذهبی، نگذارند که اقوام ساکن در این کشور به وحدت و انسجام ملی دست یابند؛ زیرا این مسئله را به ضرر و منفعت ملی شان تلقی می‌کردند. شهید مزاری، به ظلمی که از این ناحیه بر مردم افغانستان رفته بود، رنج می‌برد و می‌خواست در این کشور وضعیت و فضای به وجود آید که دیگر، دست‌های خارجی و مسایل اختلاف بر انگیز دیگر نتواند جلو پیوندهای عمیق تاریخی، فرهنگی و دینی مردم این کشور را که سبب پیدایش ملت واحد و یک پارچه می‌شود بگیرد. ایشان با آگاهی کامل از خطرات و پیامدهای منفی عوامل اختلاف بر انگیز در آینده، سعی داشت تا جلو اینگونه مسایل را سد نماید و برای هیچ کسی اجازه نداد تا در بین مردم افغانستان تفرقه ایجاد نماید. هر کس بیاید در بین شما، مسئله گروه، قوم، نژاد، تفرقه را تبلیغ بکند، جلوش را بگیرید" (۲۰). من هیچ وقت نه شیعه گفتم و نه سنی، نه بعد از این هم می‌گویم، چون شیعه، سنی و این مسایل بازی است" (۲۱)؛ در اسلام نه هزاره مطرح است، نه افغان {نه پشتون}، نه ازبک مطرح است، نه تاجیک مطرح است، فقط در اسلام مسئله لا اله الا الله و تقوا مطرح است" (۲۲).

شهید مزاری در صدد این بود تا ملت سازی در افغانستان با نگرش نو و تحکیم پایه‌های وحدت ملی و عادلانه تحقق پذیرد و بر مبنای آن، جامعه‌ای به وجود آید که در آن از تبعیض، برتری‌گری، تفاخر و افزون خواهی خبری نباشد و کلیه مردم افغانستان از هر قوم و نژاد و با هر رنگ و زبان برادرانه و برابر زندگی کنند" (۲۳).

افغانستان و فضای جدید سیاسی:

تحولات سیاسی- نظامی فعلی افغانستان که بعد از ۱۱ سپتمبر ۲۰۰۱ به وجود آمده، یکصد و هشتاد درجه مسیر جامعه را تغییر داده

است و این کشور هم اکنون با حمایت جامعه جهانی، قدمهای نخست را در راه تحقق ملت واحد، دموکراسی و مردم سالاری بر می دارد.

بدون شك امضای توافقنامه "بُن" یک فرصت طلایی و تاریخی را برای مردم افغانستان به وجود آورده است. هم اکنون با گذشت نزدیک به ۳ سال از امضای توافقنامه تاریخی "بُن" مردم ما مرحله جدیدی از تاریخ سیاسی کشور خود را آغاز کرده اند و جامعه بطرفی ثبات، امنیت، استقرار صلح دائمی و حکومت ملی پیش می رود. آنچه که امروز در افغانستان جریان دارد، امیدوار کننده است و اگر روند پروسه صلح به همین کیفیت دوام یابد، در این کشور دموکراسی و نظام سیاسی مردم سالار، با کمک جامعه جهانی و مشارکت کلیه اقوام و گروههای سیاسی بوجود خواهد آمد.

ما امیدوار هستیم که بازسازی زیر ساختهای سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی کشور، با بازسازی نهادهای اجتماعی و ملی همراه بوده و ملت جدید افغانستان بر پایه وحدت ملی، حفظ استقلال و منافع ملی، علایق و پیوندهای حقیقی و معنوی شکل بگیرد.

بجاست که مردم افغانستان با پشت سر گذاشتن تجربیات تلخ گذشته و قریب به سه دهه جنگ و درگیری، اختلافات خود را کنار بگذارند و برای افغانستان آزاد، آباد و مستقل تلاش نمایند. به این نکته باید اذعان کرد، افغانستان علیرغم پیشینه ای تاریخی و فرهنگی که دارد، امروز نیز این کشور از سرمایه های علمی، فرهنگی، اقتصادی اثار تمدنی و باستانی فراوانی برخوردار می باشد که در صورت استفاده درست و بهینه ازین امکانات مادی و معنوی و نیروهای فکری- فرهنگی به توسعه افغانستان سرعت بخشیده و این کشور را در زمره کشورهای پیشرفته و توریستی جهان قرار خواهد داد.

مردم و نخبگان جامعه افغانستان در این مدت نهایت تلاش خود را بکار بردند تا با کمک جامعه جهانی و مهار نمودن تنشهای گذشته؛ ملت جدیدی را با قاعده های وسیع ملی پایه ریزی نمایند. بطور نمونه می توان به تشکیل لویه جرگه قانون اساسی در سال ۱۳۸۲ و تصویب قانون اساسی جدید افغانستان اشاره کرد. قانون اساسی که نمایندگان منتخب ملت در ۶ جدی ۱۳۸۲ تصویب کرد، یکی از مهمترین و جامع ترین قانون اساسی است که تاکنون در این کشور تدوین و تصویب شده است.

هم اکنون مردم ما در آزمون بزرگ دیگری قرار گرفته اند و می روند تا با انتخاب یک رئیس جمهور کار آمد، با کفایت و مردمی، آینده کشور و قانون اساسی نوین شان را بیمه نمایند.

مآخذ:

۱. ابوالفضل قاضی، حقوق اساسی و نهاد های سیاسی جلد اول (انتشارات سمت، تهران، چاپ دوم ۱۳۷۰) ص ۲۰۵.
- ۲) حشمت الله عاملی، مبانی علم سیاست، جلد اول انتشارات ابن سینا، ۱۳۵۱، ص ۲۶۳
- ۳) ابوالفضل قاضی، حقوق اساسی و نهاد های سیاسی جلد اول (انتشارات سمت، تهران، چاپ دوم ۱۳۷۰) ص ۲۰۵.
- ۴) داریوش آشوری، دانش نامه سیاسی (انتشارات مروارد، چاپ پنجم، تهران، ۱۳۷۸) ص ۳۰۸
- ۵) انتونی هیمن، افغانستان در زیر سلطه شوروی، ترجمه اسد الله طاهری (انتشارات شب آویز، چاپ سوم، بی جا، ۱۳۶۷) ص ۶-۷
- ۶) میر محمد صدیق فرهنگ، افغانستان در پنج قرن اخیر جلد یک (ناشر موسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، قم، سال ۱۳۷۱) ص ۴۷
- ۷) انتونی هیمن، افغانستان در زیر سلطه شوروی، ترجمه اسد الله طاهری (انتشارات شب آویز، چاپ سوم، بی جا، ۱۳۶۷) ص ۹
- ۸) اولیور روا، افغانستان، اسلام و نوگرایی سیاسی، ترجمه ابوالحسن سرو قد مقدم (مشهد، انتشارات استان قدس رضوی، سال ۱۳۶۹) ص ۳۹
- ۹) انتونی هیمن، افغانستان در زیر سلطه شوروی، ترجمه اسد الله طاهری (انتشارات شب آویز، چاپ سوم، بی جا، ۱۳۶۷) ص ۵
- ۱۰) مجموعه مقالات افغانستان جنگ و سیاست، ترجمه محمد حسین یزدی (ناشر مترجم، مشهد سال ۱۳۷۲) ص ۲۶
- ۱۱) مجموعه مصاحبه های استاد مزاری، فریاد عدالت، به کوشش عبدالغفار لعلی (موسسه فرهنگی تحقیقاتی و آموزشی شهید

- سجادی، قم، ۱۳۷۳) ص ۱۰۱
- ۱۲) مجموعه مصاحبه های استاد مزاری، فریاد عدالت، به کوشش عبدالغفار لعلی (موسسه فرهنگی تحقیقاتی و آموزشی شهید سجادی، قم، ۱۳۷۳) ص ۳۳۹
- ۱۳) مجموعه مصاحبه های استاد مزاری، فریاد عدالت، به کوشش عبدالغفار لعلی (موسسه فرهنگی تحقیقاتی و آموزشی شهید سجادی، قم، ۱۳۷۳) ص ۷۸
- ۱۴) منشور برادری، به یاد رهبر شهید بابه مزاری، سال ۱۳۷۹، ص ۳۷۴
- ۱۵) احیای هویت، مجموعه سخنرانیهای استاد شهید، تهیه و تنظیم: مرکز فرهنگی نویسندگان افغانستان، (انتشارات سراج، قم، سال ۱۳۷۴) ص ۱۴۶
- ۱۶) حشمت الله عاملی، مبانی علم سیاست، جلد اول انتشارات ابن سینا، ۱۳۵۱، ص ۲۸۵
- ۱۷) منشور برادری، به یاد رهبر شهید بابه مزاری، سال ۱۳۷۹، ص ۴۶۶
- ۱۸) منشور برادری، به یاد رهبر شهید بابه مزاری، سال ۱۳۷۹، ص ۳۱۷
- ۱۹) مجموعه مصاحبه های استاد مزاری، فریاد عدالت، به کوشش عبدالغفار لعلی (موسسه فرهنگی تحقیقاتی و آموزشی شهید سجادی، قم، ۱۳۷۳) ص ۲۵
- ۲۰) احیای هویت، مجموعه سخنرانیهای استاد شهید، تهیه و تنظیم: مرکز فرهنگی نویسندگان افغانستان، (انتشارات سراج، قم، سال ۱۳۷۴) ص ۶۹
- ۲۱) منشور برادری، به یاد رهبر شهید بابه مزاری، سال ۱۳۷۹، ص ۱۷۴
- ۲۲) منشور برادری، به یاد رهبر شهید بابه مزاری، سال ۱۳۷۹، ص ۱۲
- ۲۳) مجموعه مصاحبه های استاد مزاری، فریاد عدالت، به کوشش عبدالغفار لعلی (موسسه)

تبلور صد سال مقاومت - به مناسبت سالگرد شهید بابه مزاری

تبلور صد سال مقاومت - به مناسبت سالگرد شهید بابه مزاری

نویسنده: جعفر عطایی

این روزها مصادف با دهمین سال شهادت بابه مزاری است. شهادت مردی که در نزد بخش بزرگی از مردم افغانستان احترام و محبوبیت بسیار دارد. تحلیل مقاومت غرب کابل و جنبه های مختلف شخصیت بابه مزاری با توجه به جایگاهی که در درون مردمش یافته است در یک نوشته ممکن نیست و در توان یک قلم هم نمی باشد. در این نوشته بیشتر به چگونگی آغاز مقاومت غرب کابل پرداخته می شود.

خروج شوروی از کشور و به دنبال آن سقوط دولت نجیب الله، باعث تشدید جنگ میان گروه هایی شد که هر کدام به نحوی تلاش می ورزیدند تا قدرت را به صورت انحصاری در دست گیرند. حزب اسلامی از درون جامعه پشتون و جمعیت اسلامی از درون جامعه تاجیک دو جریان مشخص بود که هر دو به قصد انحصار قدرت وارد جنگ □ بعد از سقوط دولت نجیب الله شدند. وابستگی قومی این دو حزب جهادی □ جنگ را بیشتر به صورت جنگ قدرت میان پشتون ها و تاجیک ها ساخته بود و در نزد بسیاری ها در دو طرف این جنگ و خارج از این دو جریان چنین تصور می شد که این ادامهء جنگ حبیب الله سقا زاده و نادر خان است و برد و باخت این جنگ نیز در همان قالب تحلیل و بررسی می شد. باخت جمعیت به مفهوم حاکمیت انحصاری پشتون بود و باخت حزب اسلامی به مفهوم حاکمیت انحصاری تاجیک.

جریان سومی که در کنار دو قدرت عمده فوق به میدان آمده بود، حزب وحدت اسلامی از میان هزاره ها و جنبش ملی اسلامی از درون ازبیک ها و ترکمن ها بودند. این جریان ها نه به قصد انحصار قدرت و تشکیل دولت و حاکمیت انحصاری که به هدف مشارکت سیاسی و جلوگیری از تکرار محرومیت گذشته خویش به بازی می پرداختند. ترس از تکرار گذشته، عدم پذیرش و حضور آنان در دولت موقت مجاهدین در پاکستان، خشونت و اعلان جنگ گروه های متعصب، بنیادگرا و انحصارطلب باعث شده بود که حزب وحدت و جنبش ملی اسلامی و هواداران شان در جنگ ها و بازی های سیاسی مقاومت و جدیت بیشتری نشان دهند. در وجود این دو جریان - حزب وحدت و جنبش - بیش از هر چیزی ترس از تکرار محرومیت گذشته و جلوگیری از انتقام و کشتار بود که به چشم می آمد.

مشارکت سیاسی به هدف جلوگیری از استبداد و محرومیت گذشته، در آغاز حزب وحدت و جنبش اسلامی را در کنار شورای نظار قرار داد. این دو جریان با قبول برادر بزرگی شورای نظار و پذیرش ریاست شورای نظار بر شورای مشترک سه جانبه در جبل السراج به فکر جلوگیری از بازگشت انحصار و استبداد قومی پشتون ها در کشور بودند. در آغاز سقوط دولت نجیب □ در بین هزاره ها و ازبیک ها حزب اسلامی حکمتیار و حاکمیت استبدادی دوباره پشتون ها خطر جدی تلقی می شد و تمام هم و غم آنان جلوگیری از تسلط حزب اسلامی و تکرار محرومیت گذشته بود. در همین راستا حزب اسلامی با همیاری شورای نظار، جنبش ملی اسلامی و حزب وحدت از مناطق شمالی تا چهار آسیاب در مدت کوتاهی پاکسازی شد و پایتخت عملاً در کنترل این سه جریان غیر پشتون بود.

در آغازین روزها تخم بدبینی میان شورای نظار و حزب وحدت پاشیده شد. بر خلاف توافقات سه جانبه جبل السراج، شورای نظار از ورود نیروهای حزب وحدت به کابل جلوگیری نمود و در شهر کابل هم شورای نظار نسبت به جمعیت بزرگ هزاره های کابل رفتار خصمانه داشت و آن دوستی و صمیمیتی که حزب وحدت و هزاره ها در قبال آنان داشتند در رفتار طرف مقابل به صورت عقده گشایی، تنگ نظری و خصومت انعکاس می یافت.

دیری نپایید که حزب وحدت و کمی دیرتر جنبش ملی اسلامی با واقعیت تلخی روبرو شدند. آنچه آنان در مورد حزب اسلامی و استبداد و انحصار طلبی پشتون ها فکر می کردند، نمونه تنگ نظرانه تر، مسخره تر و فاسد تر آن را در قالب حاکمیت انحصاری یک ولسوالی در وجود شورای نظار به تجربه نشستند. دیگر این پشتون ها و حزب اسلامی نبود که برای حذف حزب وحدت و جنبش اسلامی جنگ بیاکنند و مانع مشارکت این دو در دولت شوند، بلکه دشمن درجه یک مشارکت سیاسی آنان در حاکمیت و مانع عمده در مسیر تشکیل یک حاکمیت فراگیر ملی شورای نظار بود. همان جریانی که آنان متحد استراتژیک خویش می پنداشتند و برای جلوگیری از تکرار تاریخ و محرومیت گذشته دست کمک و همیاری به سویس دراز کرده بودند.

چهره گشایی سکتاریسم شورای نظاری و تشدید جنگ از سوی آنان به هدف حذف حزب وحدت و جنبش ملی اسلامی نه تنها باورهای سیاسی هزاره ها و ازبیک ها را تغییر داد که منجر به تشکیل جبهه عجیب دیگری نیز شد. حزب وحدت اسلامی، جنبش ملی اسلامی و حزب اسلامی در قالب شورای هماهنگی بر ضد سکتاریسم و انحصار طلبی سیاف - مسعود - ربانی متحد شدند. ترسی که هزاره ها و ازبیک ها از تکرار تاریخ توسط حزب اسلامی و پشتون ها داشتند به صورت غیر مترقبه توسط شورای نظار و اتحاد سیاف در افشار، چنداول، قلعه زال و غیره تکرار و تمثیل شد. بر خلاف تصور، در آن وقت مانع اساسی در مشارکت سیاسی آنان در حاکمیت هم دولت سکتاریستی آقای ربانی بود.

بالا آوردن هزاره ها تا به سرحد یک طرف عمده و غیر قابل انکار بازی در افغانستان کاری ساده و آسان نبود. تبدیل ساختن جامعه ای که صد سال محرومیت، سرکوب □ تبعیض و خصومت بی رحمانه حاکمیت را چشیده بود به یک طرف عمده و مستقل بازی در آغاز نه تنها غیر قابل تصور که در چشم بسیاری ها به یک طنز مسخره سیاسی می ماند. قتل هزاره ها در چهار راهی پایتخت با

نیشخند چوکی کلیدی سرگرمی عساکر اتحاد سیاف و شورای نظار شده بود. در آغاز تحولات کابل، کمتر کسی یافت می‌شد که به ترکیب غیر معمول هزاره و وزارت ریشخند تمسخر یا بی باوری نزده باشد. اما چه شد که هزاره‌ای که در اسلام آباد به بهانه جمعیت دو فی صدی و بعضا شیعه‌های رافضی حق سیاسی اش کتمان شده بود، سنگر دار شکست ناپذیر خط اول مقاومت بر ضد انحصار و سکتاریسم حاکم گشت؟ چگونه جبهه‌ای در پایتخت سه و نیم سال در میان خون و آتش قد برافراشت که تا دیروز حتی کسی حضور فیزیکی اش را اعتراف نمی‌کرد؟

مزاری، معمار فداکار این مقاومت بود. معماری که جانش را بر سر مقاومتی گذاشته بود که مشارکت را بر انحصار، عدالت را بر ظلم، وحدت ملی را بر سکتاریسم و تحمل همدیگر را بر حذف دیگری ترجیح می‌داد. مزاری با ایمان راسخ به این اصول موفق شده بود تا جبهه‌ای بسازد که نه برای مردمش و نه برای دشمنانش قابل باور و تصور بود.

روزی که مزاری وارد غرب کابل شد، در موقعیت بسیار دشواری قرار داشت. در سطح کشور تمام طرف‌های بازی یا به چشم خصومت به حزب وحدت می‌نگریستند و یا اینکه نسبت به توانش شک و تردید داشتند و از تعامل موثر با آن پرهیز می‌کردند. در عرصه سیاسی با بایکوت و کتمان عمومی و گسترده روبرو بود. کشورهای خارجی ذینفع نیز هیچکدام منافعشان را در قالب حزب وحدت جستجو نمی‌کردند و عموماً به حمایت از مسعود و یا حکمتیار می‌پرداختند. در کنار این، حزب وحدت فاقد هرگونه انسجام سازمانی هم بود و تمام اتکایش به نیروی مردم بود که باید روحیه و احساسات و خواسته‌های آنان گرم و زنده نگه داشته می‌شد تا اینکه در صحنه فعال بمانند. هزاره جات به عنوان پشت جبهه غرب کابل بی تفاوت و بعضاً در خصومت با مقاومت قرار داشت. علاوه بر اینها مزاری به امید همکاری سه جانبه میان حزب وحدت، شورای نظار و جنبش ملی اسلامی به کابل آمده بود و این امید هم در آغازین روزها به یاس تبدیل شده بود. در یک و نیم سال اول، فاصله با حزب اسلامی هم بیش از آنی بود که منجر به ائتلاف و همسویی شود. جنبش ملی اسلامی هم بیشتر گرفتار مشکلات خودش بود تا اینکه بتواند نقطه اتکایی برای حزب وحدت باشد. بدتر از همه، وسعت تمام جبهه غرب کابل محدود به چند ساحه شهر می‌شد که از لحاظ سوق الحیثی در برد آتش کامل دشمن قرار داشت و از هر سو در محاصره بود. شکستن یک و یا دو خط مقاومت به مفهوم از دست رفتن تمام ساحه بود. مزاری هم ۲۴ ساعته در چندین خط مجبور به جنگ با کسانی بود که امکانات نظامی و مالی حزب وحدت با آنان هیچ قابل مقایسه نبود و هم اینکه باید به فکر اكمال جبهه و زد و بندهای سیاسی به منظور تقویت مقاومت می‌بود. جنگ در جبهه نظامی، تعامل در میدان سیاسی، مقابله با دسیسه سازی و اعمال اپراتیفی و خرید و فروش‌های معمول سیاسی و نظامی آن روز همه واقعیت‌هایی بود که فقط با معجزه و توان فوق العاده رهبری چون مزاری قابل تحمل و حل می‌نمود.

ایجاد جبهه‌ای شکست ناپذیر در میدان جنگ، تغذیه دیپلماسی موفقی که منجر به شورای هماهنگی شد و ایجاد یک شبکه فعال و کارآمد استخباراتی و اطلاعاتی که تا قلب دشمن نفوذ کرده بود از مزاری رهبری تصویر می‌کند که از هیچ به اوج رسیده بود.

از زاویه دیگر باید آگاهی، اراده و فداکاری مردمی را ستود که به بالندگی توانایی و بالفعل سازی استعداد مزاری در غرب کابل کمک بسیار کردند. بدون تردید اگر پامردی مردم نمی‌بود مقاومتی به عظمت مقاومت غرب کابل شکل نمی‌گرفت.

مزاری از هیچ به اوج رسیده بود و مردمی را که حتی در حاشیه هم مطرح نبودند به متن تعیین کننده سیاست در افغانستان داخل ساخته بود و اگر ظهور غیر مترقبه و آنی و رشد سماروقوار طالبان منجر به اخلاص تمام برنامه و تدابیر سنجیده شده مزاری نمی‌شد، مقاومت غرب کابل حاکمیت انحصاری را عملاً به پایانش نزدیک ساخته بود.

روزهای سخت مقاومت سپری شده بود. عوامل مسعود در ۲۳ سنبله تصفیه گشته بود. جبهه گسترده ملی برای همسویی و همکاری ایجاد شده بود. وضعیت در هزاره جات هم هر روز به سود حزب وحدت تغییر می‌کرد. مهمتر از همه مزاری و حزب وحدت

محور اصلی مخالفین دولت ربانی نیز شده بود .

حاکمیت انحصاری ربانی به غیر از تداوم یک جنگ فرسایشی و کور دیگر هر گونه ابتکار عملی را در برابر مقاومت غرب کابل از دست داده بودند .

اما به صورت غیر قابل پیشبینی ، با آمدن طالبان تمام تدابیر و برنامه های مزاری نابود شده می نمود . مسعود به میدان شهر رفت تا با تسلیم تفنگچه خود به ملا بورجان ، طالبان را ترغیب به نابودی حزب وحدت کند . ایرانی ها و پاکستانی ها هم مقاومت غرب کابل را استخوانی در گلوی سیاست مداخله گرایانه خویش می دیدند . زیرا حزب وحدت نه با ایرانی ها همسو بود که تن به سلطه انحصاری دولت ربانی بدهد و نه به یک حاکمیت دلخواه پاکستان متعهد می شد که مورد رحمت و شفقت پاکستان واقع شود . حتی کشورهایی چون عربستان سعودی نیز نابودی شیعه های رافضی را وظیفه شرعی سیاست خارجی خود در افغانستان می دانست . در کنار این تمام راه های اکمالاتی حزب وحدت با شکست حزب اسلامی از بین رفته بود و در کنترل طالبان قرار داشت . مسعود هم با آگاهی از روزگار دشوار مزاری به شدید ترین حملات خویش از زمین و آسمان دست زد و مزاری تا آنجا در تنگنا بود که برای کاستن از فشار دست به تبلیغاتی از قبیل حمله موشکی دوستم به کابل می زد که فقط جنگ روانی بود و هیچگونه پشتوانه عملی نداشت .

مزاری یک ماه قبل از سقوط غرب کابل متوجه تغییرات شگرفی شده بود که در اطرافش در حال پدید آمدن بود . در آغاز با فرستادن نیروهای زبده ای چون غند دوی شفیع به غزنی به جنگ با طالبان پرداخت تا شاید مانع از پیشروی طالبان شود . این بخاطر عدم همکاری مردم محل به شکست انجامید و نتیجه نداد و طالبان تا میدان شهر و چهار آسیاب پیشروی کرد . مذاکرات با مسعود تا آخرین روزهای مقاومت ادامه داشت ، اما هیچ تغییری در موضع آنان مشاهده نمی شد و با درک تنگنای مقاومت غرب کابل جری تر هم شده بودند . مزاری فقط دو گزینه برایش مانده بود . غرب کابل را رها کند و به هزاره جات و یا مزار برود که با وجود دل بستگی به مردم غرب کابل و اخلاق شخصی اش به این عقب نشینی تن نداد و تا آخرین روز در غرب کابل ماند و با وجود اینکه بسیاری از اعضای سیاسی و نظامی حزب وحدت صحنه را ترک کرده بودند او به روحیه دادن به مردم ادامه می داد و امیدوار بود که کاری برای نجات غرب کابل انجام دهد . گزینه آخری ، مذاکره با طالبان بود که در میدان شهر از طریق مقصودی و در پیشاور و قندهار از طریق واعظی شهرستان و خلیلی جریان داشت . برآیند این مذاکرات منجر به پیمانی شد که بین طالبان و حزب وحدت امضاء شد . متأسفانه طالبان از این مذاکرات و پیمان ها به عنوان یک حيله و فریب برای گرفتن مناطق غرب کابل و بعد اسارت رهبر شهید استفاده کردند .

مزاری با چند تن از یارانش به اسارت طالبان درآمدند و بعد به صورت مرموزی به شهادت رسیدند . باز هم میر یزدان بخش دیگری به دست حاجی خان زمان بر پای عهد و پیمانی شهید شد . مزاری بعد از سه و نیم سال مقاومت و پایمردی ، بابه شهید قومش شد و از غزنه تا بلخ راه دراز عدالت و آزادی را با خونش به گسترده گی زمان ترسیم نمود .

مقاومت غرب کابل بازی تلخ زمان و تصادف است . از لحاظ زمانی درست در آستانه صد سالگی مقاومت هزاره جات در برابر امیر عبدالرحمان آغاز شد . مزاری برای جلوگیری از انحصار حزب اسلامی و حاکمیت تک قومی پشتون ها به غرب کابل آمده بود ، اما عملاً سه و نیم سال در برابر شورای نظار و حاکمیت سکتاریستی آن مقاومت کرد . بر خلاف تصور و باور همه در آخر نه به دست شورای نظار و حاکمیت سکتاریستی آن که به دست طالبان و شؤنیسم پشتون به شهادت رسید . این بازی تلخ زمان و تصادف با مردی است که ماورای باورها و سنت ها کار سیاسی و زندگی شرافتمند و افتخار آفرین انسانی داشت .

مزاری به اسطوره ها پیوسته است . او را در همه خانه مردمش می توان حس کرد . روح بابه در قسم هر فرزند جامعه اش یادگار صداقت و درستی است . هیچ کاخی از رهبری او به یادگار نمانده است . هیچ حساب بانکی ای به خانواده اش میراث نگذاشته

است. هیچ عضو خانواده اش نام مزاری را در سیاست و حاکمیت نمی خورد. مزاری نام آشنای ایمان، صداقت و صفای یک قوم است. مزاری معنوبتی به گستردگی پاکی و بی آلاچی یک تاریخ است. مزاری تبلور صد سال مقاومت یک مردم در برابر سیاهی و تباهی است. مزاری شهید شده است تا به زشتی و پلشتی فرهنگی شهادت دهد که امیر مؤمنانش ملا عمر است □ برجسته ترین چهره تاریخش امیر عبدالرحمان خان است □ بابای ملتش ظاهر شاه است و بنیانگذار حاکمیتش احمد خان ابدالی. تا تاریخ در این بستر می تازد و تا ملا- عمر و عبدالرحمان خان در این فرهنگ زاده می شود و فربه می گردد □ مزاری در هر لحظه این تاریخ با تکه تکه شدن جاننش و ریخته شدن خورش گواه عدالت خواهد بود و در بیست و دوم حوت هر سال □ دروازه هر خانه مردمش را دق الباب خواهد کرد تا بر حقانیت راهش شهادت دهد و ایمانش به آزادی و عدالت را بر آنان باز خواند و تا هنگام آزادی و عدالت آنان را به مقاومت و پایداری فراخواند.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی) آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه‌های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه‌ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...
 د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزارهای تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه‌های ماهواره‌ای
 و) راه‌اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ‌گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)
 ز) طراحی سیستم‌های حسابداری، رسانه‌سازی، موبایل‌سازی، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
 ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه‌های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش‌ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت‌کننده در جلسه
 ی) برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه عموم و دوره‌های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال
 دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج‌رمان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان
 تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶
 وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:
www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-(۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور
 کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده‌ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی
 جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح‌های توسعه‌ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل
 و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه‌الله الاعظم عجل‌الله تعالی فرجه الشریف توفیق
 روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۹۰ IR
 ۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده
 است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار
 شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،
 هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی
 اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از
 پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجت‌های خدای متعال،
 خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی
 همه مردم را زنده کرده است!» یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش

از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

